

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

22. 11. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2650

ОПАМЕТИТЕ
СЕ, ЉУДИ!

ДИЈАМАНТИ С БИОГРАФИЈОМ

ШАШАВИ
ПРОНАЛАСЦИ

Гусеничар за бебе

СТРИП

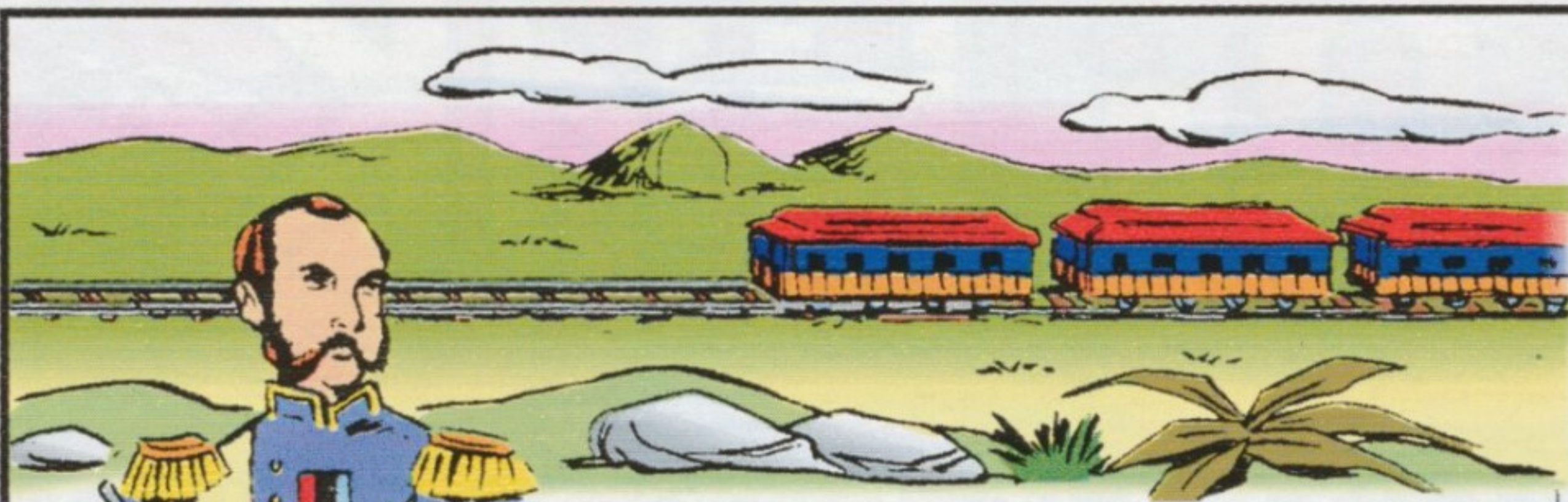
КАЛОКАГАРТИ

За све од 7 го 107

Фирма

Веровали или не!

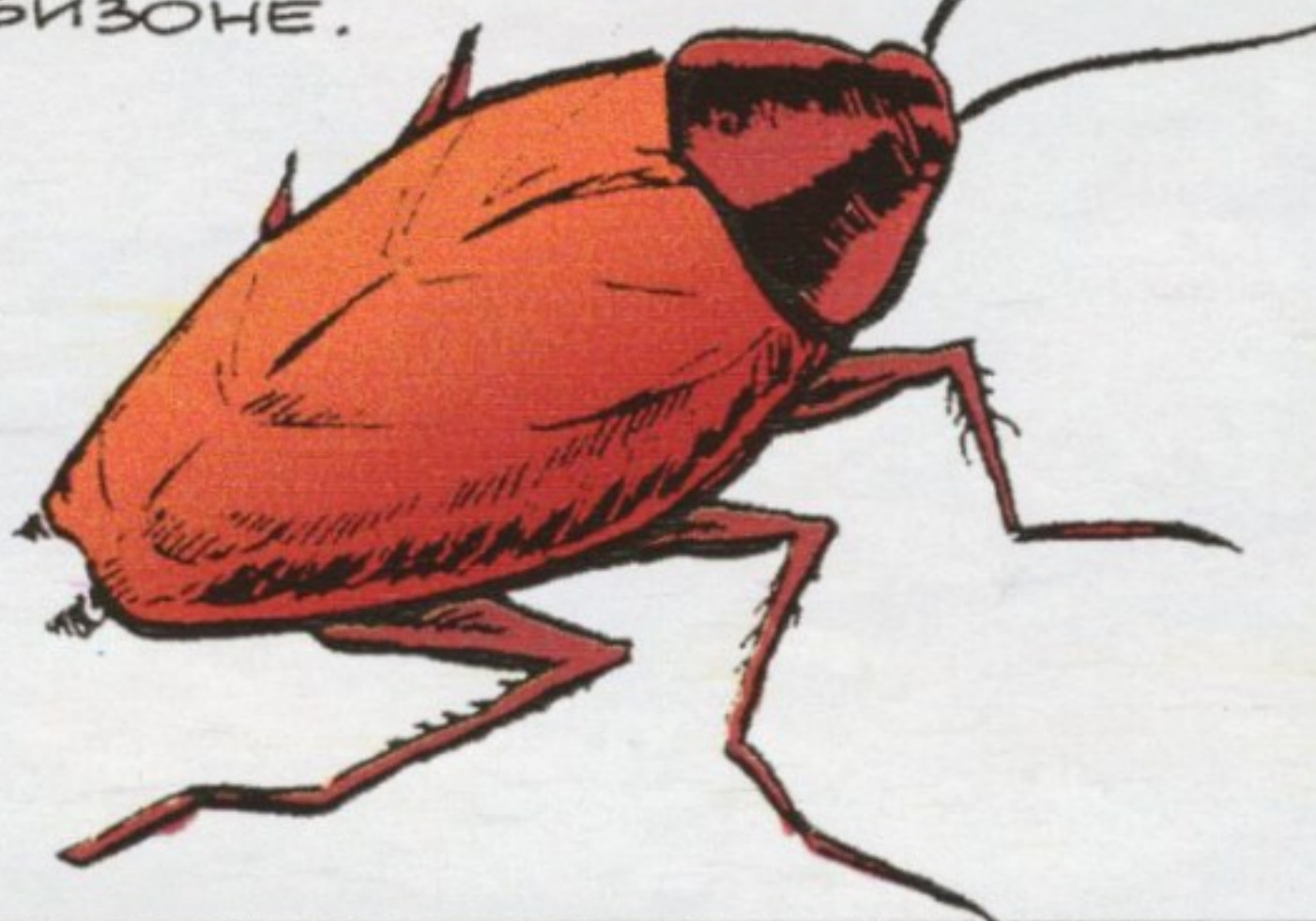

СОПСТВЕНЕ ВАГОНЕ ЗА СПАВАЊЕ И ЗАЛИХЕ КАВИЈАРА

ИМАО ЈЕ ВЕЛИКИ РУСКИ ВОЈВОДА АЛЕКСАНДАР КАДА ЈЕ 1872. ГОДИНЕ ДОПУТОВАО У НЕБРАСКУ ДА ЛОВИ БИЗОНЕ.

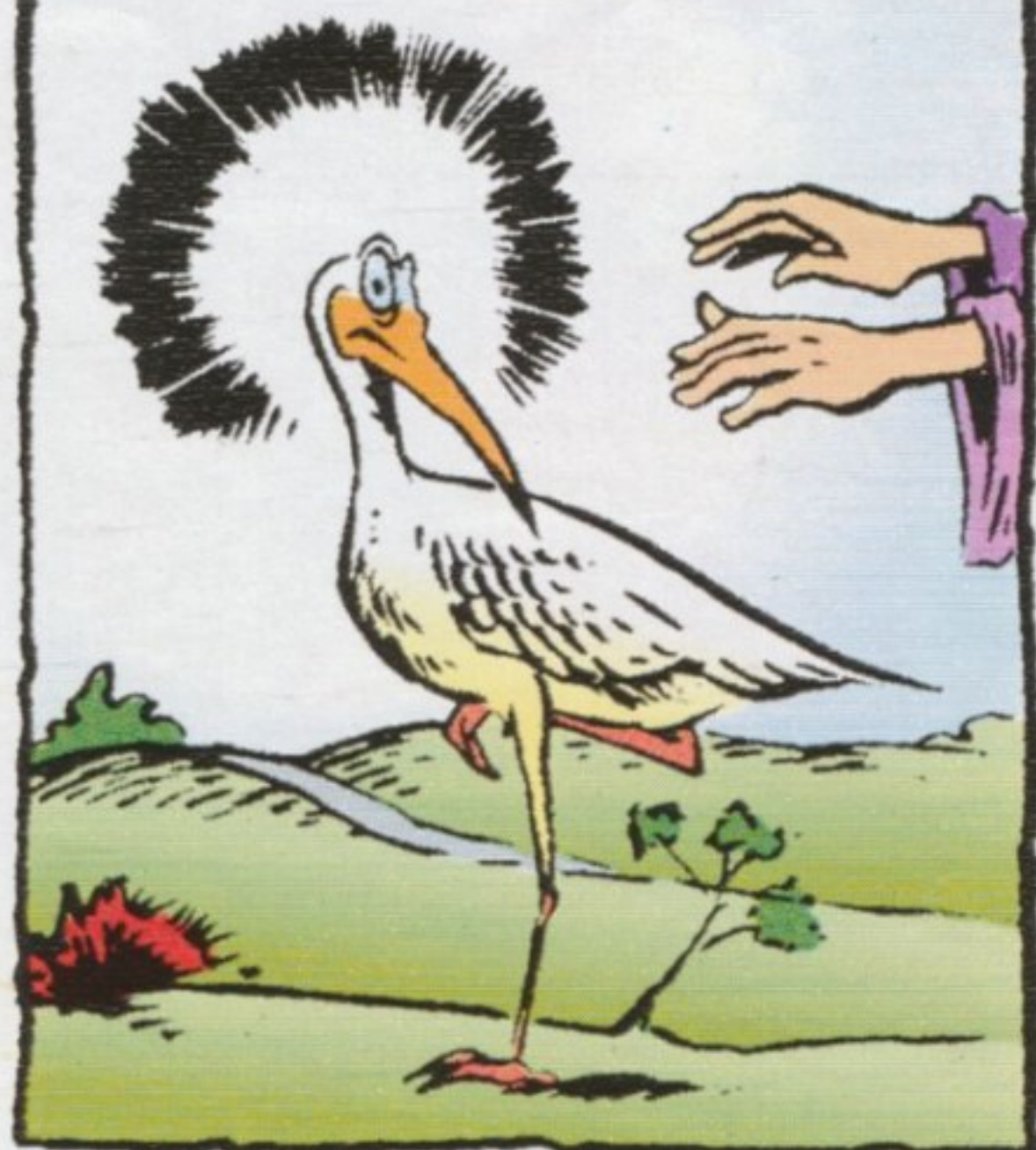
15 МЕТРАХ У СЕКУНДИ

МОЖЕ ДА ПРЕВАЛИ АМЕРИЧКА БУБАШВАБА.

ЛОВЦИМА НА РОДЕ ИЗРИЦАНА ЈЕ КАЗНА

У СТАРОЈ ГРИКОЈ КАО ДА СУ ПОЧИНИЛИ УБИСТВО.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● од свих раса паса људе најчешће уједају вучјаци ■

●●● сиријски град Дамаск најстарији је непрекидно насељени град на свету. Процват је доживео око 2000 година пре него што је, 753. године пре нове ере, основан Рим ■

●●● реч банана је афричког порекла и у савремени свет донели су је португалски трговци робљем. У време Александра Великог ово укусно воће Грци су звали „пала“ ■

●●● сваки држављанин савезне америчке државе Неваде, у којој се налази и Лас Вегас, чувен по својим коцкарницама, потроши годишње у просеку 846 долара у казинима ■

●●● током целог свог живота једна пчела произведе свега дванаестину кашичице меда ■

●●● на врхунцу моћи, 400 година пре нове ере, Спарта је имала 25.000 грађана и 500.000 робова ■

●●● најсмртоноснија болест у историји човечанства је маларија од које сваке године умре око милион и по људи ■

●●● у Вашингтону има више телефона него становника ■

●●● ако се мачки ускрати триптофан, састојак млека и јаја, почеће да пати од несанице ■

●●● један персијски велики везир из десетог века свуда је са собом вукао своју библиотеку. Караван камила носио је 117.000 књига ■

●●● прва држава која је женама дала право гласа је Нови Зеланд. Било је то 1893. године ■

●●● у индијским „Мекдоналдсима“ не служе се хамбургери, због индуских верских обичаја по којима је крава света животиња. Уместо хамбургера, Индијци могу да наруче „махараџа мек“, сендвич с јагњетином ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ШТА ПОСЛЕ СИЛИЦИЈУМА?

ТРАЖИ СЕ!

НАСЛЕДНИК

КАКО СЕ МОГУЋНОСТИ СИЛИЦИЈУМСКОГ РАЧУНАРА ПРИБЛИЖАВАЈУ СВОЈИМ ГРАНИЦАМА, НАУЧНИЦИ СУ ВЕЋ КРЕНУЛИ У ПОТРАГУ ЗА ЊЕГОВИМ НАСЛЕДНИКОМ КОЈИ У СВЕМУ МОРА ДА ГА НАДМАШИ. МЕЂУ њИМА ЈЕ И ОНАЈ НАЈМОЋНИЈИ ЧИЈА ЈЕ МЕМОРИЈА ВЕЋА ОД БРОЈА АТОМА У ВАСИОНИ...

У царству информатике **силицијумски рачунар** је цар. У протеклих четрдесетак година он је постајао све мањи, а све јачи – брзина рачунања повећала се чак 250.000 пута. Ако се ови токови наставе на исти начин и убудуће, негде око 2015. године електронски делови који су изграђивани на његовој основи достићи ће величину атома! Ту се његов величанствени поход и владавина завршавају. Зато му научници већ увелико траже наследника, рачунар који ће прекорачити његова ограничења.

Суштина је, у ствари, пронаћи нови вид транзистора, много моћнији од силицијумског, јер он је и срце и мозак сваког рачунара. То је зато што способности свих рачунара почивају на особини њихових транзистора да брзо могу да пређу из стања нула (0), када су искључени, у стање један (1), када су укључени. Онда мноштво транзистора повезаних на одређени начин (у такозвана логичка кола) може да рачуна и решава најсложеније задатке.

Неколико кандидата већ се годинама гурају како би наследили огромну заоставштину силицијумског рачунара. Процењује се да ће 2015. године светска микроелектронска индустрија вредети више од 1000 милијарди долара (евра)! Сваки од њих обећава запањујуће могућности...

„Меморије свих постојећих рачунара сместићу у простор величине коцкице шећера“, хвали се **оптички рачунар**. Његов транзистор има сићушно оптичко сочиво чија се пропусна моћ мења у зависности од јачине струје која протиче кроз њега. Оно може да заустави (не пропусти) ласерски зрак (положај 0) или да га пропусти (положај 1). Подаци путују у виду светлосних импулса, дакле највећом брзином, а уместо силицијумских транзистора и сићушних кондензатора од тантала памтиће их... холограмска меморија.

„Сместићу сто великих рачунара у запремину зрнца песка“, хвали се **молекуларни рачунар**. Његов транзистор је

једноставан молекул који зауставља или пропушта струју у зависности од напона у његовој непосредној близини.

„Једна моја епрувета рачунаће 100.000 пута брже од најбржег постојећег суперрачунара“, хвали се **ДНК рачунар**. Његов транзистор је кратак део генетског низа ДНК којих има на милијарде дуж овог дугачког молекула. Пет стотина грама ДНК потопљене у каду запремине 1м³ могли би да ускладиште више података него сви рачунари заједно који су до сада направљени. Захваљујући нарочитим ензимима, један генетски низ (означен са 0) може бити претворен у други (означен са 1). Овакви, хемијски процеси, много су спорији од оних који се одигравају код других транзистора, али се догађају истовремено (паралелно) на веома великом броју делића ДНК па зато могу брзо да решавају најсложеније задатке.

Ове три врсте рачунара већ постоје у својим најпростијим облицима! Направљен је прототип оптичког рачунара који има површину 1м² и садржи 128 сочива; један молекуларни рачунар са четири транзистора, а један ДНК рачунар већ је решио неке задатке који су нерешиви за силицијумски рачунар.

Ако све буде ишло по плану, они ће бити потпуно спремни за употребу за двадесетак година. Можда ће сва три делати заједно, сваки на свом подручју: молекуларни ће решавати свакодневне задатке, оптички ће завладати предузећима и установама, а ДНК рачунар ће решавати најтеже задатке. Ипак, сви ће бити одбачени када дође (можда је правилније рећи – ако дође) најмоћнији од свих – **квантни рачунар**.

Како један атом, односно атомске честице, могу играти улогу транзистора? Физичари одговарају: помоћу њиховог **спина**. Још давне 1925. године закључили су да се оне док се крећу по елиптичним путањама истовремено обрћу и око своје осе, неке улево а друге удесно. Ова врста окретања честица, названа спином, може се променити у супротан смер под утицајем електромагнетне енергије (ласерима или

магнетима). Тако се леви смер (спин), означен нулом (0), може променити у десни, означен јединицом (1). Вероватно сте помислили – ето атомског транзистора? Али, у овом квантном свету ништа није као у оном великом и све је много сложеније. Пре свега, атомске честице немају јасно одређена (дефинисана) стања, већ је на делу њихово слагање, као код таласа (физичари кажу „суперпозиција“). Тако истовремено постоје сва могућа стања, све до тренутка док се не доведе нека енергија са стране, са циљем утврђивања њихових особина! Тек тада се ова стања свode на само једно!

И баш у тој чињеници крије се невероватна снага квантног транзистора, која далеко превазилази све остале. Сви други транзистори (и одговарајући рачунари) користе бите, који могу да буду у једном од два стања (0 или 1). Насупрот томе, квантни транзистор (рачунар) требало би да ради са квантним битима (названи су „qubit“) који су последица слагања (суперпозиције) оба стања у квантном свету. Шта то заправо значи, може да се види ако се упореде могућности обичног 4-битног рачунара, са могућностима квантног 4-кубитног рачунара. Док први може привремено да се смести у меморију свог процесора (регистар) само једну од 16 могућности ($2^4=16$), квантни може свих шеснаест одједном. Са порастом броја бита односно qubita ова разлика се све више и више повећава. Већ са само 500 квантних транзистора (процесори данашњих силицијумских рачунара имају их и до 40 милиона), квантни рачунар би могао истовремено да обрађује толико различитих могућности да је тај број већи од броја свих атома у васиони! То значи да за такав рачунар не би постојао ниједан задатак који у блеску тренутка не би могао да реши. Али, то каже теорија – пракса је већ нешто сасвим друго. И најмања нечистоћа или најмањи могући утицај из околине руше све и број стања свode само на једно. То су само неки од тешких задатака са којима се научници већ боре.

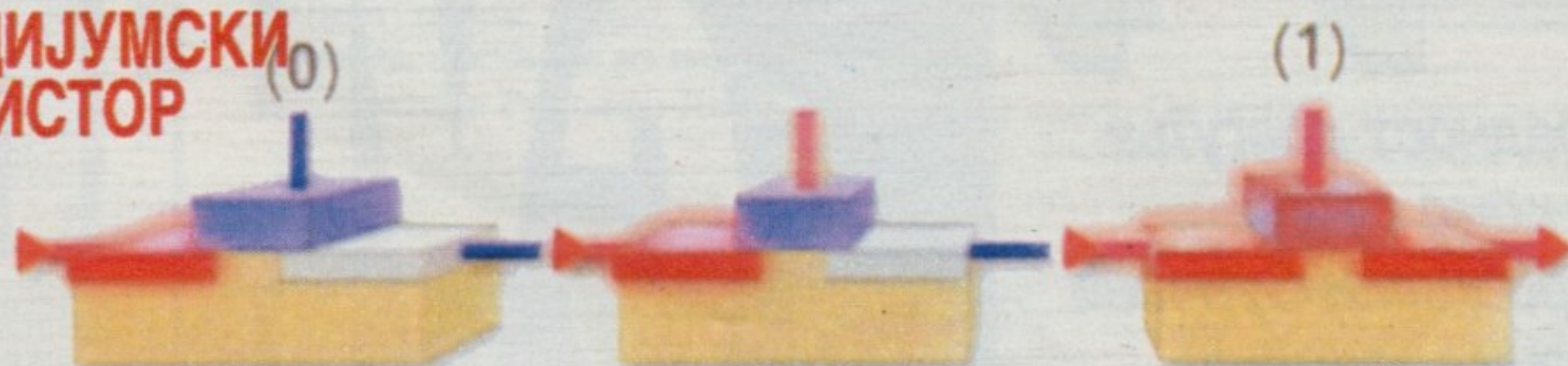
Ипак, једној групи америчких научника успело је 1998. године да направи први примитивни квантни рачунар од 2 qubita. Због великог броја нерешених тешкоћа његов рад трајао је само неколико наносекунди, а онда се цео систем распао. Они су растворили у води врло мало молекула хлороформа (CHCl_3) и помоћу магнетног поља постројили све водоникове и

угљеникове јоне да се окрећу у два смера – паралелно са магнетним пољем (0) и управно (1). Онда су укључили слабе радио-импульсе под чијим су дејством ова два различита спина прерасла у заједничко (суперпонирано) стање са одликама и једног и другог. Потом су додатним радио-импульсима решили један прост алгоритам и испитали коначно стање...

Ако овај цар над царевима у свету рачунара буде икада направљен, то вероватно неће бити изводљиво пре 2050. године. ■

Припремио Горан Војиновић

СИЛИЦИЈУМСКИ ТРАНЗИСТОР

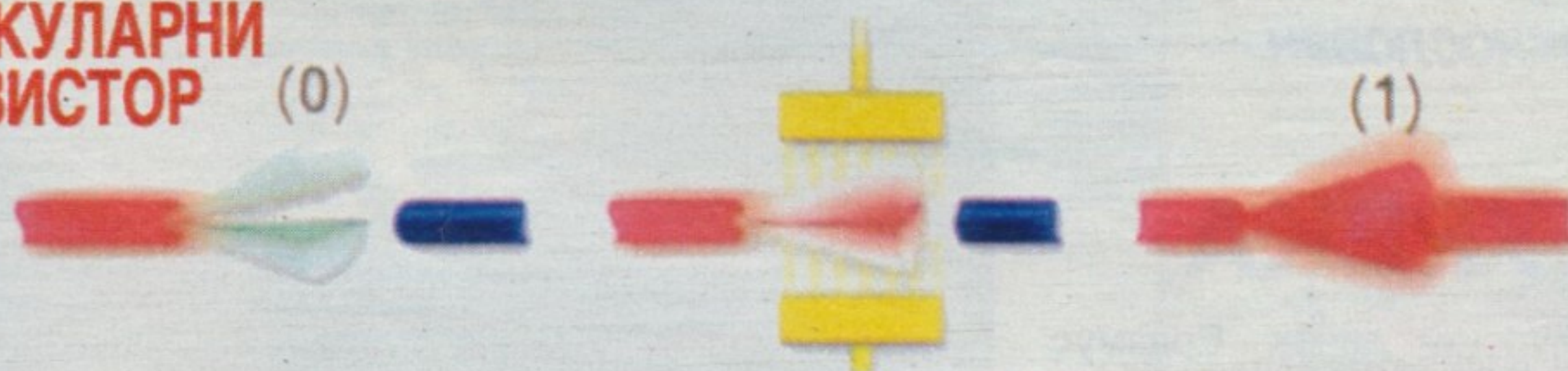
Транзистор од силицијума затвара се (0) или отвара (1), у зависности од електричног напона на „бази“ (електрода у средини).

ОПТИЧКИ ТРАНЗИСТОР

Оптички транзистор не пропушта (0) или пропушта (1) светлост ласера, у зависности од електричног напона на оптичком сочиву.

МОЛЕКУЛАРНИ ТРАНЗИСТОР

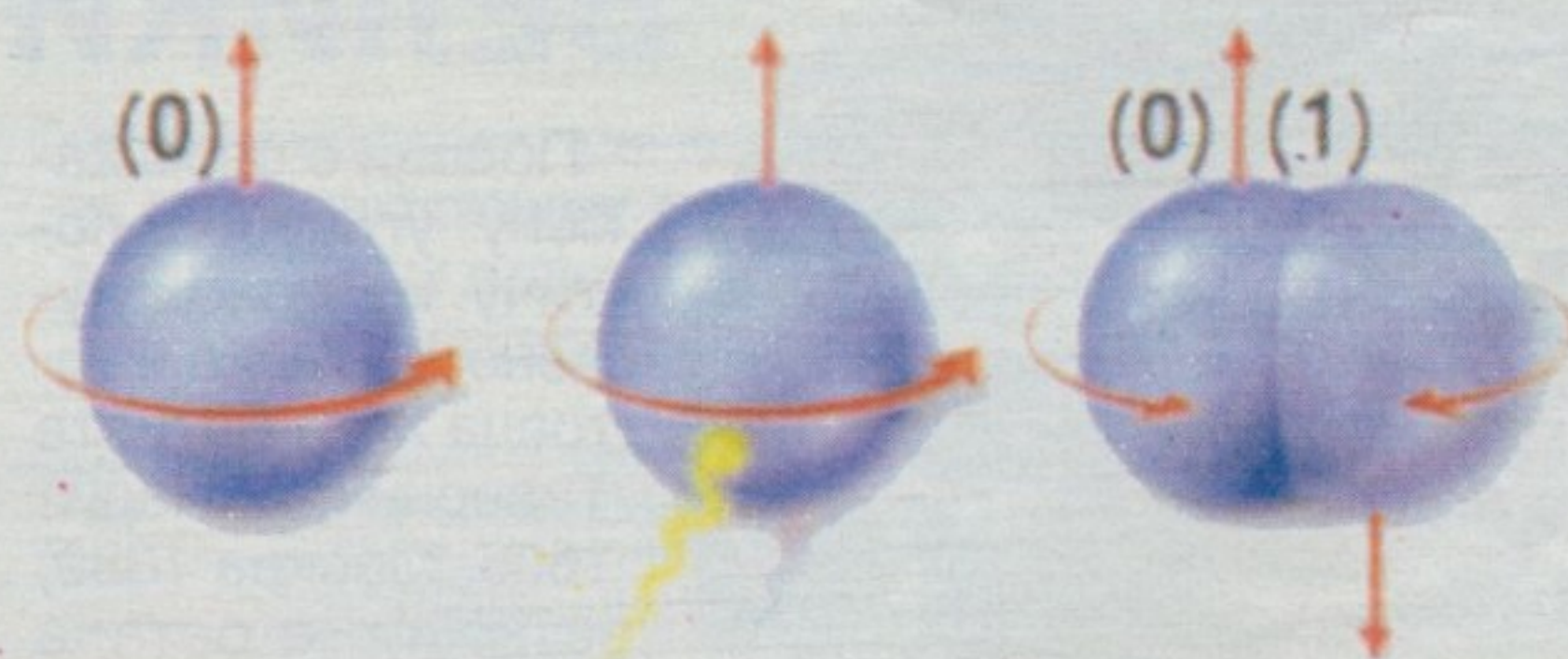
Под дејством електричног напона и молекуларни транзистор се затвара, односно отвара.

ДНК ТРАНЗИСТОР

Посебна врста ензима затвара или отвара ДНК транзистор.

КВАНТНИ ТРАНЗИСТОР

Импулси електромагнетног зрачења (светлост, радио - таласи...) утичу да наелектрисане атомске честице истовремено буду и затворене и отворене, то јест да су и у стању (0) и стању (1). Атомске честице тако постају квантни транзистор.

Дијаманти с биографијом (I)

Сјај заточеног сунца

Вредност драгуља „у коме су заробљени Сунчеви зраци“ одређују: тежина или број карата, боја, чистоћа и начин обраде. Ако су сва четири услова испуњена, цене су астрономске. Ако камен има и нарочиту причу, он је баснослован

ЕУРЕКА

Бурски дечак Еразмус Јакобс, који је с породицом живео на фарми Де Калк на обали реке Орање недалеко од Хоуптауна, тражио је једног дана штап да би њиме отпушио цев и у блату угледао блистави шљунак, тако леп да га је однео кући на поклон својој сестри Луизи. Тако је откривен први јужноафрички дијамант касније, због тога, назван Еурека. Он је значао почетак дијамантске грознице у Јужној Африци.

Сирови дијамант имао је 21,25 карата и колонијални секретар из Кејптауна послао га је у Лондон да би био приказан на Светској изложби у Паризу 1867–1868. године. Породица Јакобс одбила је било какву надокнаду за драгуљ јер „обичан шљунак није вредан пара“. Нико се, наравно, није ни трудио да им ствар објасни ■

Еурека

ВЕЛИКИ МОГУЛ

Реконструкција Великог могула према опису и цртежима Тавернијеа. Чува се у Музеју историје науке у Милану

Подаци о овом камену углавном потичу из описа чувеног путника и трговца Жан-Батиста Тавернијеа (Париз 1605, Москва 1689) за којим је остала књига „Путовања по Турској, Персији и Индији“. Сматра се да је овај дијамант нађен у рудницима Голконде у Индији и да је у сировом стању тежио 787,5 карата.

Таверније га је нацртао и написао да га је видео у ризници великог могула, владара Могулског царства чије је седиште био Делхи.

Сиров дијамант поверен је на обраду венецијанском мајстору Ортенсију Борџису који је желео да га избруси као ружу полујајастог облика. Али, то је извео веома неспретно и искасапљени камен сведен је на само

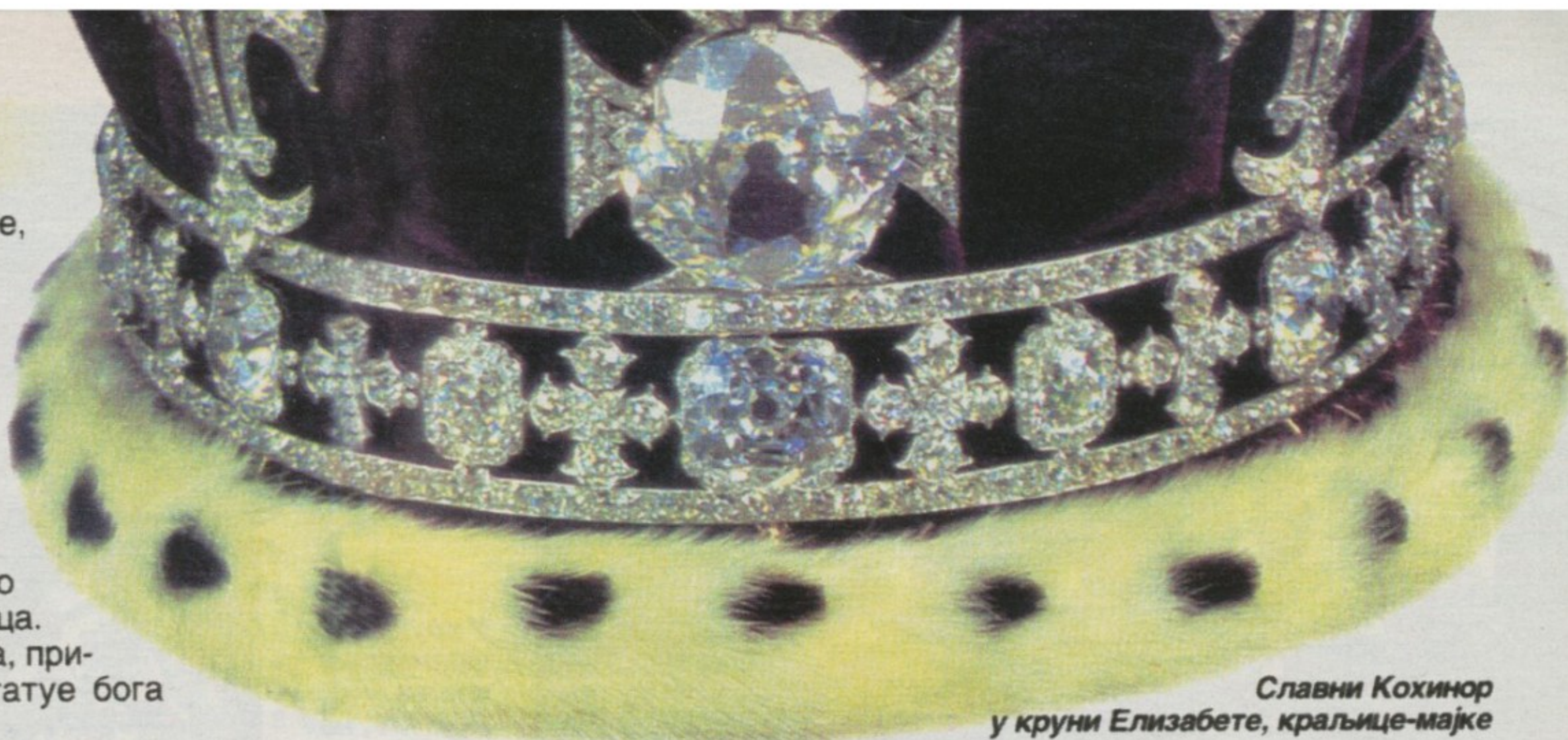
Жан-Батист Таверније

КОХИНОР

Мада је изванредне лепоте, он није ни највећи ни најлепши дијамант на свету, али је најчувенији захваљујући легенди која га прати. А та индијска легенда каже да је *Кохинор* нађен на челу бебе остављене на обали реке Јамуне. Царева кћерка донела је на двор и бебу и дијамант. Дете није било нико други до Карна, син бога Сунца. А дијамант, тежак 600 карата, причвршћен је на треће око статуе бога Шиве.

Документована историја овог драгуља почиње 1304. године када је у једној хроници забележено да припада раци од Малве. Потом ни речи више од следећих 200 година када се појавио у ризници Мухамеда Захира-уд-Дина, оснивача династије индијских великих могула 1526. године. Тада је већ био избрушен и имао је 186 карата. Име *Кохинор*, што значи *Планина светлости*, добио је тек у 18. веку.

Драгуљ је 200 година био у власништву великих могула све док Надир-шах (1688–1747), владар Персије, није 1739. године упао у Делхи и опљачкао га. Али, у баснословно

Славни Кохинор у круни Елизабете, краљице-мајке

бедник треба пораженом да приреди гозбу за време које се размењују турбани у знак помирења. И *Кохинор* је био његов!

Када је Надир-шах убијен, дијамант је наследио његов син који је, према причи, радије изабрао мучење и смрт него да каже где је драгуљ сакрио. *Кохинор* је затим прелазо из руке у руку, био је и код Авганистанаца и код Сика, који су владали Пенџабом, док га нису уграбили Британци када су 1849. године освојили Лахор.

За прославу 250 година постојања Источноиндијске компаније *Кохинор* је бродом „Медеја“ и у пратњи оружане страже послат у Лондон на дар краљици Викторији и био је изложен у Кристалној палати на Светској изложби у Лондону 1851. године.

Како *Кохинор* у Индији није био довољно лепо избрушен, краљица Викторија дала га је на додатно брушење чувеном мајстору овога заната Форсанжру из фирме „Костер“ у Амстердаму. Његов рад смањио је тежину драгуља на 108,93 карата, али му је дао већи сјај.

Краљица Викторија носила га је у свечаним приликама као брош, а после њене смрти уграђен је у такозвану Краљичину круну направљену 1911. године за британску краљицу Мери, супругу краља Џорџа V, деде садашње краљице Елизабете II. Данас се *Кохинор* налази у круни коју је на глави имала краљица Елизабета, мајка Елизабете II, приликом крунисања своје кћери 1952. године ■

Персијски победник Надир-шах тражи од побеђеног могула Мухамед-Шаха да размене турбане

вредном ратном плену није било надалеко чувеног дијаманта!

Дознавши да побеђени велики могул Мухамед-шах крије драгуљ у навојима свога турбана, Надир-шах се досетио како да га се дочепа: оживео је прастари обичај према коме по-

вљену 1911. године за британску краљицу Мери, супругу краља Џорџа V, деде садашње краљице Елизабете II. Данас се *Кохинор* налази у круни коју је на глави имала краљица Елизабета, мајка Елизабете II, приликом крунисања своје кћери 1952. године ■

ОРЛОВ

280 карата. Велики могул је побеснео, лишио Борџиса његове укупне имовине и умало га није погубио.

Камен је после половине 18. века нестао без трага. Неки познаваоци мисле да је чувени дијамант *Кохинор* у ствари *Велики могул*, а постоји и теорија да су и *Кохинор* и *Орлов* делови *Великог могула* ■

Прочуо се када су европски пустолови открили да једно око статуе бога Бrame у храму у индијском граду Мисореу сија као Сунце. Успео је да га украде француски војник који је једне ноћи, преобучен у свештеника, примљен у храм. Војник је одмах побегао у Мадрас и тамо продао камен енглеском капетану за 3.500 фунти стерлинга. А капетан га је у Енглеској препродао за 300.000 франака.

Пошто је променио више власника, камен је за 90.000 фунти стерлинга купио руски принц Григориј Орлов и поклатио га руској царици Катарини Великој у нади да ће повратити њену наклоност. Царица је принчеве љубавне и друге услуге одбила, а дијамант примила, дала да се опточи и стави у царски скиптар где се налази и данас и чува у Русији.

Неки стручњаци мисле да би дијамант *Орлов* могао бити део, или чак цео, ишчезли *Велики могул*, камен који је нацртао и описао Таверније. *Орлов* има између 194 и 199,6 карата ■

Реконструкција Орлова, кога зову и Црни Орлов, у Музеју у Милану

РЕГЕНТ ИЛИ ПИТ

Нађен је у Индији 1701. године. Сирови дијамант од 410 карата купио је сер Томас Пит, гувернер Мадраса, за 35.000 фунти стерлинга и послао га у Енглеску где је избушен као брилијант. И, мада је 60 процената тежине изгубио приликом обраде, драгуљ је испео прекрасан, један од најлепших који постоје. Тада га је за око 175.000 фунти стерлинга купио француски регент војвода од Орлеана.

За време Француске буржоаске револуције брилијант Регент или Пит, како се зове, нестао је у чувеној пљачки крунских драгуља из краљевске ризнице 1792. године, али је нађен и враћен. Када су француски крунски драгуљи стављени на аукцијску продају 1886. године, овај брилијант није био међу њима, па је данас изложен у музеју Лувр у Паризу.

За време немачке окупације Француске у Другом светском рату Регент је, за сваки случај, скривен у грумену гипса иза камина у дворцу Шамбор ■

САНСИ

Историја овог дијаманта од 54 карата дуга је и бурна. Он једва да је икада служио за украс, али је, заузврат, често био драгоцен кредит када је требало организовати и наоружати војске или освајати краљевине. Један човек због њега је изгубио живот.

Нађен је у Индији где је избушен на традиционалан начин. Тада, бескрајним караванским путевима, почиње његово путовање на Запад. Када је, најзад, стигао у Константинопол, данашњи Истанбул, купио га је 1570. године Никола Санси, француски амбасадор у Турској. Он је дијамант позајмио краљу Анрију III за вођење верских ратова и, заузврат, наименован је за заповедника 12.000 плаћеника. Краљ је после великих борби убијен одредивши, пре него што је издахнуо, Анрија од Наваре за свога наследника. Никола Санси постављен је на високо место у министарству финансија и искористио је тај положај да дијамант по-
осам

Брат Николе Сансија, француски амбасадор у Лондону, продао је драгуљ британској краљици Елизабети I

У круни француског краља Луја XIV, на крунисању 25. октобра 1722. године, налазе се и дијаманти Регент и Санси. Краљ је, после церемоније, скупочене драгуље заменио лажним, а круну дао ризници краљевске опатије Сен-Дени

врати. А како је Француска била у тешком економском положају, одлучио је да камен пошаље у иностранство.

У највећој тајности поверио га је верном емисару, али се то, ипак, некако сазнало и човека који је дијамант носио напали су на путу. Да му драгуљ не би отели, он га је прогутао. Нападаци то нису видели, али су га ипак убили бесни што драгуљ нису нашли.

Чим је чуо шта се догодило, Санси је похитао на место где је његов човек сахрањен. Слутећи како је овај могао да поступи, наредио је да се покојник распори и нашао је свој драгоцен дијамант.

Француски краљ Анри IV желео је, касније, да Санси купи само није имао довољно новца. А Никола Санси нашао је начин да камен пошаље своме брату, француском амбасадору у Енглеској, у Лондон и овај га је продао британској краљици Елизабети, кћерки Хенрија VIII.

И краљевство и дијамант наследио је, после свога оца, Чарлс I који је, када се нашао у шкрипцу с новцем, послао своју

супругу краљицу Анријету Марију у Холандију да неке од крунских драгуља, међу којима су били чувена рубинска огледала Хенрија VIII, дијамант *Огледало Португала* и дијамант *Санси*, покуша да заложити.

Краљица их је заложити код војводе од Еперона који их је, касније, не могавши да поврати уложени новац, продао француском кардиналу Мазарену за кога се причало да више воли драго камење него Господа Бога и који је већ имао збирку од 18 великих дијаманата.

Кардинал их је завештао француском краљу Лују XIV да би му, како каже прича, били опроштени сви овоземаљски греси. А у збирци Луја XIV већ се налазило више од хиљаду скупочених драгуља од којих су неки важили за најлепше на целом Западу. Ту се налазио и *Плави дијамант* који му је продао Таверније.

У том раздобљу и извесно време после дијамант *Санси* први пут је употребљен као драгуљ: носиле су га и краљица Марија Лешчињска, жена Луја XV, и Марија Антоанета, жена Луја XVI.

На дан 17. септембра 1792. године краљевску ризницу су, у револуционарном метежу, опљачкали лопови. То је за државу био огроман губитак капитала. У потрази која је уследила дијамант *Регент* нађен је на тавану, *Велика Хортензија* на крову једне палате, дијамант *Војвода од Гиза* у кући извесног Тавенала, а полиција је, захваљујући шеснаестогодишњој врачари, гомилу драгуља нашла закопану испод једног дрвета у Авенији Монтењ. Само, нигде није било *Плавог дијаманта*, *Огледала Португала* и *Сансија*.

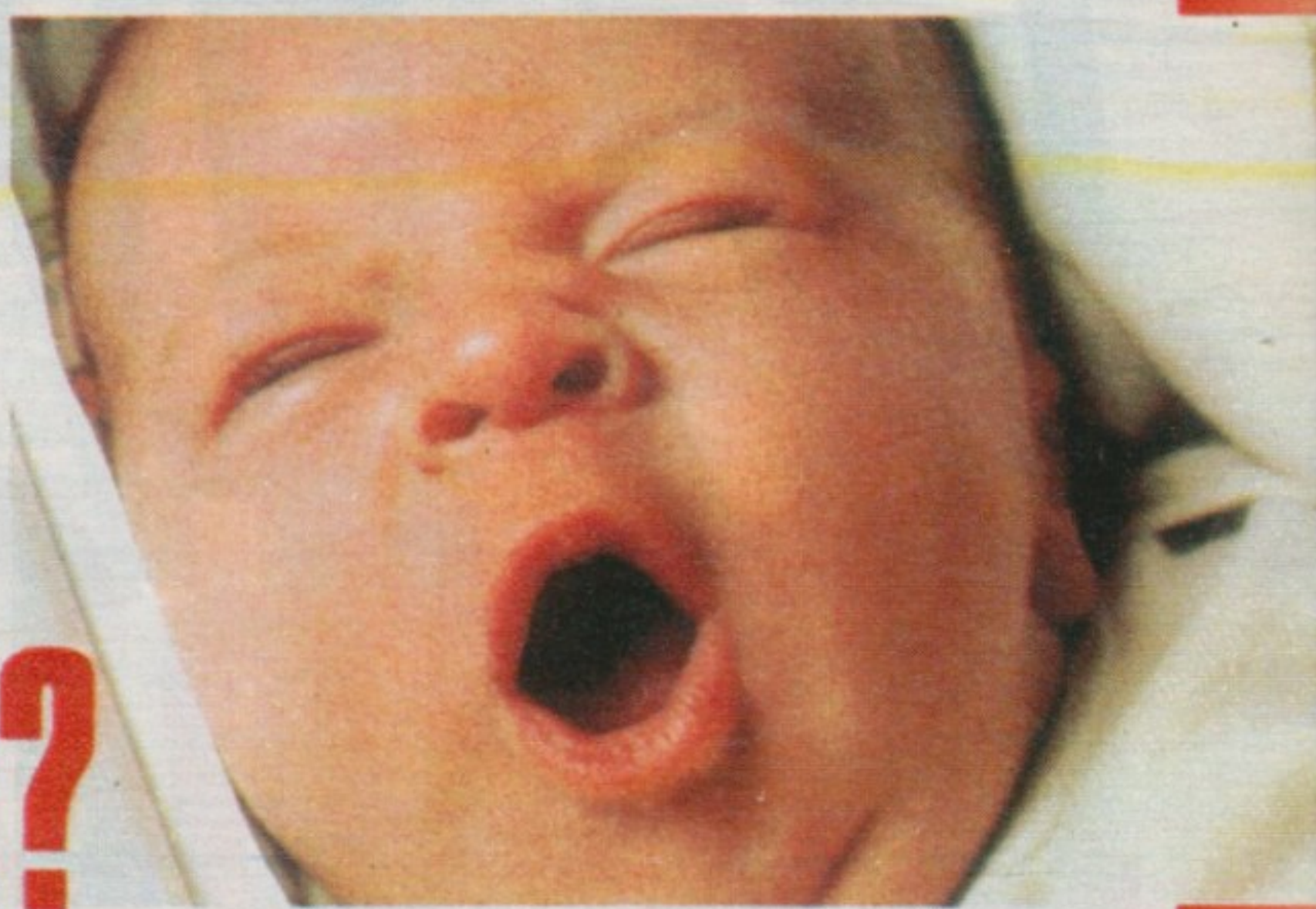
Санси се касније појавио у рукама маркизе Иранде у Мадриду и она га је заложити да би платила хусаре у Наполеоновој бици код Риволија и коњицу у бици код Маренга. Потом је *Санси* прешао у власништво шпанске краљице Марије Лујзе и она га носи на портрету чувеног сликара Франсиска Гоје.

Године 1822. *Санси* је купио принц Анатолиј Демидов и однео га у Русију, а 1865. године нашао се код једног златара у Бомбају. Најзад га је, 1906. године у Паризу, купио британско-амерички милијардер лорд Вилијем Валдорф Астор и поклонио га својој снахи која га је уградила у дијадему ■

Бојана Дожиф

СВЕТ У БРОЈКАМА

КО ЖИВИ НАЈДУЖЕ?

4 године дуже од оних које су дошле на свет пре двадесетак година живеће бебе рођене 2001. године у Европи, показују најновија истраживања Европског института за статистику.

81 годину, у просеку, живеће данашње европске бебе – девојчице и биће, као и до сада, дуговечније од мушкараца.

75 година доживеће просечно Европљанин, дечак, који се родио протеклих неколико година.

82,7 година просечно живе Шпањолке и оне су најдуговечније у Европи.

77,4 године у просеку живе Швеђани, мушкарци који се по дуговечности налазе на другом месту у Европи.

77,4 године просечно живи Италијан, а...

75,5 година у просеку живе Грци.

61,9 просечни је животни век Индијаца, а...

69,6 животни век Кинеза.

44 одсто младих (између 15 и 25 година) становника Европске заједнице никада није путовало у иностранство! Сматра се да је за овако значајан недостатак занимања за путовање у друге земље одговоран висок стандард и компјутерска технологија, односно Интернет, помоћу кога млади замишљају да обилазе свет.

74 одсто младих Европљана и даље највише воли да се дружи са својим вршњацима.

69 одсто становника Европске заједнице између 15 и 24 године време најрадије проводи уз рачунар или телевизијски програм.

40 одсто истих испитаника, према извештају Еуро-стата – Европског института за статистику – воле-ло би да с времена на време прочита неку књигу.

4 одсто Југословена редовно користи Интернет ■

М. О.

Опаметите се, људи!

Од пушења до ђавола

Према подацима светске здравствене организације, од 2000. године до данас од пушења је умрло готово шест милиона људи. Дуван убија 4,2 милиона особа годишње, од тога 1,2 милиона у Европи

ЗАШТО ЈЕ ТЕШКО ПРЕСТАТИ?

За муку коју трпимо да бисмо се одвикли од пушења, такозвану апстиненцијалну кризу, крив је један алкалоид из дувана. Он преко плућа прелази у крв и делује прилично брзо везујући се за површину неурона.

Неурони тада почињу да ослобађају допамин, норадреналин или серотонин, хемијске гласнике који се шире ка можданим зонама у којима се ствара осећај задовољства и пријатности. Повећана количина никотина у крви подстиче ширење неуронских кола задовољства, а то је механизам који доводи до зависности.

ковима тако и уз помоћ психијатара, а стручњаци који се баве одвикавањем од пушења однедавно најављују нову вакцину.

Данас већ постоје две вакцине: енглеска Та-нис, коју је направила група „Кантаб Фармасиутикал“ из Кембриџа, и америчка NIC-VAX, коју су усавршили у Фондацији за медицинска истраживања у Минеаполису. Обе раде

Љубав према пушењу претворила се у праву епидемију. Светска здравствена организација и удружење психијатара Америке прогласили су овај порок врстом патолошког стања које треба лечити, како десет

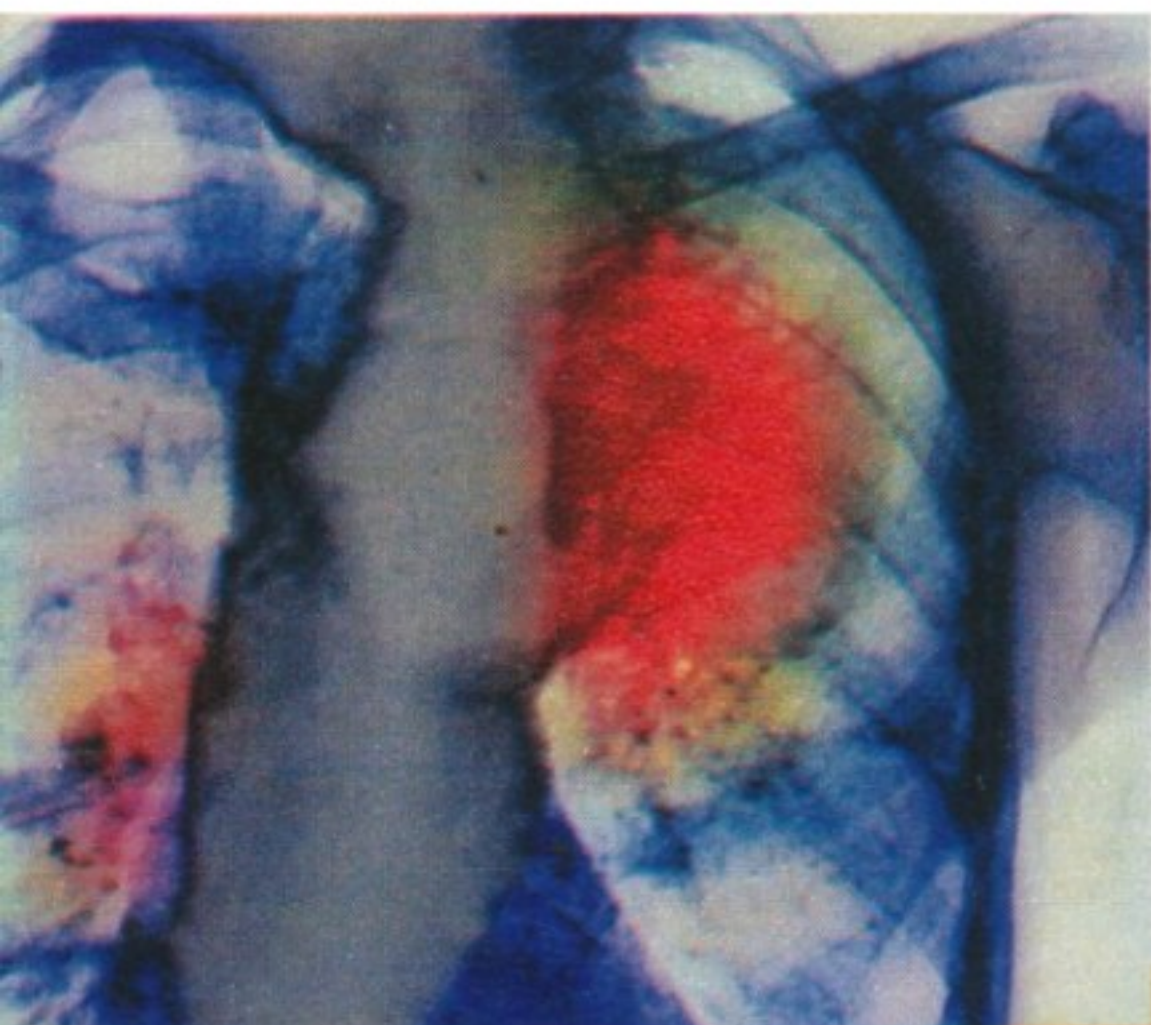
ШТА СЕ ДОГАЂА КАД СЕ ПРЕСТАНЕ С ПУШЕЊЕМ?

После 8 сати: ниво угљен-моноксида у крви враћа се на нормалу, расте ниво кисеоника. Крвни притисак пада и тако се смањује и опасност од инфаркта срчаног мишића.

После 24 сата: организам избацује угљен-моноксид. Плућа почињу да избацују слуз и остатке катрана. Смањује се опасност од запаљења дисајних путева, као што су бронхитис и упала плућа.

После 48 сати: никотин се више не налази у крви. Поправљају се чула мириса и укуса.

После једне недеље: повећава се капацитет плућа. После друге недеље лице постаје руменије и опуштеније, а кожа и коса сјајнији.

15 година. Заправо, само 50 одсто сталних пушача доживи 70 година, а осам одсто 85 година живота.

Рак на плућима (црвена боја) најчешће се приписује пушењу

Истраживања су потврдила да је дуван крив не само за тумор плућа и дисајних путева, него и за рак желуца, јетре, панкреаса, бубрега,

бешике, дебелог црева, али и за леукемију... Пушење повећава опасност и од спонтаног побачаја, ванматеричне трудноће и урођених мана код тек рођене деце. Нека америчка истраживања указала су на постојање повезаности између пушења и неплодности жена зато што јајне ћелије у јајницима прерано пропадају.

Последњих година Светска здравствена организација и Европска унија појачале су борбу против пушења. Готово свуда у Амери-

ци и Европи забрањено је пушење у свим затвореним просторијама осим у оним намењеним само за пушаче. Ипак, за последње четири године број пушача опао је за само два одсто ■

ШТА СВЕ УНОСИ САМО ЈЕДАН ДИМ?

Дим цигарете садржи више од 4.000 хемијских састојака од којих бар 50 изазива рак. Осим пестицида којима је прскан дуван, ту су и хемикалије којима се дуван излаже приликом производње цигарета, као и хемијске промене које настају сагоревањем. Приликом увлачења дима температура достиже 880 степени Целзијусових. Између једног увлачења и другог она је 840: за то време неки састојци цигарете сагоревају, а други дестилишу

Не само да је нездраво, него и смрдљиво и ружно

По једном светском истраживању, готово половина пушача изјављује да пуши мање од 15 цигарета дневно

на истом принципу: спречавају да никотин стигне у мозак тако да више нема задовољства у пушењу.

Како упозорава Светска здравствена организација, у свету сваког минута због цигарета умире осморо људи. Неки су израчунали да ће један од три упорна пушача скратити себи живот у просеку за 10 до

После 3 до 9 месеци: дисање се побољшава, дах продубљује, а кашљање престаје. Двоструко је мања опасност од срчаних обољења, као што је инфаркт.

После 5 година: Двоструко је мања могућност добијања можданог удара, тумора на плућима, устима, једњаку, бубрезима, панкреасу и бешици.

После 10 година: опасност да се умре од тумора на плућима или можданог удара иста је као и за особе које никад нису пушиле.

После 15 година: опасност од срчаних обољења иста је као и за особе које никада нису пушиле ■

Никотин, веома отрован, делује на систем циркулације крви	Т
Арсеник, веома отрован	К
Ацеталдехид, делује надражујуће на дисајне путеве	К Т
Акролеин, веома надражује дисајне путеве	К Т
Винилхлорид, наркотик, умањује либидо	К
Катран, веома канцероген	К
Феноли, делују надражујуће	Т
Полонијум 210, радиоактиван	К
Кадмијум, надражује плућа	К
Формалдехид, надражује и канцероген је	К Т
Амонијак, отрован и надражујући за дисајне путеве	Т
Угљен-моноксид, изазива гушење	Т
Пиридин, надражује и лоше делује на тестостерон	Т
Цијановодонична киселина, веома отровна	Т
Уретан, надражује	К
Нитрозоамини, веома канцерогени	К
Толуидин, надражујући и канцероген	К
Бутан, делује на нерани систем и изазива гушење	Т
Нитропропан, канцероген	К

К ИЗАЗИВА РАК
Т ОТРОВНО

ДОЋИ, ПТИЦИЦЕ!

(патентирано 1999. године у САД под бројем 5.996.127)

Најзад је смишљено решење за орнитологе који ма је досадило да посматрају птице кроз двоглед. За нарочито обрађену кацигу причвршћене су шипкице на чијим су крајевима посуде са зрнвљем означене на цртежу бројем 107. Може ли да се замисли бољи мамац за птице? Привучене зрнвљем, оне ће се зачас наћи испред ока радозналосматрача. Носиоцима необичне кациге изумитељ препоручује да нарочито воде рачуна о дисању и наглим покретима који ће узнемирити птице и растерати их. Ако изум заживи, његов творац показао је да ништа није препуштено случају – бројем 213 обележена је „чекаоница“ за птице које слете касније, па морају да сачекају свој ред за храњење док 217 означава увећавајуће стакло. Ономе ко би носио овакву кацигу саветује се и да обавезно носи наочаре с тамним стаклима како испитивачко око не би узнемиравало птице док се госте

УВЕК ХЛАДНА ГЛАВА?

Изуми који су патентирани, али из разумљивих разлога никада нису остварени. Илустрације су стварни цртежи дати уз пријаву

ГУСЕНИЧАР ЗА БЕБЕ

(патентирано 1947. године у САД под бројем 2.224.452)

Творац овог изума још је, очигледно, био под утиском Другог светског рата. Пошто је знао да се тенкови крећу по разним врстама тла захваљујући својим гусеницама, закључио је да исти систем може да се угради и на колица за бебе имајући на уму мајке које се свакодневно боре с неравнинама на улици, разликама у висини коловоза и тротоара... Не треба занемарити ни велике гужве кроз које би оваква колица прошла без муке. Додуше, предвиђена је и ручна кочница да се пешаци не би нашли под гусеницама

FIG. 1

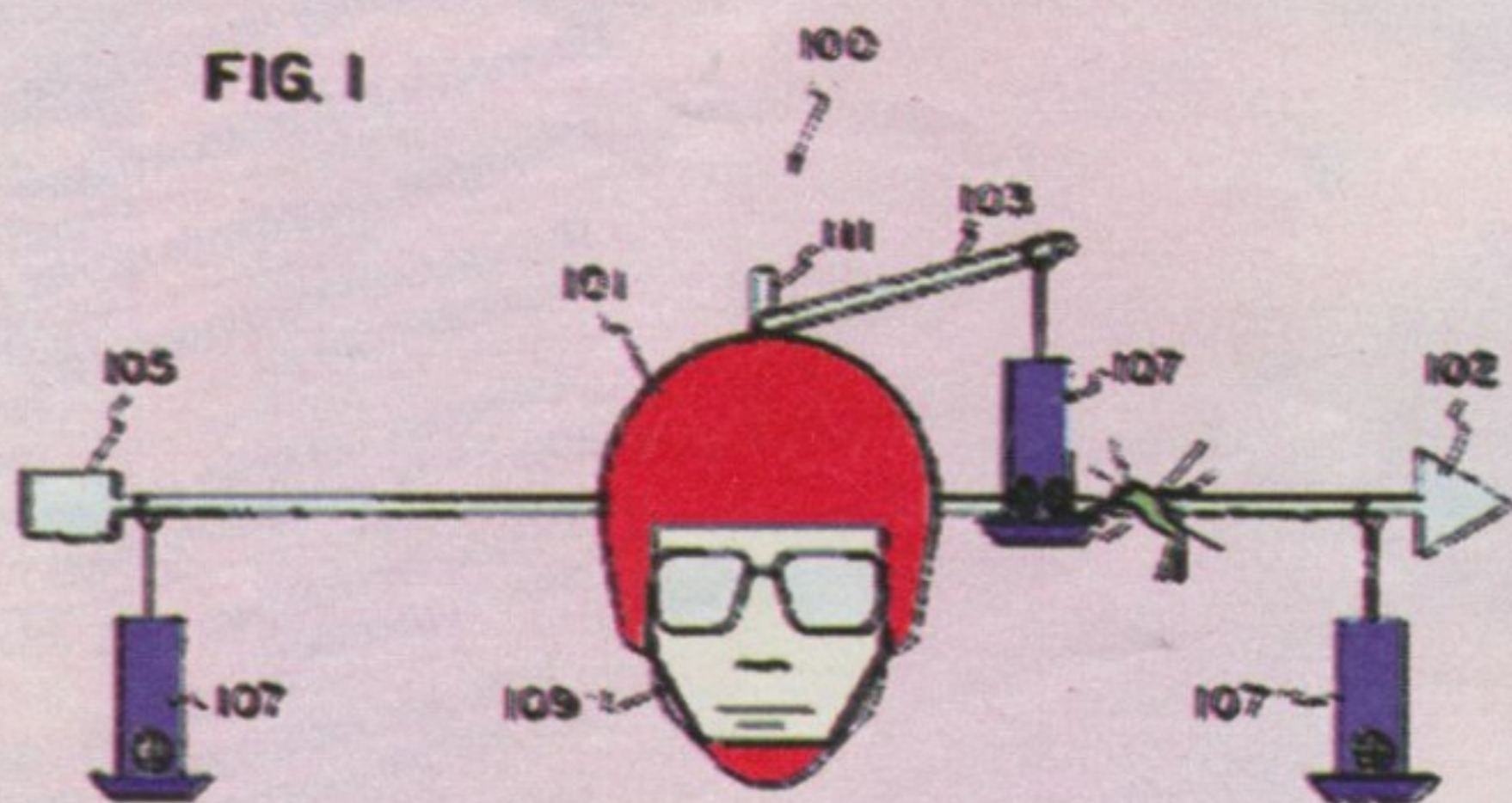
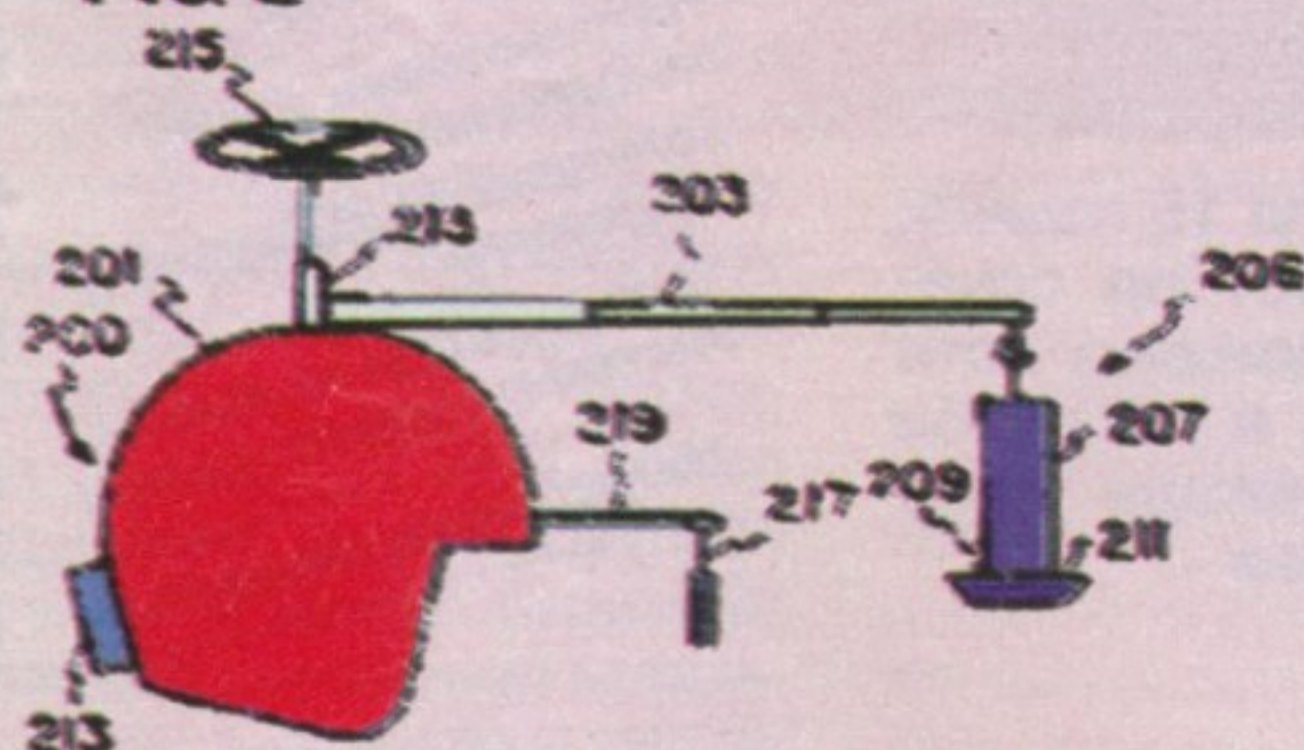

FIG. 2

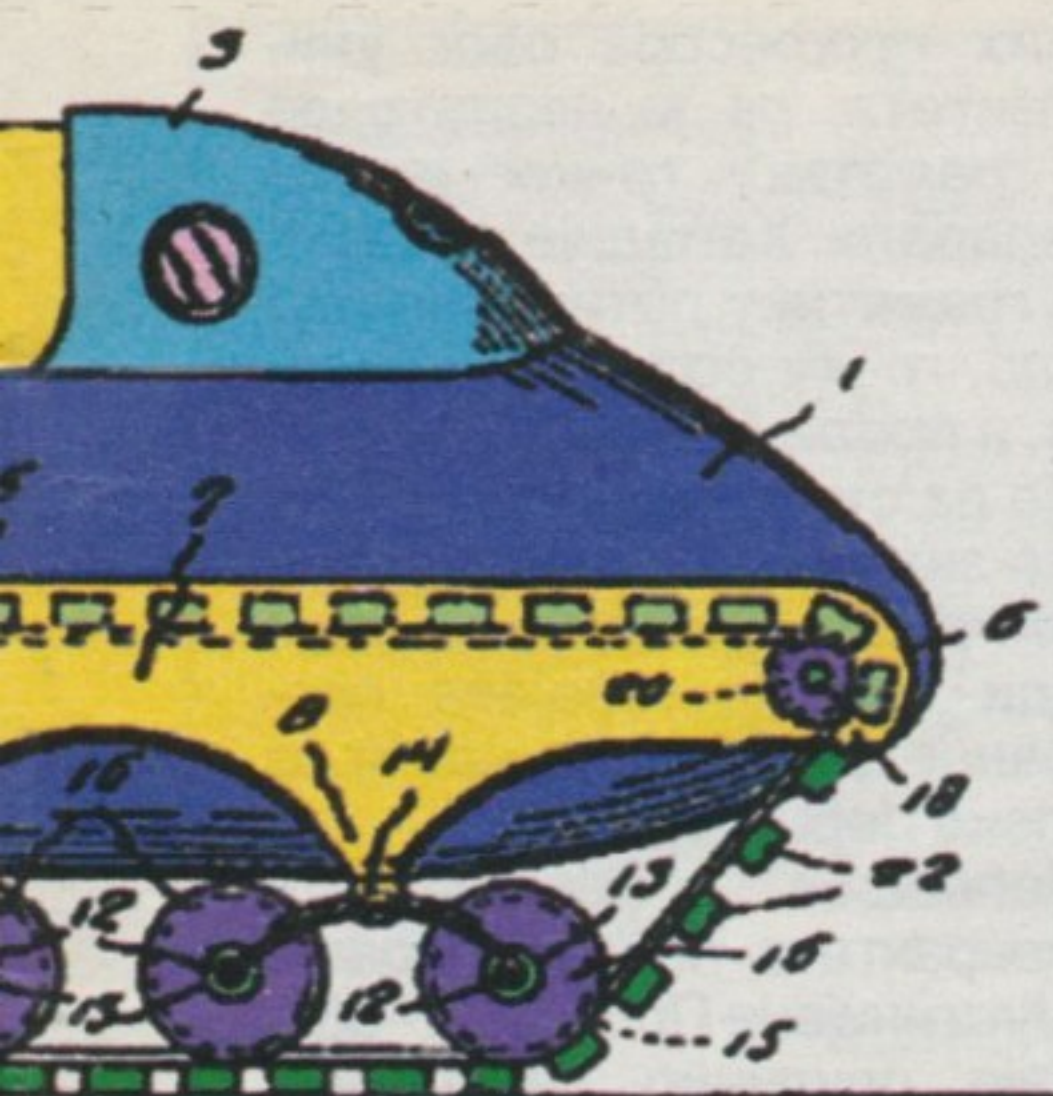
Мамац за птице

ВИЉУШКА ЗА ДЕБЕЉУЦЕ

(патентирано 1995. године у САД под бројем 5.421.089)

Гојазни људи су такви зато што брзо једу, сматрао је изумитељ дијеталне виљушке. Када би правили веће паузе између залагаја, стекли би утисак ситости већ са пола оброка и престали да једу. Зато је на дршку обичне виљушке уградио две LED диоде и сензоре чији је задатак да утврде да ли је на виљушци храна или не. Чим је виљушка празна, пали се црвена лампица која упозорава да се не сме ставити нови залагај у уста све док се не упали зелена лампица. И тако од залагаја до залагаја, па ко дуже издржи ■

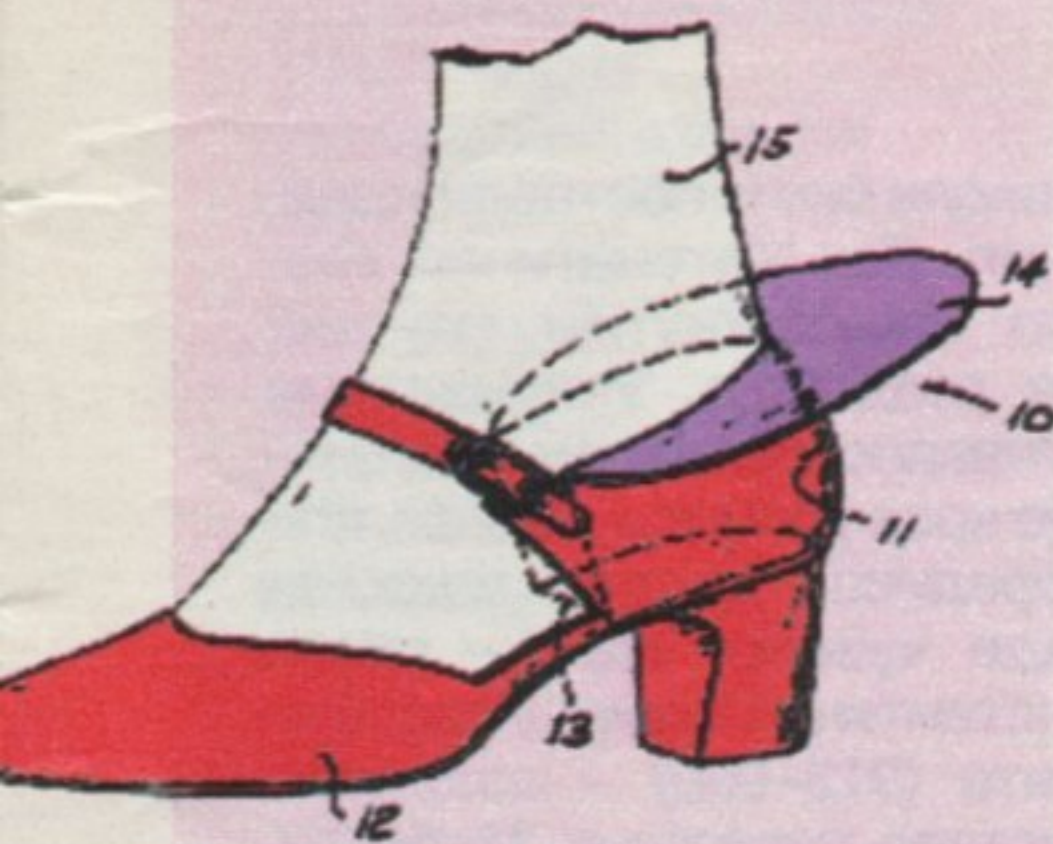

ЦИПЕЛЕ С БЛАТОБРАНОМ

(патентирано 1974. године у САД под бројем 3.842.343)

Блатобрани за аутомобиле измишљени су да би штитили гуме и сам аутомобил од прљавштине на путу. Зашто се на тај начин не би заштитиле и ципеле, поготово женске, вероватно се запитао домишљати стваралац. Потребно је само причврстити гумену плочу изнад пете и нема више блата на лепим женским листовима... каже писац овог прилога

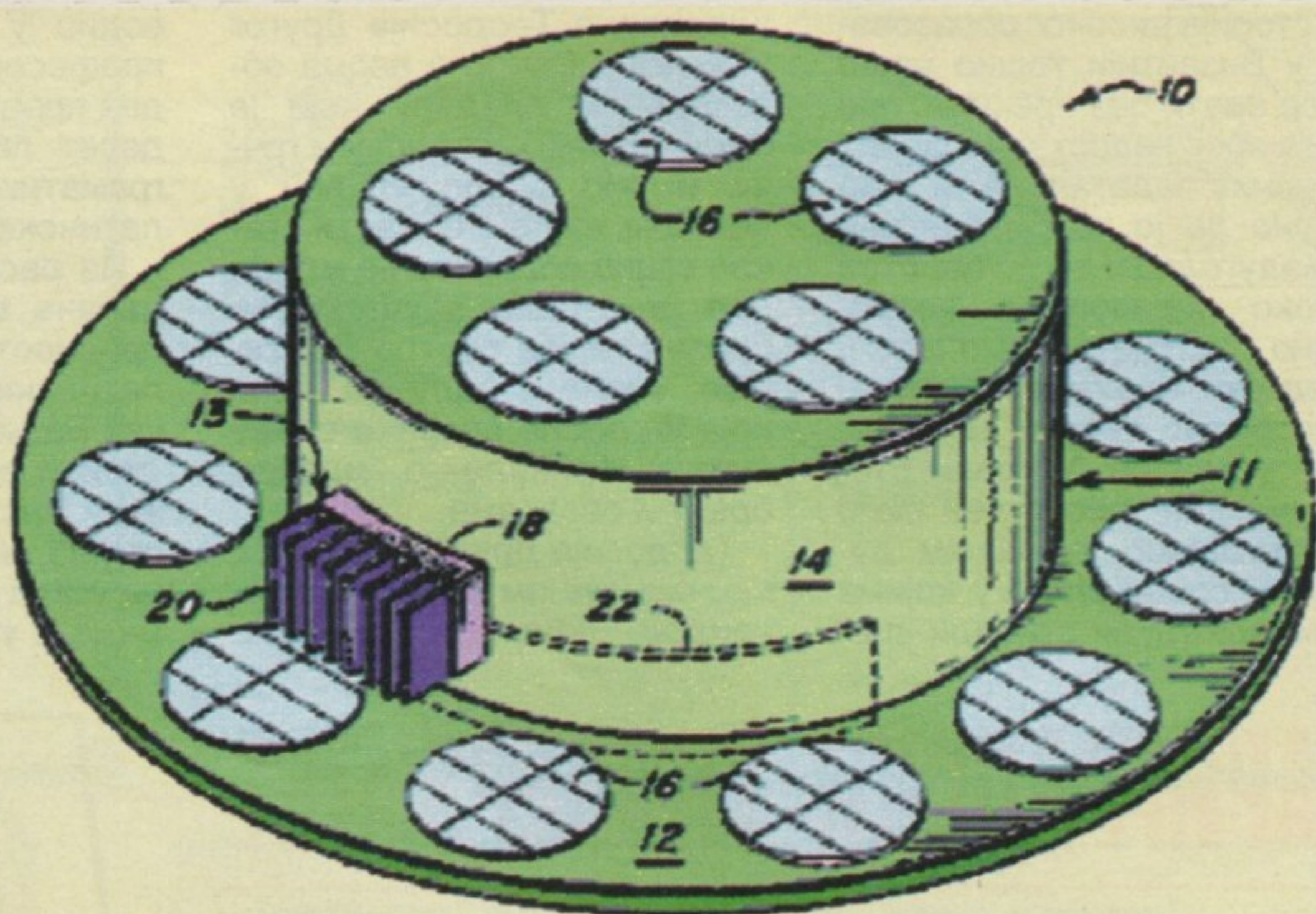
ЗА СПАСАВАЊЕ МОТОЦИКЛИСТА

(патентирано 1997. године у САД под бројем 5.111.395) Када мотоциклиста удари у неку чврсту препреку, пад је врло болан, а понекад и смртоносан. Али, ако би сваки на леђима носио нарочиту нараву, нешто између падобрана и једрилице, такве нежељене последице биле би отклоњене, сматра творац овог необичног изума. У том случају, када мотоциклиста удари у препреку и одлети у ваздух, аутоматски се отвара ранац на њего-

ШЕШИР - ФРИЖИДЕР

(патентирано 1985. године у САД под бројем 4.551.857)

Шешири и качкети донекле помажу током врућих летњих дана, али они само спречавају веће загревање главе, не хладе је. Но, нарочити шешир - који изумитељ очигледно није носио оног дана када је пријавио патент - могао би да реши све те невоље. Соларне ћелије распоређене по ободу и на врху шешира сакупљају Сунчеву енергију потребну за напајање нарочитог уређаја који са унутрашње стране хлади чело и

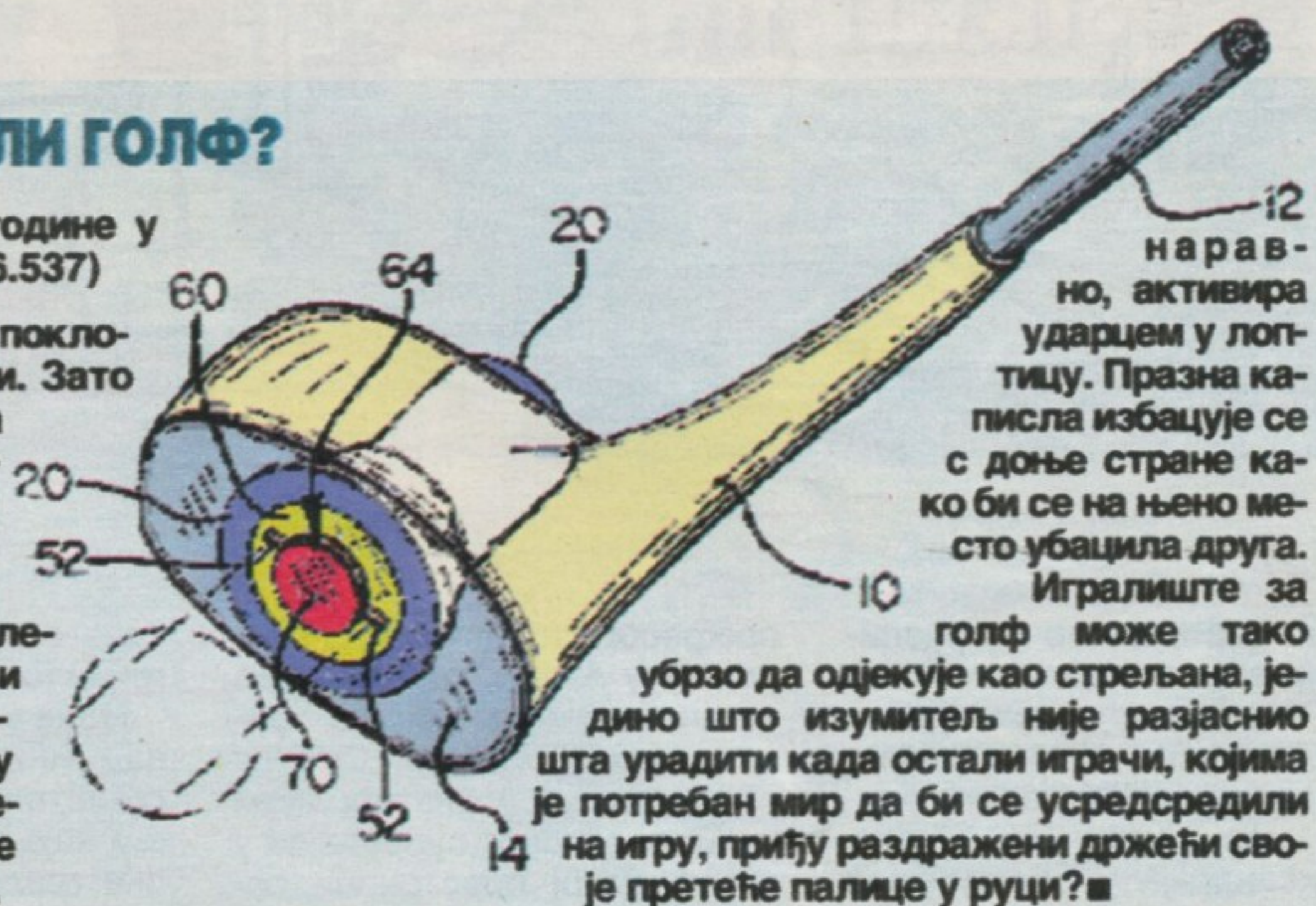

главу. Што је најзанимљивије, овакав систем није немогућ, једино остаје питање - да ли се „кувати“ по врућини или носити шешир који тако изгледа? ■

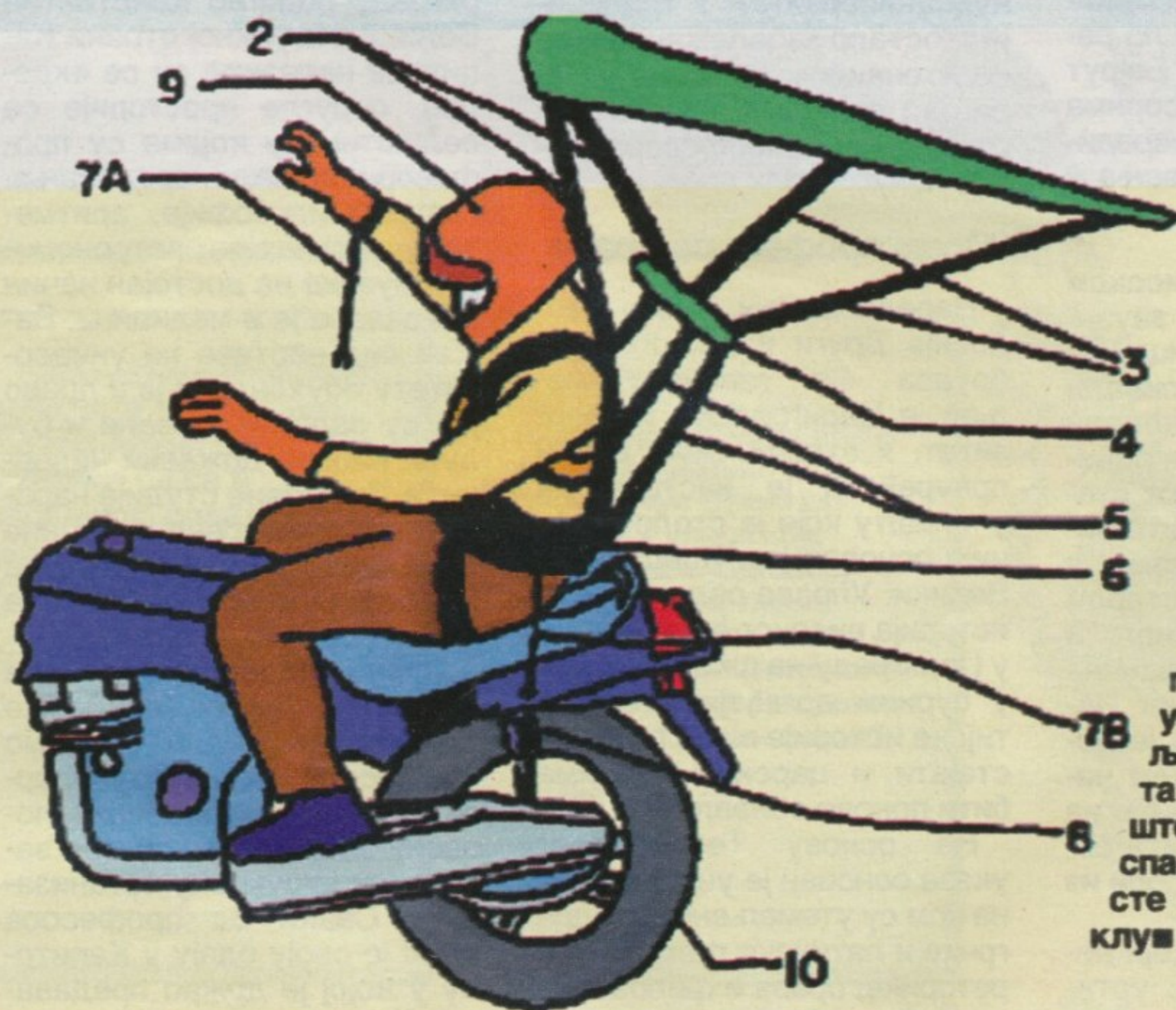
СТРЕЉАНА ИЛИ ГОЛФ?

(патентирано 1979. године у САД под бројем 4.176.537)

Голф има све више поклоника и у нашој земљи. Зато је прави тренутак да се укаже на један занимљив изум, очигледан напор да се опуштеношћу преко потребна у овом зеленом спорту замени донекле узбудљивијом. Наиме, у главу штапа уграђен је механизам за окидање каписли који се,

наравно, активира ударцем у лоптицу. Празна каписла избацује се с доње стране како би се на њено место убацила друга. Игралиште за голф може тако убрзо да одјекује као стрељана, једино што изумитељ није разјаснио шта урадити када остали играчи, којима је потребан мир да би се усредсредили на игру, приђу раздражени држећи своје претеће палице у руци? ■

вим леђима и шире се мајушна крила глajдера која га односе даље у висину. Онда се отвара и падобран који му ублажава приземљење. Једина штета - ако је то уопште важно кад је спасена глава - јесте она на мотоциклу ■

Н. В.

Историја високог образовања у Византији тешко може да се прати без прекида, пре свега због недостатка јасних изворних података. Али, није спорно да је током трајања хиљадугодишњег царства високо образовање непрекидно постојало, само што у појединим епохама није било непосредно везано за одређене установе. У првим столетјима свог постојања било је прошарано значајним духовним средиштима у којима су млади људи стицали све-

владавине Теодосија Другог (408-450). Реч је о веома образованом владару који је одлично знао латински и грчки и био добро упућен у основне научне области. Такво сјајно образовање млади цар је стекао захваљујући бризи старије сестре Пулхерије, учене и одлучне жене која је, после преране очеве смрти, бринула о млађем брату и сестрама.

Теодосије Други оженио се касније умном и лепом Атенайдом, кћерком угледног

водио ју је тридесет и један професор: један филозоф, два правника, десет грчких и десет латинских професора граматике, пет грчких и три латинска ретора.

Из распореда и броја предавача види се да је мала предност дата грчком, али је латински задржао свој значај. Ваља нагласити да је латински језик био службени језик Царства све до првих деценија седмог века и реформи цара Ираклија (610-641) мада је у источном делу Цар-

неких професора овог универзитета, па је познато да су граматике грчког језика предавали Хеладије и Сариган, граматике латинског Теофило, грчку софистику Мартин, а права Леонтије. Значајно је да су, у жељи да стекну нова знања, на универзитет у Цариграду долазили млади људи из свих крајева пространог царства, па чак и из далеке Јерменије.

Деловање Цариградског универзитета после владавине Јустинијана Првог (527-565) остаје прилично замагљено. Зна се да је одређене реформе спровео цар Ираклије у седмом веку, а нове Варда средином деветог века. Он је био брат царице Теодоре и ујак цара Михаила Трећег (842-867), и показао се као одличан и веома способан државник. У сачуваним изворима забележено је да је Варда одлучио да обнови високу школу на Магнаварском двору јер су тај степен образовања прости и неуки цареви били запоставили. На чело

ЦАРИГРАДСКИ УНИВЕРЗИТЕТ

Да знаш

товно образовање из различитих научних области. Тако је у Атини постојала чувена неоплатонска филозофска школа коју је 529. године укинуо цар Јустинијан Први. Александрија у Египту била је позната по студијама медицине, Антиохија и Газа по реторским школама, а Бејрут по славним професорима права. Сва побројана средишта културе и образовања у седмом веку пала су у руке Арабљана.

Особено место у високом школству Византије заузима мала је њена престоница Цариград у који су се сливали учени људи из свих делова Царства. Још се његов оснивач Константин Велики старао да се ново средиште царинске државе не само у свему изједначи са старом престоницом Римом, него и да надмаши древна научна жаришта хеленизованог Истока. На том пољу он је доста учинио јер су током четвртог века у престоници на Босфору у више наврата боравили славни професори из других градова.

Ипак, први подаци који недвосмислено кажу о установи високог школства у Цариграду потичу из времена

професора на поменутој академији у Атини, која је старо паганско име заменила хришћанским Евдокија. Сматра се да је она у знатној мери утицала на свог супруга да у византијској престоници оснује универзитет. У традицији је остало забележено да су са Атенайдом из Атине у Цариград приспела и седморица паганских професора филозофије.

Осам професора права

Наредбом коју је цар Теодосије Други издао 27. фебруара 425. године утемељен је Цариградски универзитет. У ствари, овим актом преуређена је настава на училишту које је столеће раније основао још Константин Велики. Управо овде почиње историја високог образовања у Цариграду на школи која ће у бурним догађајима византијске историје више пута нестајати и царским указима бити поново обнављана.

На основу Теодосијевог указа основан је универзитет на ком су утемељене катедре грчке и латинске граматике и реторике, права и филозофије. Настава је држана на грчком и латинском језику, а из-

ства одвајкада превладавао грчки језик.

Нова установа коју је основао Теодосије Други била је смештена на Капитолу, здању које је по угледу на римске градске традиције у Цариграду подигао Константин Велики. На јужној страни Капитола налазиле су се екседре, округле просторије са седиштима у којима су професори држали предавања. Поред филозофије, аритметике, геометрије, астрономије и музике на достојан начин предавана је и медицина. Важан вид наставе на универзитету обухватало је и право јер су овде школовани и будући високи државни чиновници. Те правне студије нарочито су проширене и ојачане за владе цара Јустинијана Првог који је број професора права повећао на осам.

Према одредбама закона Теодосија Другог, сталешке привилегије имали су само професори његовог универзитета. Били су одевени у посебну одећу, а имали су и затворену струковну организацију. Сваки од професора имао је своју одају у Капитолу у којој је држао предавања. Подаци расути по разним изворима говоре о именима

те школе био је постављен знаменити Лав Математичар, свакако најистакнутији научник тога раздобља. Училиште на Магнаварском двору пролазило је кроз успоне и падове, али је средином десетог века, за владе чувеног цара – писца Константина Седмог Порфирогенита (913-959) – доживело блиставо раздобље. Међутим, висока школа угасила се за владе Василија Другог (976-1025), цара окренутог оружју и ратним походима, без слуха и љубави за науку, књижевност и уметност.

Тривијум и квадријум

Ново златно доба цариградске високе школе везано је за владавину Константина Деветог Мономаха (1042-1055) и делатност неколицине изванредних научника: Михаила Псела, Јована Ксифилина и Константина Лихуда. Царевим указом који је издат између 1043. и 1047. године, обновљен је универзитет који се састојао из два факултета. На чело правног постављен је Јован Ксифилин са титулом номофилакс (чувар права) док је за управника филозофског факултета наменован

Михаило Псел са титулом „конзул (ипат) филозофа“. Филозофске студије биле су уређене по систему тривијума и квадривијума. Нижи степен (тривијум) сачињавале су граматика, реторика и дијалектика, а у виши степен (квадривијум) улазиле су геометрија, аритметика, музика и астрономија. При том је филозофија схватана као збир свих наука.

Из списка Михаила Псела могу да се сазнају занимљиве појединости о начину предавања и рада на филозофском факултету. Чувени филозоф бележи да су професори радили до дубоко у ноћ како би спремили предавања за следећи дан. На улазак професора у салу за предавање устајали би бољи студенти и позивали своје несташне колеге да се умире како би предавање могло да почне. Сачувана сведочанства кажу да су студенти закашњавали на предавања будући да су им

мисли каткад биле окренуте другим стварима и забавама, пре свега позоришту.

До последњег даха Византије

Истовремено сазнајемо да је било и невоља са распоредом часова јер они често нису знали када ће неки професор држати своја предавања. У случају лошег времена часови се нису држали. Студенти су слушали предавања држећи на коленима даске на којима су писали на пергаменту или хартији. Разуме се да су после предавања професорима могли да постављају питања, али она нису смела да буду уопштена, него тачно одређена. Слушаоци су и сами припремали радове о појединим питањима које је професор пажљиво читао и студентима указивао на грешке и пропусте.

Значајно је да су предавања Михаила Псела слушали млади људи из далеких крајева

који одавно нису били у границама Царства, као што су Сирија, Палестина, Египат. Један од најистакнутијих Пселових ђака био је славни Јован Итал, пореклом из јужне Италије. Он је свог учитеља наследио и на положају „конзула филозофа“. Из више разлога може да се верује да су правни и филозофски факултет наставили да раде и у каснијим деценијама византијске историје, али треба нагласити да је за владавине цара Алексија Првог Комнина (1081–1118) у Цариграду поново почела да ради преуређена патријаршијска академија у којој су људи у црквеној служби стицали потребна знања. Међутим, на овој школи предавали су се и неки световни предмети, као математика, медицина и филозофија.

Крсташко освајање Цариграда и привремени нестанак Византијског царства (април 1204) довели су до прекида и у високом школ-

ству. Ипак, у последњим деценијама тринаестог столећа у обновљеној Византији долази до новог културног полета познатог под називом „ренесанса Палеолога“ тако да је већ око 1300. године Цариград, уз Багдад и Париз, поново постао највеће средиште високог образовања. Тада је водећи предавач био Максим Плануд који је предавао читав низ предмета. Упркос даљем неповратном опадању привредне и војне моћи Царства, високо школство у Византији постојало је до пропасти Византије (1453), али у различитим видовима.

И, напослетку, подсетимо се да је први универзитет на латинском Западу основан у Болоњи 1118. године и да је то данас најстарији универзитет у Европи.

Радивој Радиф

Илустровао Драгутин Вукелић

ШТА ПИТАШ!

Први универзитет на Западу основан је у Болоњи 1118. године. У Византијском царству утемељен је још 425. године указом образованог Теодосија Другог

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Моја девојка Кејти и ја возимо се бициклима по великом, дивљем парку, далеко од наших њујоршких станова. Налазимо се на продуженом јулском викенду. Отпутовали смо изненада јер ме је Кејти једва убедила да треба мало да се одморим од Менхетна и његове гужве.

Пошто смо неколико пута обишли парк, осећам умор и пружам се на траву да предахнем. После извесног времена устајем и мало ми се врти у глави. Кажем Кејти да нешто није у реду с мојим очима, видно поље ми је као клацкалица.

„Шта кажеш?“, пита Кејт збуњено. Понављам и одједном схватам да не говорим разговетно, више као успорена магнетофонска трака. Леву руку, одједном, не осећам. Покушавам да је дотакнем десном, али не успевам да је нађем.

„Лоренсе, шта ти је?“, говори ми Кејти избезумљено. Смркава ми се пред очима, посрћем и падам на траву. Освећћујем се после пет минута. Око мене су болничари хитне помоћи.

Сат после доласка у болницу сасвим ми је добро. Лекари мисле да сам дехидрирао. Кажем им да свакога дана гутам литре воде. Раде ми СТ скенер, не налазе ништа и отпуштају ме. Кажу ми да се такве ствари дешавају.

Гледам свој удар

Да бих био сигуран да ми заиста није ништа, у Њујорку одлазим код неуролога који закључује да сам имао напад тешке мигрене. Не звучи ми убедљиво јер ме глава веома ретко боли. Неуролог ми ипак даје упут за MRI скенер. После неколико дана јавља ми резултате.

„Имали сте мождани удар“, саопштава ми. Уопште се не узбуђујем. Удар јесте озбиљна ствар за старије људе, а мени је само двадесет осам година. Убеђен сам да немам разлога за бригу. Такве ствари се дешавају.

Неуролог каже да није баш тако. Мождани удар је нешто веома опасно и може да ми се понови. Шаље ме код врхунског специјалисте за ту област медицине.

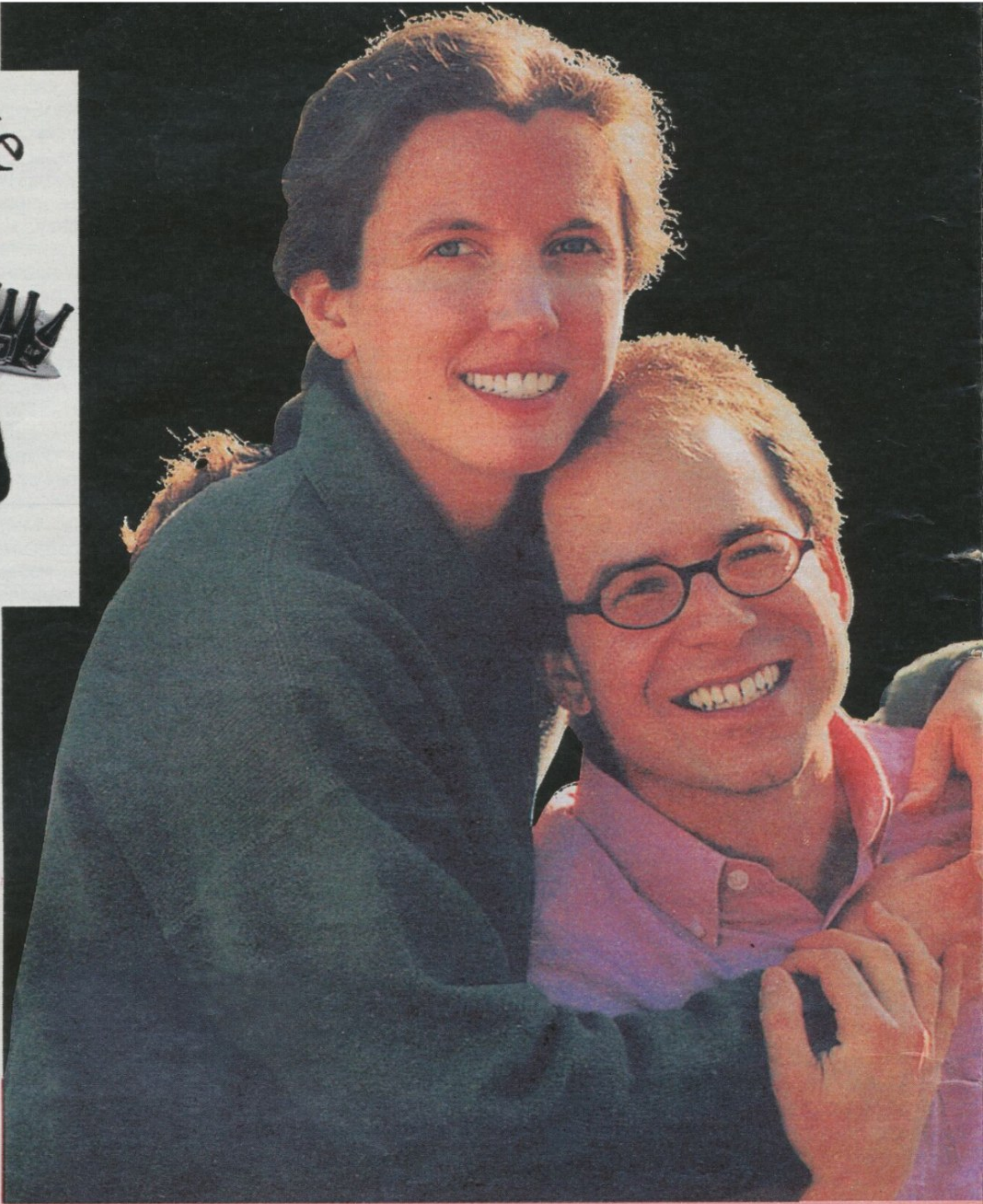
Почетком августа Кејти и ја смо у ординацији доктора Џ. П. Мора, светски

шеснаест

познатог и признатог неуролога чија је специјалност мождани удар код младих људи. Он ставља моје MRI снимке на рендгенски читач.

„До можданих удара најчешће долази када се крвни угрушак заустави у неком од крвних судова мозга. То спречава крв да дође до нервних ћелија и оне, лишене кисеоника, умиру“, каже др Мор.

Показује ми на снимку светлу, белу мрљу на десној страни, око мог уха. „То је ожиљак од удара који сте преживели“, каже ми. Први пут гледам свој

ЉУБАВИ

Имао сам рупу у срцу, праву, физичку, и ону другу која се тиче осећања. Коцка судбине, или случајности, пала је а да ја то нисам тражио и живот је почео да се мења. С мојом вољом то није имало никакве везе

ПОДНИМИ
ЗАБАВНИК

22. 11. 2002.

удар. Све те мождане ћелије мртве су заувек. Други неурони преузимају њихову улогу и захваљујући томе осећао сам се добро само сат након удара.

Кејтин ултиматум

Даља испитивања откривају да имам урођену рупу у срцу о којој нисам ни сањао. Дебљине је кованог новчића и налази се између леве и десне преткоморе. Крвни угрушак који је изазвао удар путовао је из десне преткоморе до леве, затим скренуо у мозак.

Доктор Мор ми препишује лек за спречавање згрушавања крви. Препоручује ми да живим као и досад, да радим, да могу да попијем, лежем касно, чак и цогирам.

Али, није ме умирио. Када имате двадесет и нешто година, смрт вам је далеко, чак мислите да се то вама вероватно неће ни догодити, ако уопште о томе и мислите. Сада је то у мени. Гледам на смрт као стар човек.

Следећих неколико недеља треба да размислимо о начину лечења. Прилично сам расејан. Кејти кроз два месеца иде на постдипломске студије у Калифорнију. Жели да добије одговор хоћу ли поћи с њом или не.

Досад смо разговоре о будућности наше везе водили с времена на време.

Сада ми њено питање личи на ултиматум. Кејти пориче. Али, ако не желим да се везујем, каже, она мора да почне нови живот. Без мене. Она жели породицу.

*Моја жена
Кејти
и ја*

да гутам пилуле против згрушавања крви с тим што постоји велика опасност од спонтаног унутрашњег крварења, хеморагије, које се неће лако зауставити ако бих се озбиљније посекао.

Друго решење је операција на отвореном срцу. Хирург би ме отворио и затворио рупу у срцу. Ризик је мали, готово за особу мојих година.

Кејти и ја определили смо се за ову операцију, али никако се не смирујем. Имам и нападе панике. „Убиће ме на операционом столу!“, говорим Кејти. „Нећеш умрети, ништа не брини“, одговара она стрпљиво. „Срце ти неће радити само док траје операција. После ће поново радити нормално.“

„Откуд знаш да ће успети да ме врате у живот?“, гњавим је. „Забога, Лоренсе“, каже Кејти и глас јој подрхтава. „Преживећеш и убрзо ћеш бити здрав!“ „Никад се не зна“, одговарам сав очајан. „Чим хирурзи почну да ми испумпавају крв из тела и моји органи крену полако да откажују, мозак ће ми бити мртав!“

Кејти на овом месту почиње да плаче. „И ја пролазим кроз све то заједно с тобом“, јеца. „Не заборави да и ја осећам...“ Она је у праву. Оваквим држањем пребацујем на Кејти своје страхове и очекујем да буде мирна и разумна. Знам да то није фер.

Случајност одређује

Постоји још нешто што не могу да схватим. Од рођења, као и сви други људи, имам у телу безброј крвних угрушака. И свих двадесет осам година ни један једини од њих није прошао кроз ту проклету рупу у срцу. Зашто је један нашао пут кроз њу баш сада?

Лекари не пружају задовољавајуће објашњење. О срећи, судбини и случајностима наука нема одговора. Случајност је тај угрушак послала кроз рупу у срцу и случајност је одредила где

ди, где је огроман рез по самој средини, боле ме као да ће се свакога часа распасти. Кејти ме спушта назад на јастук и поново тонем у сан.

Познавао сам Кејти као девојку и као пријатеља, у последње време најбољег. Ово сада је нешто друго. Пред њом сам немоћан као дете, али на начин одраслог ценим њену постојаност и све што чини за мене.

Да ли ме ти завитлаваш?

Из болнице излазим недељу дана после операције. То ме радује. Лекари саветују да се крећем, свакога дана мало више и даље. Ослушкујем своје тело: да ли ми срце куца сувише брзо? Не, куца нормално. Хвала Богу.

Кејтин сам дужник. Она је седела крај моје постеље све време мог боравка у болници. Када су споне које су ме везивале за живот почеле да пуцају, много јасније сам сагледао које људе највише ценим и волим. И знам да ми је живот бољи откад сам упознао Кејти.

Отприлике два месеца после операције налазим се с Кејти у кући њених родитеља на обали океана. Једне вечери шетамо по плажи, Кејти и ја. Песак је пун шкољки, светлости бродича сијају на хоризонту.

Пре можданог удара био сам уверен да брак није за мене. Неко воли да се везује, неко не. Сада, одједном, као да сам други човек. Брак ми изгледа као нешто дивно. Две особе, две судбине, бацају коцку среће и, застрашени или очарани, чекају на коју ће страну да падне.

Спуштам се на колена, ту, на плажи, у полумраку. „Кејти“, кажем, „хоћеш ли да се удаш за мене?“ Тишина. И даље тишина. Најзад: „Да ли ти то мене завитлаваш?“ Скачем на ноге. „Не шалим се, никада нисам био озбиљнији“, кажем и грлим је. „Стварно желим да се оженим тобом. Да или не?“ Кејти каже: „Да!“

БУШНО СРЦЕ!

Ужасавам се од помисли да изгубим Кејти исто колико се ужасавам друге могућности – брака. Кажем јој да ћу радо разговарати о Филаделфији, само не у овом часу. Болестан сам, зар она то не схвата? Нисам у стању да истовремено размишљам о браку и о смрти!

Шта ако умрем?

Два месеца после можданог удара заиста морам да одлучим шта ћу даље са својим здрављем. Могу до краја живота

ће да се заустави. Да је угрушак стао на неком другом месту у мозгу, могао сам да останем на месту мртав.

Операција је прошла добро и већ сутрадан преносе ме на кардиолошко одељење. Веома сам слаб. Једнога дана будим се из дремежа и не успевам да се окренем на страну. Препознајем Кејти која чита књигу док ја спавам.

Прилази ми и пружа руке. Хватам их и гурам. Горњи део тела мало ми се подиже и окрећем се према њој. Гру-

скачемо, грлимо се, љубимо. Заједно смо.

* * *

Сада живимо у Филаделфији. Савршено сам здрав и управо смо прославили двогодишњицу брака. Имамо сина. Зове се Ајсак. То је неизмерна срећа.

Још верујем да све што нам се у животу дешава зависи од случајности. Само, научио сам да то није разлог за очајавање. То је и основа за срећу ■

Лоренс Гудман

седамнаест

ХАРЛИВИЛ, ЈУЖНА КАРОЛИНА

Табла на улазу у Харливил, у Јужној Каролини, недавно је, по четврти пут у протеклих пет година, нетрагом нестала. Градске власти верују да знају ко су крадљивци: заљубљеници у „харли-дејвидсон“ моторе и све што је у некаквој вези с њима...

Упућени у свет тврдокорних „харли-дејвидсон“ залуђеника објашњавају да је поседовање табле са називом Харливила питање угледа, нешто слично поседовању приватног авиона или јахте међу богаташима.

Иначе, незаконито отуђене табле виђене су хиљадама километара далеко од Јужне Каролине, широм САД, од крајњег севера огромне земље до Флориде■

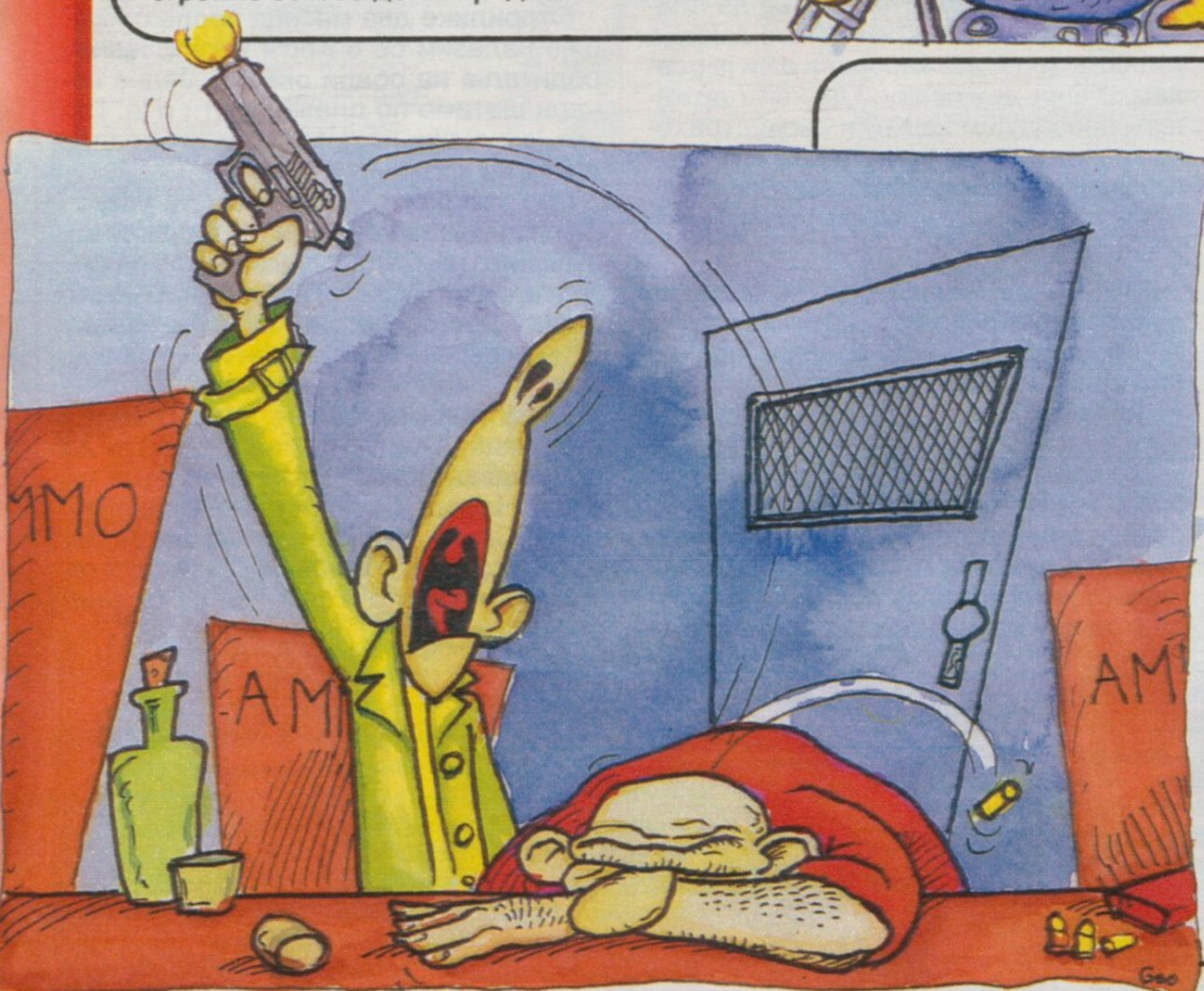

FBI СНИМА БЛУЗ

Сат и петнаест минута трајало је већање пороте – тачно колико им је претходно било потребно да преслушају снимак на коме се у једном тренутку чује како оптужени раздрагано пева: „Хај, хо, у време ручка идемо...“, а с другог краја жице као одговор стиже: „Хај, хо, муницију крадемо...“

Траку је снимио FBI, а певачи – четрдесетпетогодишњи Вилијам Џардинг, сада већ бивши инструктор гађања у полицијској стрељани у Чикагу, и бивши инспектор Џозеф Мјециновски – налазе се иза решетака где им је и место.

Пре но што су допали затвора, распевани другари поштено су се накрави муниције коју је Џардинг крао, а Мјециновски продавао нарко-бандама. Долијали су када је у гаражи овог другог FBI открио 50.000 метака■

Грађени сте као Аполон, мишићави, високи и пуни пара. И, разуме се, верујете како нема жене која би вам одолела. Немојте се кладити у то уколико сте Индијац. Просто зато што то не би било паметно.

Показало се, наиме, да Индијке траже мушкарце који их разумеју, који су поштени, одговорни и не пију претерано.

Нешто ниже на списку

пожељних особина идеалног индијског младожење – бар када је о жељама могућих невеста реч – је сте спремност њихових животних сапутника да се према њима понашају као према себи равнима, затим интелигенција, верност, љубав према деци... Лепо место на списку добродошних особина има и одсуство же-

ТОП-ЛИСТА ЖЕНСКИХ СНОВА

ље будућих младожења да брачне неспоразуме решавају силом јачег као и одсуство склоности да о супротном... полу го-

БУБАШВАБЕ – КУЋНИ ЛЉУБИМЦИ

Ништа од-вратније од бубашваба? Како где. На Тајланду је, рецимо, мода држања шиштећих мадагаскарских бубашваба узела таквог маха да је тамошња министарка здравља нашла за сходно да залуђено грађанство и званично упозна са последицама које би њихова љубав према шиштећим кућним љубимцима могла да има по здравље нације.

Бубашвабе величине 5-6 центиметара продају се на све уноснијем тајландском тржишту љубитеља мадагаскарских бубашваба по цени од 1,20 долара по комаду. Оно што би, верује министарка, њихове газде морале да знају јесте да је свака од тих, већини људи, неподношљиво одвратних буба заправо расадник бактерија и вируса, преносилаца читавог низа опаких болештина.

И, какав је учинак до сада имало министаркино упозорење? Тако рећи никав.

Све док, ваљда, препоносни власници шиштећих мадагаскарских бубашваба не почну масовно да оболевају од болештина које су им њихови (гадни) љубимци пренели...■

воре с ниподаштавањем или на увредљив начин.

Подугачка листа пустих жеља будућих невеста произилази из истраживања које је недавно спроведено у десет већих индијских градова на узорку од 2150 жена старости од 18 до 40 година. На изненађење многих, показало се да имовинско стање, изглед за напредовање, па чак и лепота нису на самом врху топ-листе женских снова ■

ЕЛВИСОВЕ ЛОКНИЦЕ

Недавно је одржана аукција праменова косе краља рокенрола Елвиса Прислија. Почетна цена по Елвисовој „локници“: 10.000 долара... Није мало, али кажу да је коса гарантовано његова.

Праменови потичу из колекције човека који је пуних двадесет година био Прислијев лични фризер. Пре пет година збирку је поклатио блиском пријатељу Тому Моргану млађем који је недавно одлучио да од срца поклати уновчи.

Узгред, уз сваки, прескупи, прамен Краљеве косе иду и потврде о њиховој веродостојности са потписом угледних ДНК стручњака ■

Илустровао Драгутин Вукелић

Зграда Четврте мушке гимназије данас. Изглед фасаде је знатно измењен

ТУТАЊ, ИДЕ ЦРЊ

Западни Врачар, данас готово центар Београда, чак и између два светска рата био је периферија. Простирало се у облику правоугаоника омеђан улицама Милоша Великог, Немањином, Булеваром ЈНА и делимично Вишеградском. Унутар тог простора низале су се, једна до друге, Вишеградска, Милоша Покерца, Војводе Миленка и Бирчанинова улица, а пресецале их Ресавска (Генерала Жданова), Гарашанинова (Светозара Марковића), Краља Милутина и Делиградска улица. Крај ни велики ни мали, али довољан да привуче познате породице Бајлони и Вајферт, па браћу Рош, па породицу Грамбергер... Све богаташ до богаташа!

Становници западног Врачара били су и познати политичари Стевча Михаиловић и Раша Милошевић, скућили су се ту митрополит Михаило и

министар Милан Пироћанац, у Улици Милоша Великог живео је кнез Павле Карађорђевић... Ту су се сместиле и масонска ложа „Југославија“, затим Студентска менза (студенти су је звали – Три костура), Војна академија, Војна и Општа државна болница, два приватна санаторијума, зграда соколане „Матица“ (после рата ДИФ), Материнско удружење... На западном Врачару налазили су се Историјско-уметнички музеј (сада Народни) и Етнографски музеј (у кући Стевче Михаиловића у Улици Милоша Великог). Ту је била у парку (до Дечије клинике у Тиршовој улици) Астрономска опсерваторија са метеоролошком станицом, па резиденције неколико амбасадора...

Списак као дуга

Много тога лепог налазило се на западном Врачару прошараном дрворедима кестенова и липа дуж улица поплочаних каменом. Још једна његова знаменитост била је Четврта мушка гимназија.

Школа није стекла славу попут Прве која је Србији подарила многа славна имена политике, науке, културе, али, и поред тога, професори Четврте мушке гимназије нису били људи окренути искључиво том послу.

Један од првих директора Четврте мушке био је Лука Лазаревић, потомак славног устаника војводе Луке Лазаревића. У њој су као професори радили писци Милош Црњански, Момчило Настасијевић, Душан Матић, професор Миодраг Ристић познат по преводима дела италијанског писца Едмонда де Амичиса – чија је књига за децу „Срце“ (Cuore) преведена на готово све језике, и код нас, ту је предавао историчар Васа Чубриловић, па ликовни критичар Предраг Каралић, писац филозофских студија Владимир Вујић, чувени лингвиста Душан Карапанџић... Списак дугачак као дуга!

Милош Црњански је непосредно пре одласка у дипло-

матију предавао историју. Ученик који је на вратима учионице будно мотрио када ће професори кренути из зборнице низ ходник најављивао је својим немирним друговима долазак професора:

– Народе, тутањ, иде Црњански!

Црњански никада није био оштар према ученицима, напротив. Елегантно, као да је на некој смотри, ишао је ходником и обавезно поздрављао ученике улазећи у учионицу.

– Е, па, господо, да видимо шта су наши пријатељи Атињани оставили потомству?! Освајања и поробљавања, о томе неком другом приликом!

О Леонарду да Винчију и Микеланђелу причао би сатима, па му је било криво када се огласи звоно!

Милоша Црњанског вазда је пратила оскудица, па му је добродошла понуда да станује у једној собици у школи. Није плаћао, а у соби је зими било топло.

Други великан међу професорима за ученике је био Момчило Настасијевић. Предавао је француски, а његова сестра Славка физику, у истој школи. За разлику од отменог Црњанског, одевао се лежерно, коса му је била разбарушена, лице кошчато, аскетско, реченица богата. Имао је обичај да седне на прву клупу окренут леђима ђацима и да прозива!

– Петровићу, шта си данас научио? Је л' то да те питам или да вам рецитујем француску поезију!

– Поезију, гос'н професоре, поезију! – гракнули би школарци.

Професор је често позивао ученике у дом своје породице у којој су готово сви били културни посленици – романсијери, сликари, музичари. У чаршији се много говорило о седељкама у породици Настасијевић на којима се причало највише о уметности, слушала се класична музика...

Професор Момчило Настасијевић волео је ученике и они њега.

Разумели су његову љубав према поезији и занетост. Трудиле су се да му помогну док је патио због неуспеха драме „Господар-младенова кћи“. Бахати студенти и још нека младеж звиждуцима су прекидали представу. Било је то мучно вече.

Песник Душан Матић предавао је филозофију. Примљен је за професора 1929. године. После његових предавања ученици су се осећали некако старијим и значајнијим у друштву. По службеној дужности упознавао је ученике са мислима старих Грка и Римљана, али за то није много марио – сматрао је да је савремена уметност чудесан свет који заслужује посебну пажњу. Платон, Аристотел или Декарт, говорио је, морају се изучавати, али ученици треба да се упознају и са савременицима: Лукачем, Раселом, Хајдегером, Елијаром, са делима Брака, Пикаса... Ученици су предано слушали и памтили Матићева казивања.

Шест костура са свадбе

Четвртој мушкој гимназији посебан тон давао је вајар Риста Стијовић који је предавао цртање. Становао је далеко, у згради данашњег Позоришног музеја у Господар Јевремовој улици. Катедру је држао од 1928. године до избијања Другог светског рата. На дужност у школу јавио се чим се рат

завршио. Наставио је да предаје све до 1952. године када је отишао у пензију и потпуно се посветио вајарству.

Зграда Четврте мушке гимназије и данас постоји, али мало ко би је препознао. Временом је дограђивана, преуређивана, дозидан је и нови део... Налази се на углу улица Светозара Марковића и Војводе Миленка. Води се на адреси – Светозара Марковића 85.

Зграда гимназије имала је необичну судбину. Подигнута је, верује се, 1896. или 1897. године. Причало се да је грађњу наручио краљ Александар Обреновић, а требало је да послужи за несудбени порођај Драге Машин. Све собе биле су међусобно повезане вратима да би се, у случају нужде, лекарско особље лакше и брже кретало! Касније су врата зазидана! Било како било, гимназија је почела да ради 1910. године.

Када је Четврта мушка гимназија после Другог светског рата затворена, у зграду се уселила школа за квалификоване раднике, па школа за ученике у привреди, а од 1952. године ту је основна школа „Димитрије Туцовић“. Основци су 1966. године уступили место школи за глувонеми децу „Силвије Страхимир Крањчевић“. И сада је ту школа за глувонеми децу, али је стари назив замењен новим – „Стефан Дечански“!

Четврта мушка гимназија губи на значају кад је варошка елита почела да напушта западни Врчар и да насељава Дедиње и Топчидер. Лепе куће са баштама на западном Врачару постепено су уступале место високим сивим зградама у којима су станови издани у закуп.

И Медицински факултет у садашњој Улици доктора Суботића припадао је западном Врачару. При факултету је основан и Анатомски институт који је чинио основу практичне наставе. Подигнут је захваљујући настојањима професора Нике Миљанића који је за Институт набавио и првих шест костура. Донео их је у Београд са свадбеног путовања у Паризу!

Миленко Тодоровић

Четврта мушка гимназија остала је запамћена као знаменитост западног Врачара, али још више по угледним професорима који су у њој предавали

АНСКИ!

„ЗАБАВНИКОВА“ Интернет једрилица

Насловна
страна
400. епизода
„Алана
Форда“

АЛАН ФОРД, ЗАУВЕК!

Баш као и некад: Алан Форд и даље најпопуларнији у Југославији и Италији. За све бивше и садашње љубитеље групе TNT велики број података на Интернету

Очајни средњошколац жалио се свом старијем другу, иначе одличном ученику.

– Ужас! Морамо да прочитамо за лектуру „Илијаду“ и „Одисеју“. Не знам шта ћу. Изгледа ми стравично досадно. А и предугачко. Како си ти то преживео?

– Нећеш веровати, али – дивно! Уместо Хомерове „Илијаде“ и „Одисеје“, прочитао сам верзију „Алана Форда“! Незаборавна је! И наставници се допало...

Данас можда звучи невероватно, али овај разговор није измишљен. Био је тако рећи део свакодневног школског живота када је стрип „Алан Форд“ у нашој земљи био међу најомиљенијим и најчитанијим. Није било те школе чији наставни кадар није имао бар неког Боба Рока, Грунфа, болесног Јеремију...

Занимљива чињеница која недвосмислено говори о нашој наклоности према овом стрипу везана је за судбину

групе TNT чије је тајно седиште у једној њујоршкој цвећари. Наиме, стрип Алан Форд који је 1969. године настао у Италији (аутори: писац сценарија Луђано Секи, познатији као Макс Бункер и цртач Роберто Равиола, зван Магнус) убедљиво највећу популарност, осим у земљи у којој је настао, доживео је управо у бившој Југославији. Генерације данашњих педесетогодишњака, четрдесетогодишњака и тридесетогодишњака забављале су се учећи умотворине из незаборавних епизода („Ако каниш победити, не смијеш изгубити“) којих је до данас објављено четиристо једна. За овдашњи успех „Алана Форда“ свакако је био заслужан и преводилац Ненад Брикси који је одлично погодио гротескно сатирични дух групе TNT превodeћи на тадашњи питоми хрватско-српски језик италијански изворни текст.

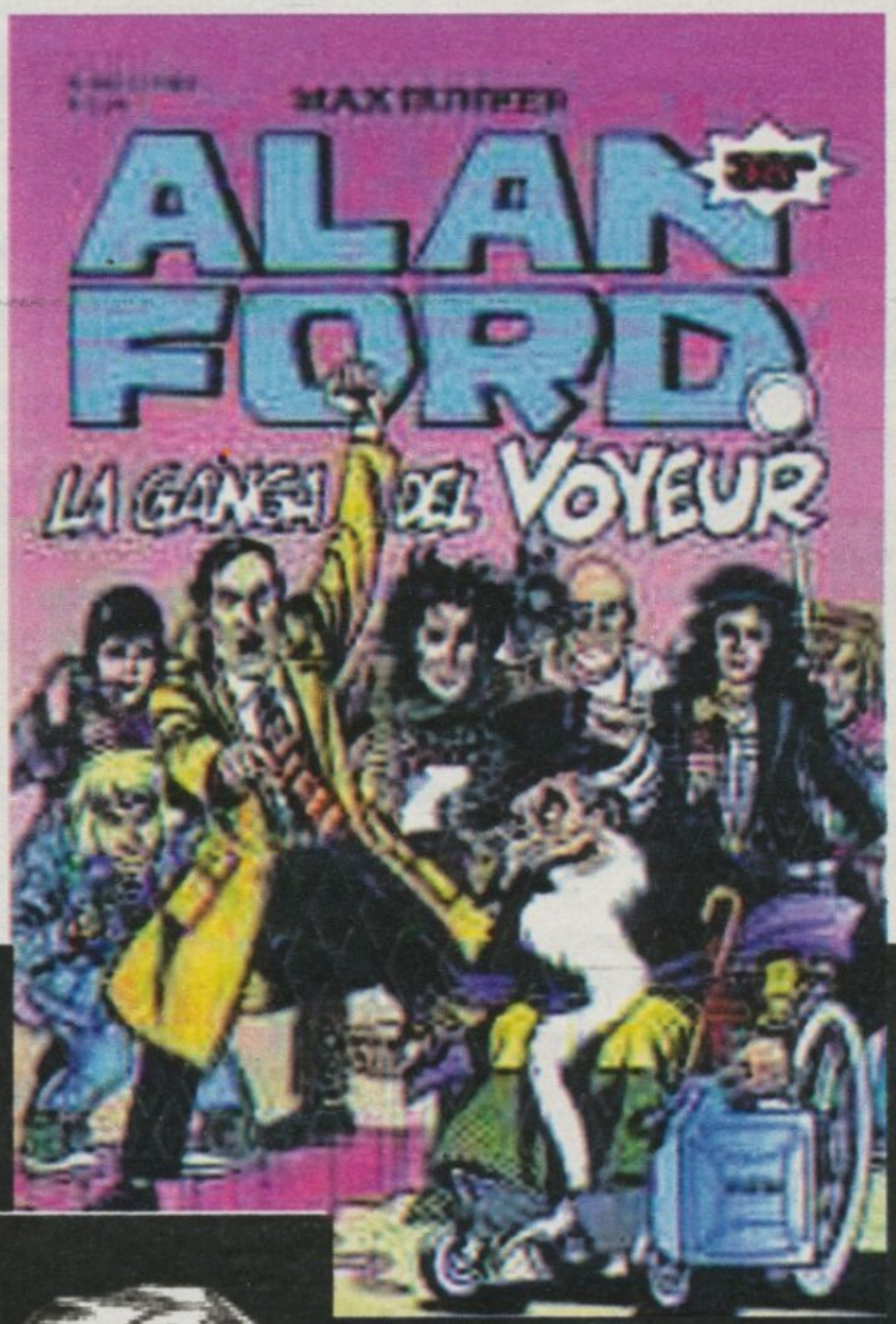
Алан
Форд

На Интернету постоји велики број сајтова посвећених „Алану Форду“. Да се до дана данашњег наклоност према овом стрипу није променила, говори податак да су сајтови углавном на српском или хрватском језику, а тек затим на италијанском. Једини сајт који је на енглеском језику уређује, без сумње, наш човек – Бранко Поповић. На адреси: www.yuore.com/alan-ford (Belgrade Alan Ford Page) налазе се најбогатије домаће веб странице о групи TNT које, осим историјских података, укључују и при-

Број 1

Најновији, 401. број „Алана Форда“

че о свим ликовима, односно члановима групе TNT. Ту је и галерија, списак линкова према другим сајтовима и тако даље.

Године 1975. цртач Роберто Равиола (Магнус) прекинуо је сарадњу са сарадником Луђаном Секијем (Бункер) који је потом са другим цртачима наставио рад на стрипу. Бункер је тако постао вођа пројекта Алан Форд. Зато на адреси: www.maxbunker.it постоје подаци о најновијим бројевима „Алана Форда“ који у Италији и даље излази једном месечно и чији је цртач Дарио Перука. Између два нова издања стрипа издавач „Макс Бункер Прес“ из Милана обавезно објави још један репринт неко од старих издања која су, према мишљењу многих – непревазиђена!

М. О.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

ДАЉЕ НА ИСТОК!

2. ДЕО

НАПИСАЛИ: МИЛАН ЈОВАНОВИЋ
И ЂОРЂЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ
НАЦРТАО: МИЛАН ЈОВАНОВИЋ

ХВАЛА ЗА
МЕКО
ПРИЗЕМАЊЕ,
ПРИЈАТЕЉУ!

МОГАО БИ ДА
ПОЋЕШ СА МНОМ!
ЈОШ ЋЕШ МИ
БИТИ ПОТРЕБАН!

ЈЕ ЛИ
РАЊЕНА?

НЕ,
СПАВАШ?

ТИ НЕ
СПАВАШ!

ЧЕКАЛА САМ ДА
ДОЋЕШ, ДА...

ДА МЕ ПОДСЕТИШ
НА ОБЕЊАЊЕ КОЈЕ
САМ ТИ ДАО!

ВЕРНО ТИ СЛУЖИМ,
АГАТОНЕ, ОД ПРВОГ ДАНА!

ДА БИ ТИ ПОШТЕДЕЛИ
СЕСТРУ, У БИБЛИОТЕКУ
СИ ДОШЛА КАО РОБИЊА!
ПЕТОРО БРАЌЕ СИ
ИЗГУБИЛА, И ОЦА...
САМО ТИ ЈЕ
ОНА ОСТАЛА!

СЕЋАМ СЕ
ШТА САМ ОБЕЊАО!
У АЛЕКСАНДРИЈИ
ЈЕ НЕКЕ
ПОВРЕДИТИ!

ОВАЈ ЈЕ
ПРОТИВОТРОВ!
ЗА НЕКОЛИКО
ДАНА ПИСМО
СА ЊЕНЕ
КОЖЕ ЋЕ
ИЗБЛЕДЕТИ !

АГАТОНЕ...

КИРИЛ ЋЕ МЕ ИЗДАТИ,
ЗНАМ... ЈА САМ ЈОШ ВЕЛИКИ
БИБЛИОТЕКАР ! СВА ПОШТА
СТИЖЕ ДО МЕНЕ!

НА ЊОЈ...
ИМА НЕШТО
ВАЖНО
О КИРИЛУ
И ТЕБИ...

ТИ СИ
ПРОЧИТАО
СВОЈУ?
И КРАЈ?

МОЈ КРАЈ ЈЕ
У ЈЕДНОМ
ДВОБОЈУ
У ПУСТИЊИ!

ГДЕ ЈЕ
КЊИГА
СА МОЈОМ
СУДБИНОМ?

ЈЕСИ ЛИ
СИГУРАН
ДА ЖЕЛИШ
УНАПРЕД
ДА ЈЕ
ЗНАШ?

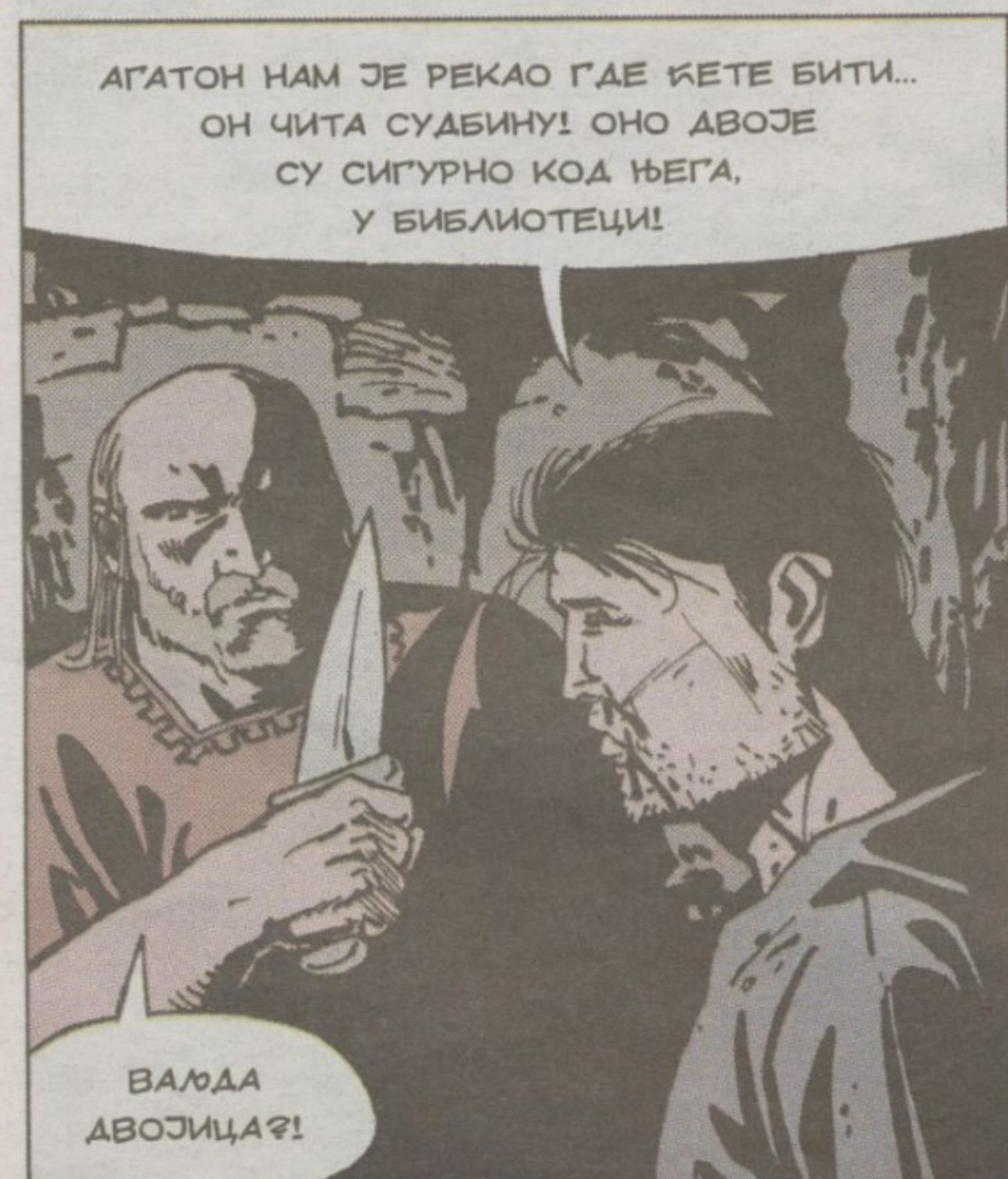
ТАКО
САМ И
МИСЛИО!

АГАТОН, ВЕЛИКИ БИБЛИОТЕКАР,
ЖЕЛИ ВАС ЖИВЕ! МОЖДА ДА БИ
ТАКО ТВРДИО ПАЗАР
С ГИЛДОМ!

КИРИЛ ЈЕ ЊЕГОВ ЗАМЕНИК!
ТРАЖИО ЈЕ ДА ВАС
ИСПОРУЧИМО МРТВЕ,
ЛИЧНО ЊЕМУ...
МИСЛИМ ДА ЖЕЛИ ДА УЧИНИ
УСЛУГУ ГИЛДИ, А ЗАУЗВРАТ
ТРАЖИ АГАТОНОВО МЕСТО!
ХТЕЛИ СМО ДА СВАКОМ
ПОМАЛО УДОВОЉИМО!
ТАКО ЈЕ
НАЈСИГУРНИЈЕ!

АГАТОН НАМ ЈЕ РЕКАО ГДЕ ЋЕТЕ БИТИ...
ОН ЧИТА СУДБИНУ! ОНО ДВОЈЕ
СУ СИГУРНО КОД ЊЕГА,
У БИБЛИОТЕЦИ!

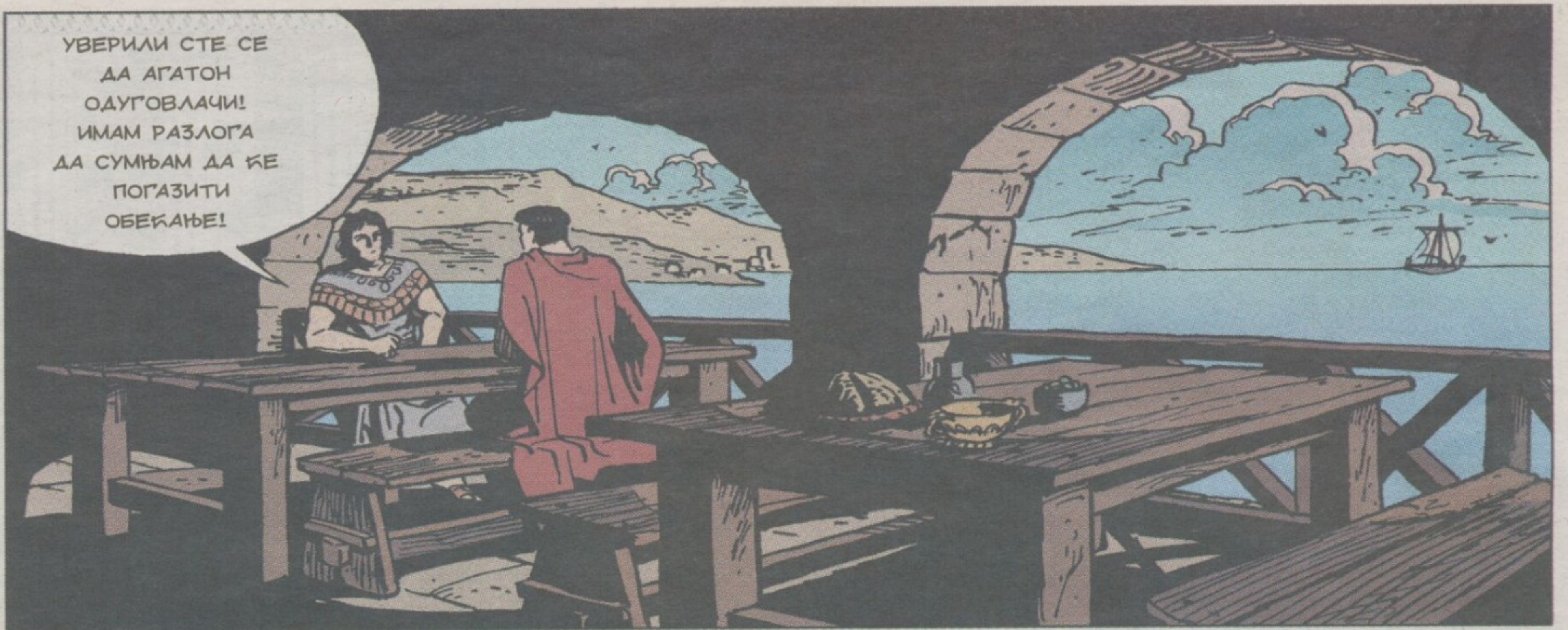
ВАЈДА
ДВОЈИЦА?

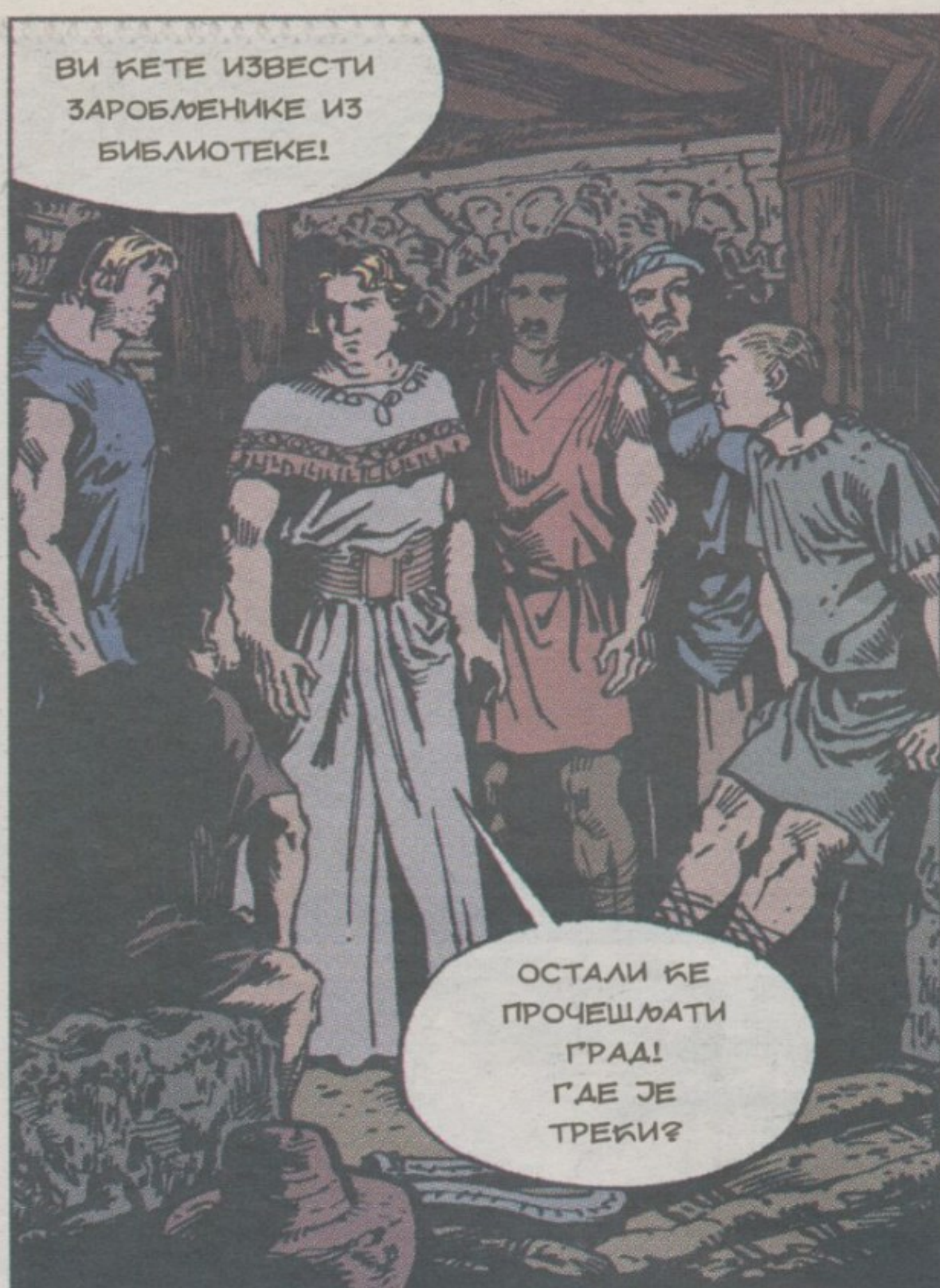

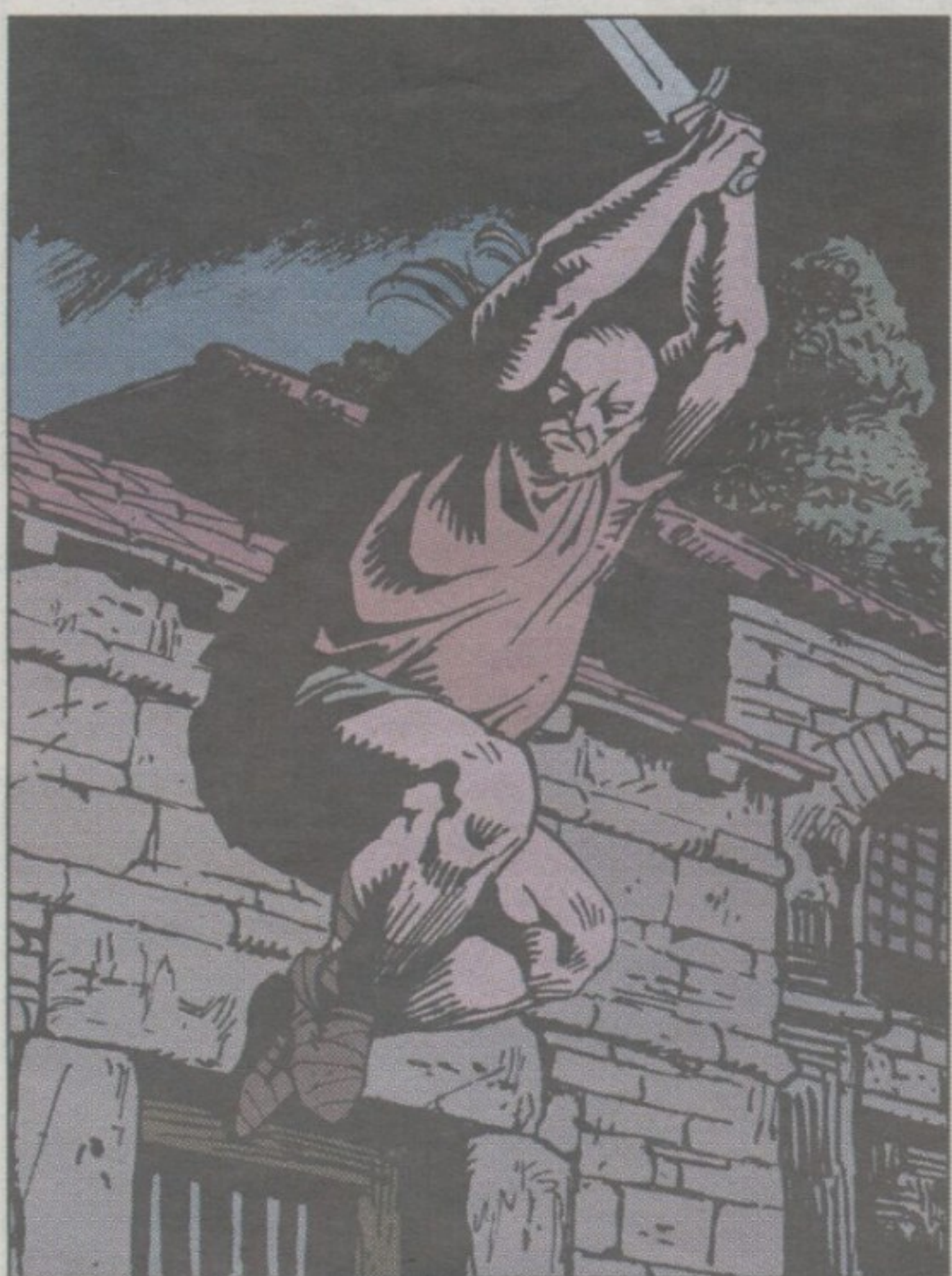
ШТА ЋЕШ ДА
УРАДИШ СА
МНОМ?

ВЕК САМ ТЕ ПРОДАО
ГУСАРИМА! МЕНИ ЈЕ
ТРЕБАЛА ОПРЕМА, А ЊИМА
НИКАД ДОСТА СВЕЖИХ
МИШИЦА ЗА ВЕСЛИМА!

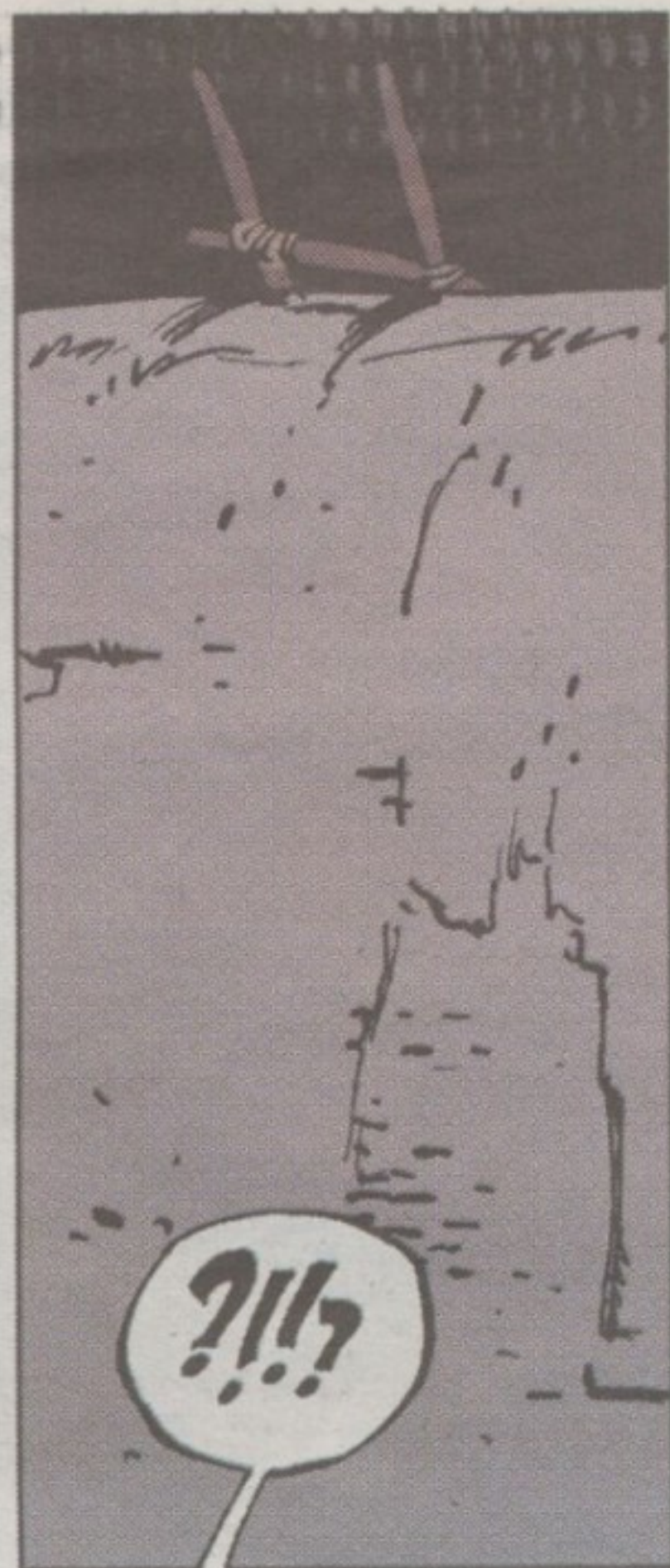

МОГАО БИХ ДА ТЕ ЗАДАВИМ
ЗБОГ ОВОГА! ДА САМ ЗНАО...

ШТА ТО МЕЊА? АКО УСПЕМО,
ДОБИЋЕШ СВОЈУ НАГРАДУ!

МИСЛИШ ДА
МОЖЕШ ТАКО ДА
СЕ ИГРАШ
С ЉУДИМА...

КОМЕ ЈЕ ДО ИГРЕ?
УМАЛО НИСМО СВИ СТРАДАЛИ!
БОЉЕ ДА ГЛЕДАМО КАКО ДА
САЧУВАМО ГЛАВЕ!

ОВАЈ ПОДУХВАТ ВИШЕ НЕ ЛИЧИ НИ НА
ШТА... ЗБОГ ТЕБЕ ЋЕМО СВИ ИЗГИНУТИ!
ШТА СИ ТО НАУМИЛА?

РЕЦИ ИМ, АЛЕКСАНДРА! АКО ЋЕТЕ
ЗАЈЕДНО ДАЋЕ, МОРАЈУ ДА ЗНАЈУ
ЗАШТО СТЕ КРЕНУЛИ!

НЕПРАВДА...

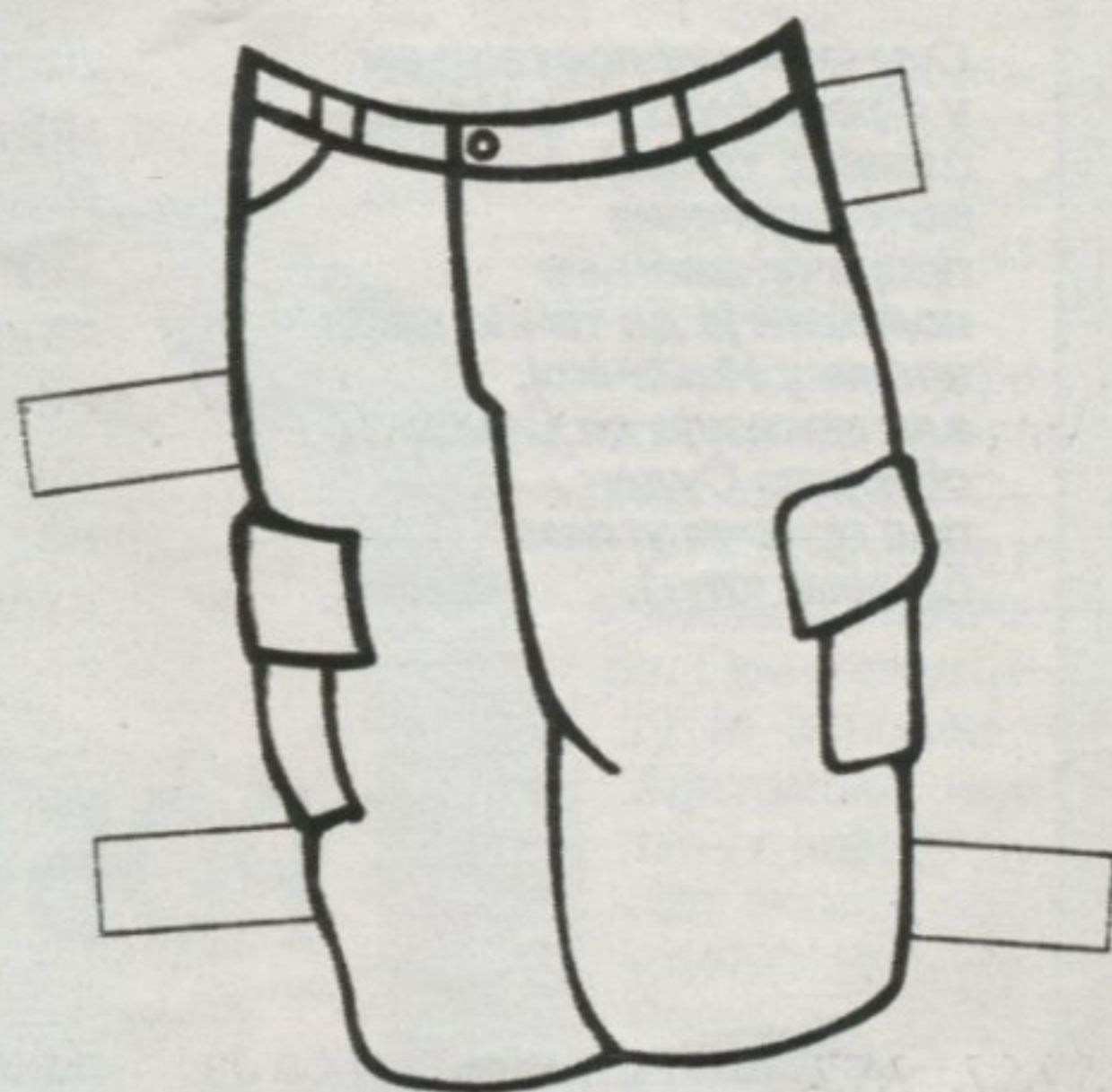
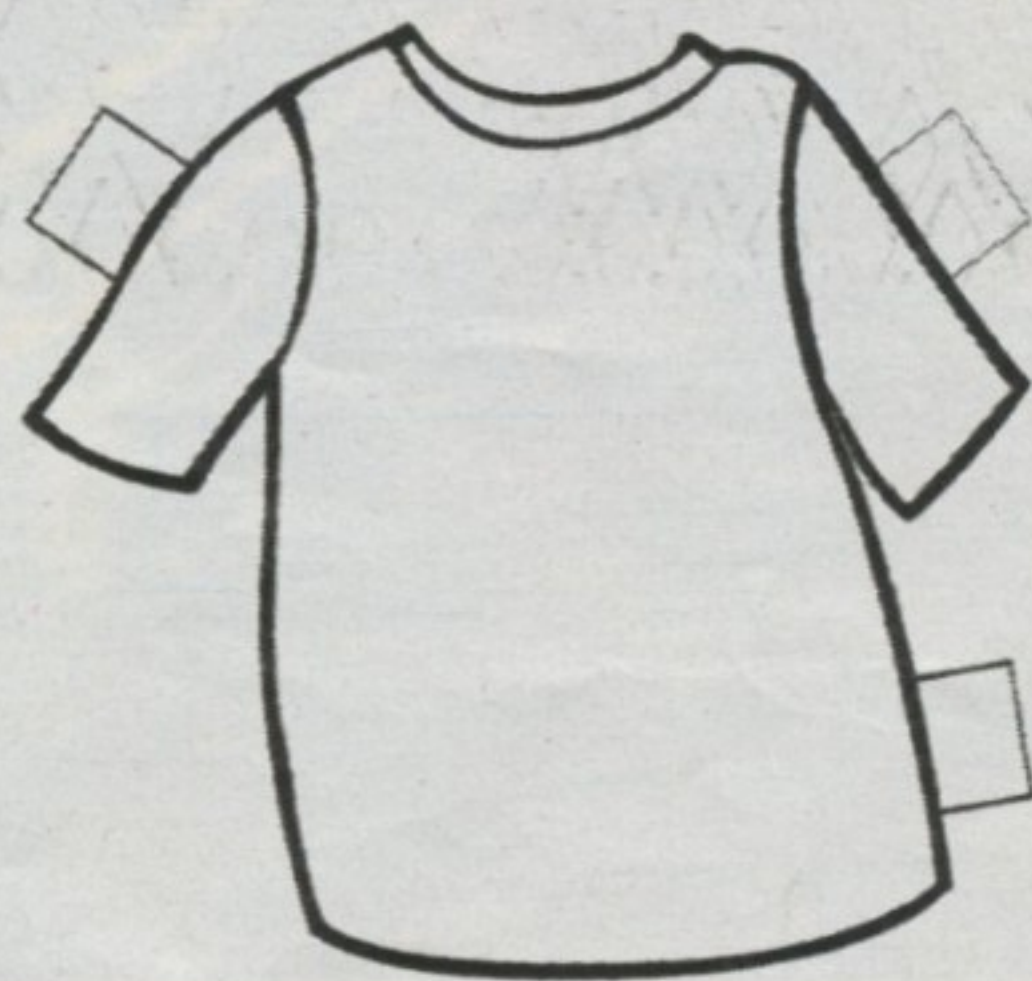
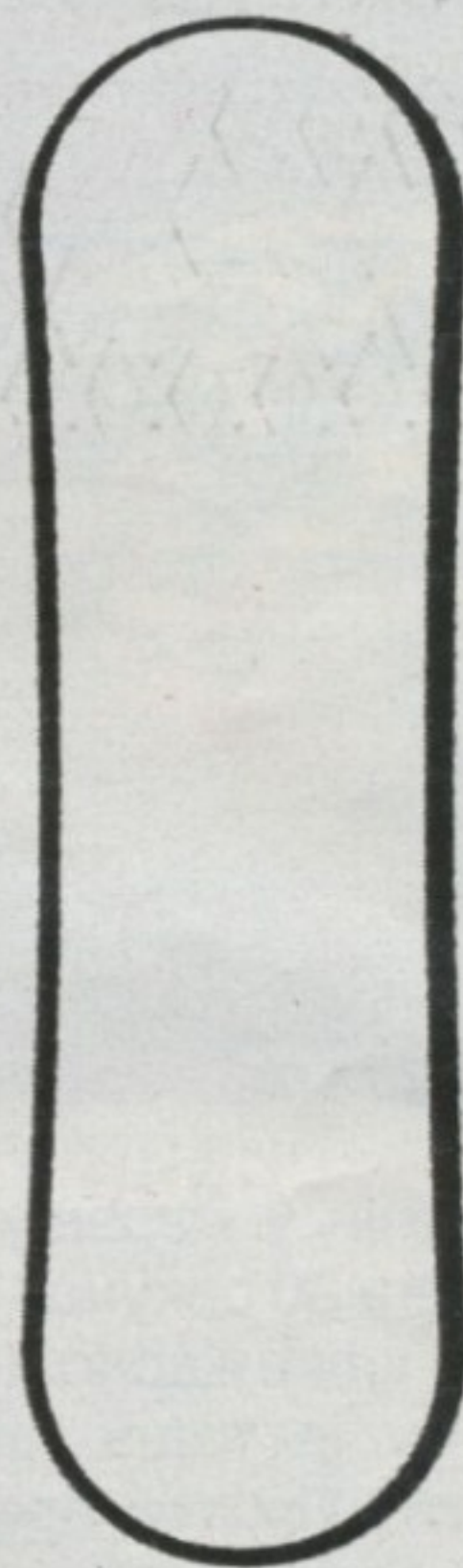
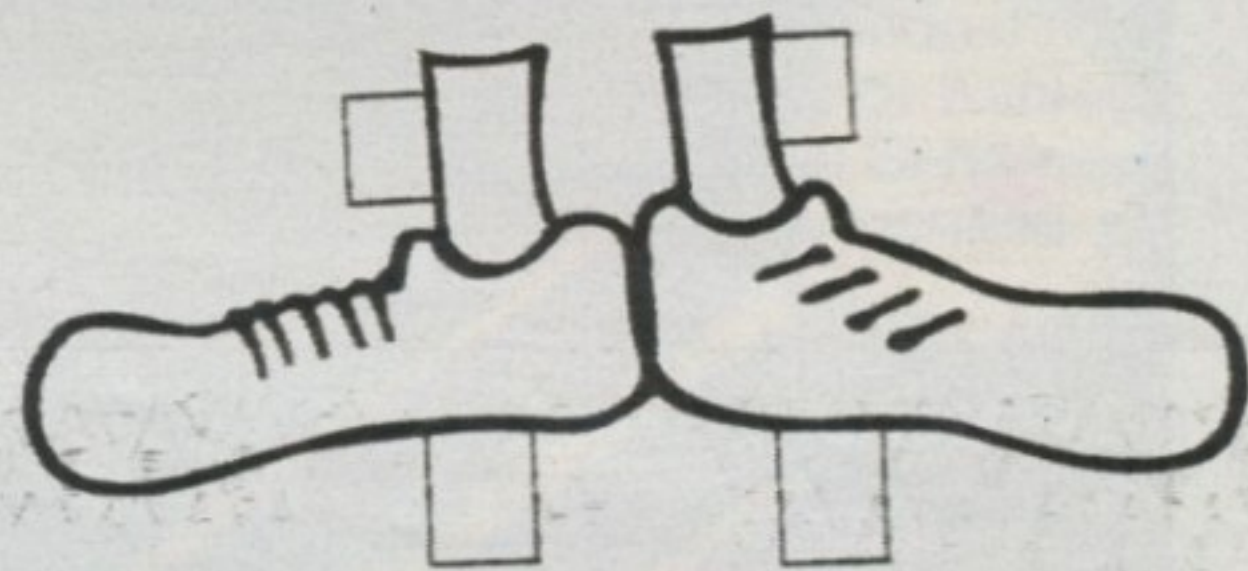
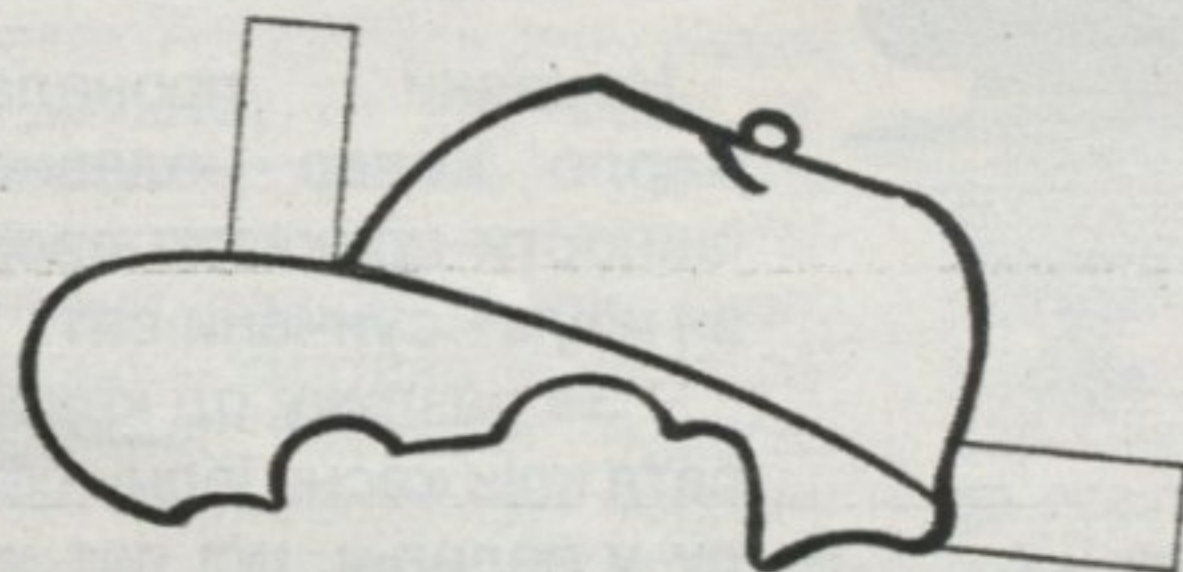
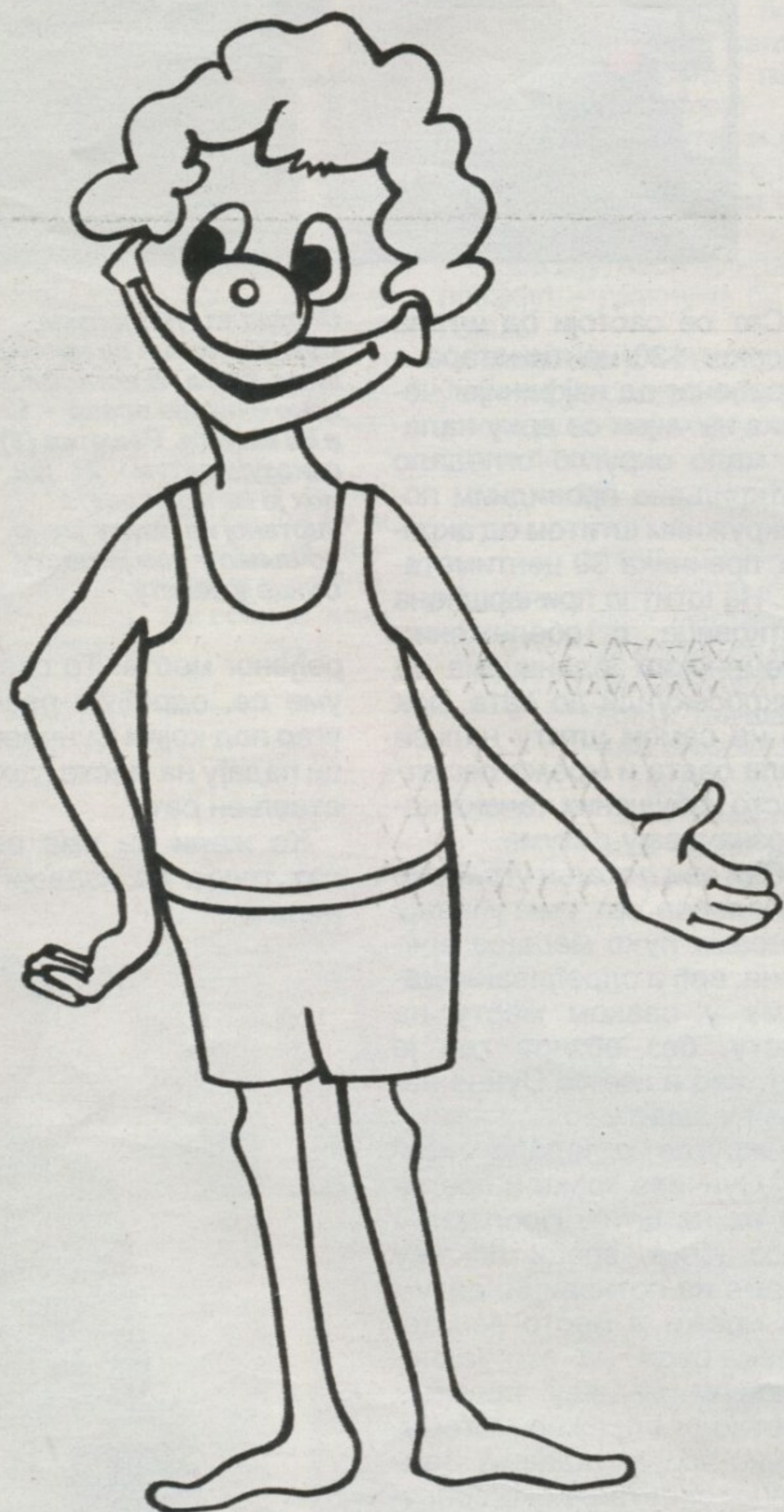

ЗАТО ВАС ЈЕ ПОВУКЛА У ПОТРАГУ
ЗА СВИЛОМ! ДА БИ, АКО СЕ ИКАДА ВРАТИ,
ТРАЖИЛА ОД ЈУСТИНИЈАНА ДА СКИНЕ ЉАГУ
СА ИСИДОРА КИРСКОГ И ЊЕГОВИХ
СИНОВА, ДА ИСПРАВИ НЕПРАВДУ...
ОСТАВИЋЕ КОСТИ НЕГДЕ УЗ
КАРАВАНСКИ ДРУМ ДА БИ СЕ
РЕКЛА ЛЕПА РЕЧ О НЕКОМЕ
КОГА СУ ИОНАКО
СВИ ЗАБОРАВИЛИ...

ЈА НИСАМ...

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

Обуци Кикија

Залепи Кикија на картон или чвршћу хартију и изрежи по ивицама. Са пуно маште, онако како само ти знаш, обој Кикија и његову одећу: панталоне, мајицу, качкет, патике и скејтборд и изрежи је по ивицама.

Све то спакуј у коверат заједно са једном празном кесицом КИКИ бомбона, напиши своје име, презиме, телефон и адресу и до 10. децембра 2002. пошаљи на адресу:

**КРАШ КОМЕРЦ
(ОБУЦИ КИКИЈА)
ПОШТАНСКИ ФАХ 808
11000 БЕОГРАД**

Од најуспешнијих радова организоваћемо изложбу, а по најлепшем цртежу израдићемо КИКИ костим. КИКИ ће поклонити три **SONY PLAYSTATION-а** најмаштовитијим ауторима. Све остале чекају мајице, качкети, сликовнице...

И у следећем броју: КИКИ слави рођендан.

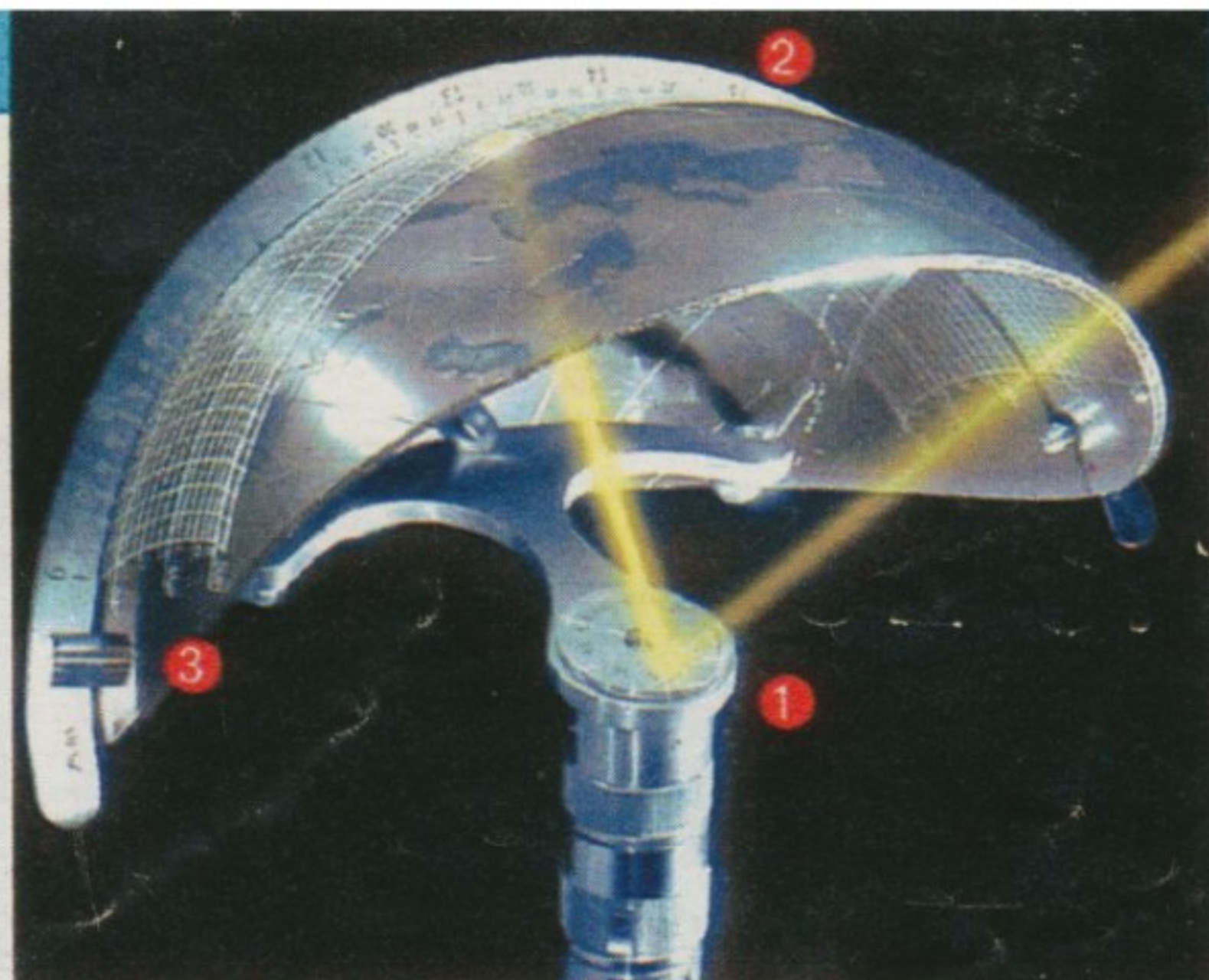
ВОЛИ ВАС

СУНЦЕ РАДИ ТАЧНО

Немачки проналазач Карло Хелер недавно је јавности приказао свој нови изум - сунчани сат.

— За разлику од кварцног сата који касни једну секунду у недељи, мој сат може

Огледало (1) прелама Сунчеве зраке на провидни штит, па се на потковици (2) лако очитава време — 12 сати и 55 минута. Решетка (3) показује датум — 21. јун, док је на мапи света уцртаној на штиту јасно уочљиво у ком је месту Сунце у зениту.

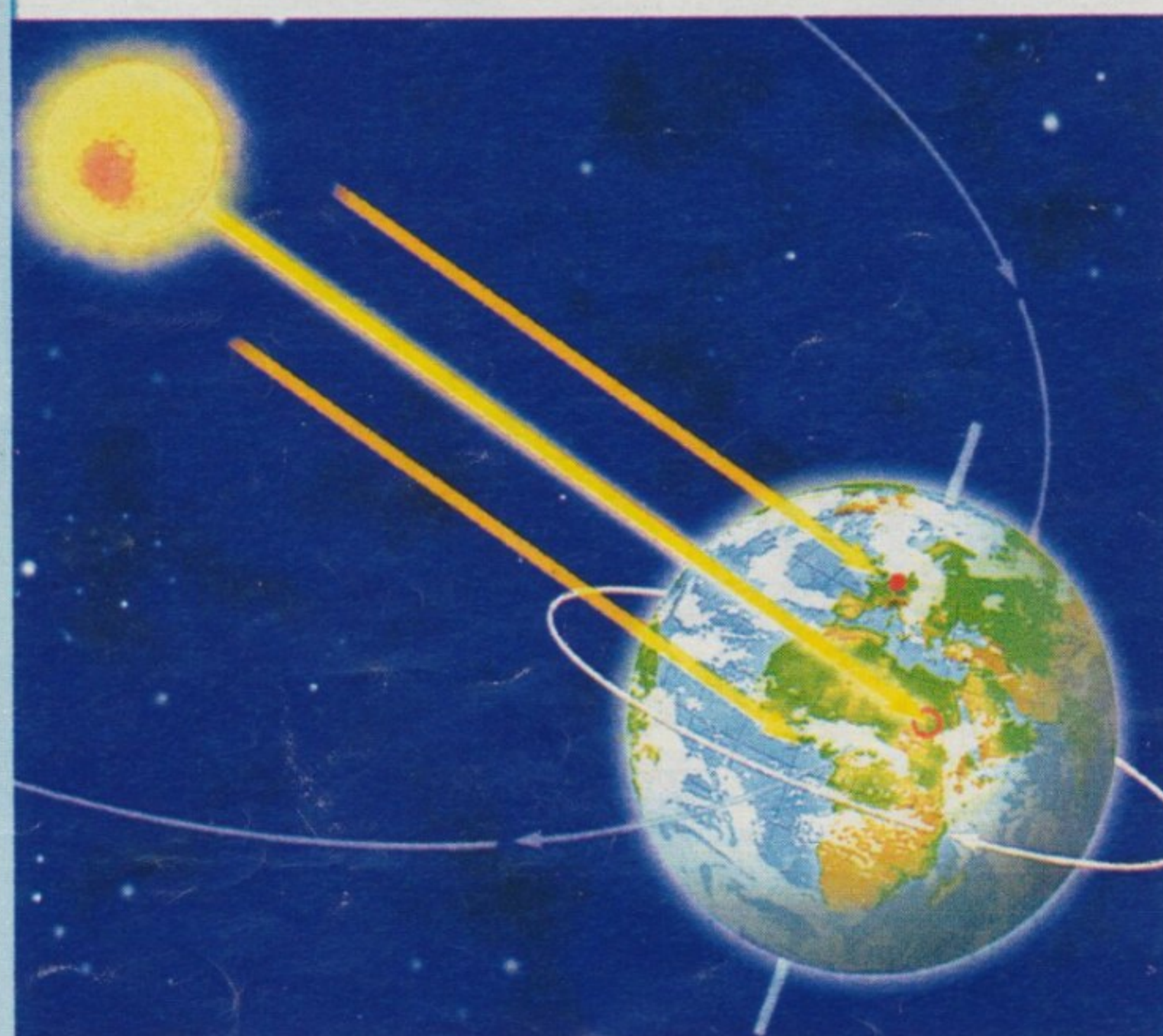
Сат се састоји од штапа високог 130 центиметара и израђеног од најфинијег челика на чијем се врху налази мало округло огледало наткриљено провидним полукружним штитом од акрила, пречника 30 центиметара. На штит је причвршћена потковица с обележеним временским јединицама од микросекунди до сата, док се на самом штиту налази мапа света и мрежа решеткасто избушених тачака које означавају датуме.

Сви ови детаљи уграђени у Хелеров сат омогућавају не само пуко мерење времена, већ и одређивање датума у сваком месту на свету, без обзира где је сат, као и где се Сунце налази у зениту.

Округло огледало „хвата“ Сунчеве зраке и прелама их на штит. Проласком кроз њега, зраци покажу време на потковици, датум на мрежи и место зенита. Ипак, овом на око једноставном мерењу времена претходи опсежно математичко прорачунавање Земљиног окретања око сопствене осе, њене путање око Сунца, као и географске ширине и дужине неког од-

ређеног места. То све, разуме се, одређује различит угао под којим Сунчеви зраци падају на место где је постављен сат.

Ко жели да има овакав сат треба да издвоји 2000 евра ■

Сунчани сат постављен у Франкфурту на Мајни, (црвена тачка), математичким прорачунавањем подешен је да тачно мери време у Немачкој, али показује да Сунце обасјава Судан под правим углом (црвени круг).

да погреши у мерењу времена свега 30 секунди у 100 година — каже Карло Хелер.

У чему је тајна његове тачности? Проток времена не мери се бележењем сенки, већ Сунчевих зрака и то на технички веома једноставној направи.

РОБОТ У ШЕТЊИ

Јапански стручњаци са Јаманаши универзитета имају добре вести за оне који слабо виде или су слепи. За њих су направили необично возило робота. Захваљујући достигнућима савремене технологије, „Robotic Travel Aid“, како је назван изум, савршен је водич, сигурно превозно средство и паметњаковић који поштује жеље свог власника.

У 60 килограма електро-

нике смештено је све: рачунар подешен на Брајево писмо са базом података у коју може да се убаци план града, систем камера повезаних с кочионим механизмом, управљач и подлога за стајање возача.

Програм који се убаци у рачунар, робот безуслово поштује водећи слепог човека куда је наумио. Без обзира да ли особа хода или се вози, стојећи на за то пред-

виђеној подлози, робот лагано обилази пешаке и стаје на свакој раскрсници вођен „очима“ камерица које рачунару шаљу команду да скрене, успори или заочи токове. Уколико слепи човек из било којих разлога пожели да се врати кући или промени путању, једноставном командом поништиће претходни план и прихвати нови ■

ЧИЗМЕ ОД СЕДАМ МИЉА

На Техничком универзитету у руском градићу Уфа генерације студената годинама су, уз помоћ професора, покушавале да направе обућу из бајке – чизме од седам миља. Суперчизме имају уграђен једноставан мотор и подсећају на скраћене штупе од лакних алуминијумских држача. Кад човек који их носи направи први корак, мотор се од тежине спу-

сти низ држаче и покрену се клипови као у сваком мотору који ради на бензин. Како се повећавају притисак и температура, гориво се претвара у механичку енергију. Уз помоћ ових необичних штупа с мотором може да се постигне брзина од четрдесет километара на сат, што значи да је човек који их носи бржи од најбржих спринтера■

У градићу Уфа, који се налази 1200 километара од Москве, студенти и професори аеронаутике смислили су обућу која подсећа на ону из бајке „Мачак у чизмама“ ■

ОБРТАЊЕ ЗЕМЉЕ

Научници су израчунали да је пре неколико милијарди година, када је Месец настајао у Земљиној орбити, дан трајао свега 5,5 сати. Различити утицаји деловали су на успоравање Земљиног обртања и продужавање дана – Месец, Сунце, остала небеска тела. Овај процес, у ствари, из дана у дан траје све дуже, сматрају научници. Током последњих 50 година, дан се продужио за целе 32 секунде, а у наредних 50 година то успоравање биће још знатније.

Поређ тога, гравитациона

сила осталих небеских тела свакодневно подиже и спушта Земљину кору – како тврди геофизичар Том Херинг са чувеног Масачусетског института за технологију. Сваког дана Земљина површина подиже се и спушта 19 центиметара! Као да то није довољно, центрифугална сила планете која настаје током њеног обртања око сопствене осе мало је издужује на средини, па би особа која се налази на екватору била 21 километар даља од средишта Земље од некога ко стоји на било којем од поло-

ва. Иста сила делимично поништава гравитациону, па су особе у екваторијалном појасу лакше око килограм него у другим крајевима света!

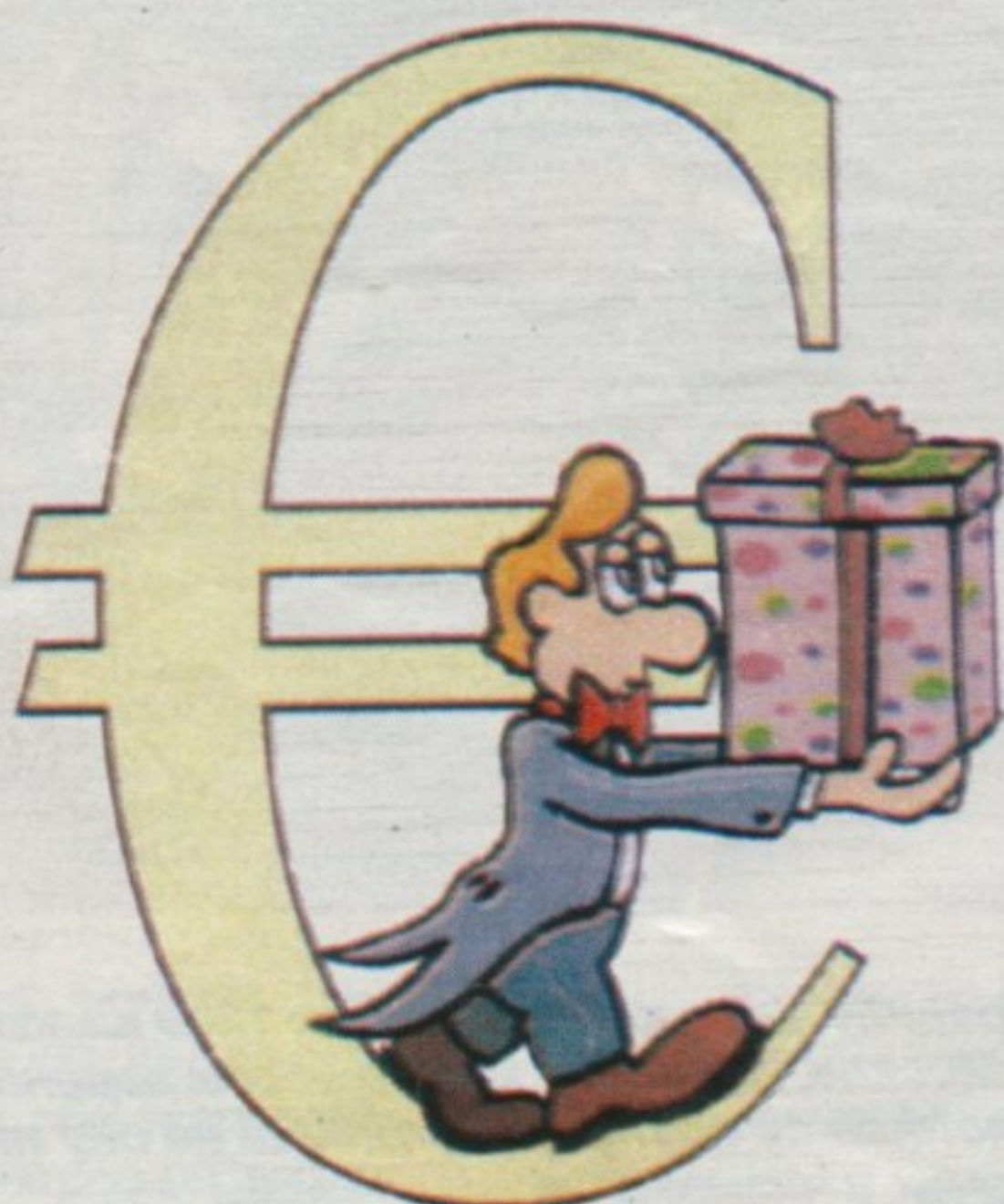
Земља се, иначе, обрће око своје осе брзином од 1673 километра на час. То је стреловито према брзини обртања Венере, које износи свега 6,5 км/х, или Меркура, који је нешто бржи са 11 км/х. Са друге стране, Јупитер се обрће заиста запањујућом брзином, 45.474 километра на час, а Сатурн незнатно спорије – 36.997 км/х ■

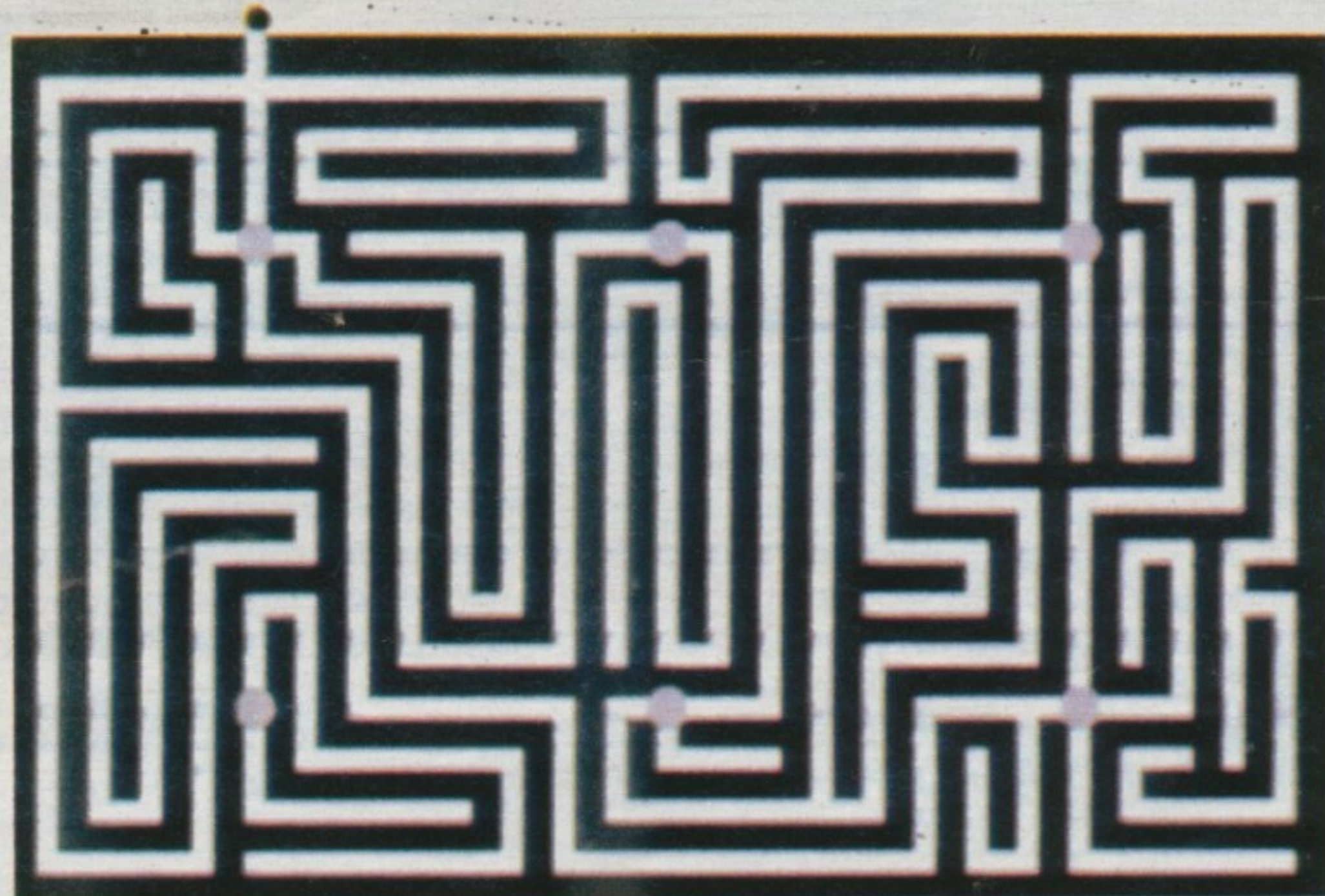
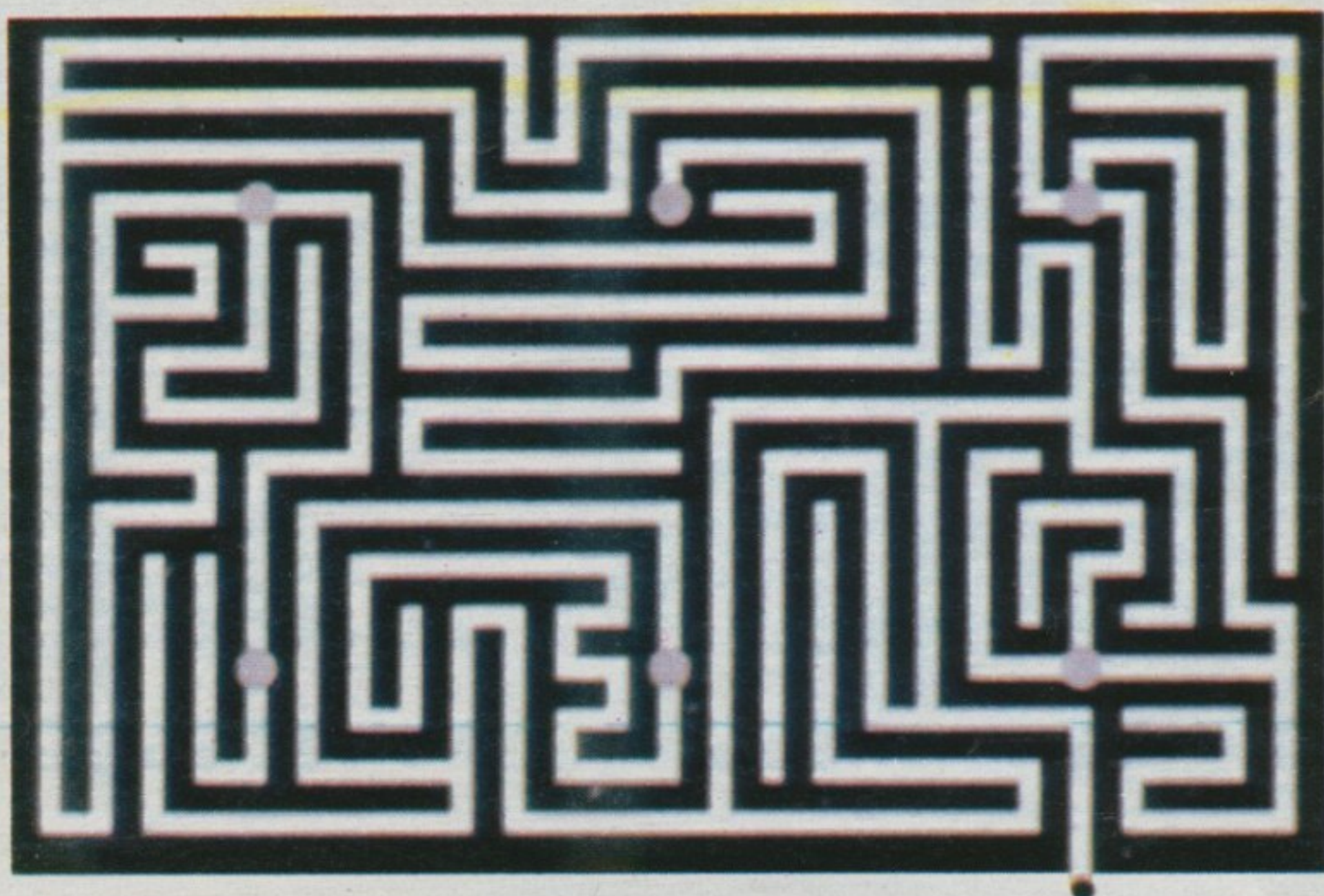

ПОКЛОН

Изабравши шта ће другу купити за рођендан, група пријатеља одлучила је да сакупи потребан новац. Када су то учинили, видели су да имају 4 евра вишка. Да су сви дали по 5 евра, за одабрани поклон недостајала би им 3 евра. Колико је пријатеља сакупљало новац за поклон и колико тај поклон стаје? ■

ДВОСТРУКИ ЛАВИРИНТ

На слици је двоструки лавиринт. Када дођете до сивих места у лавиринту, можете да пређете на други. Уколико уђете у доњи лавиринт, како ћете наћи излаз из горњег? ■

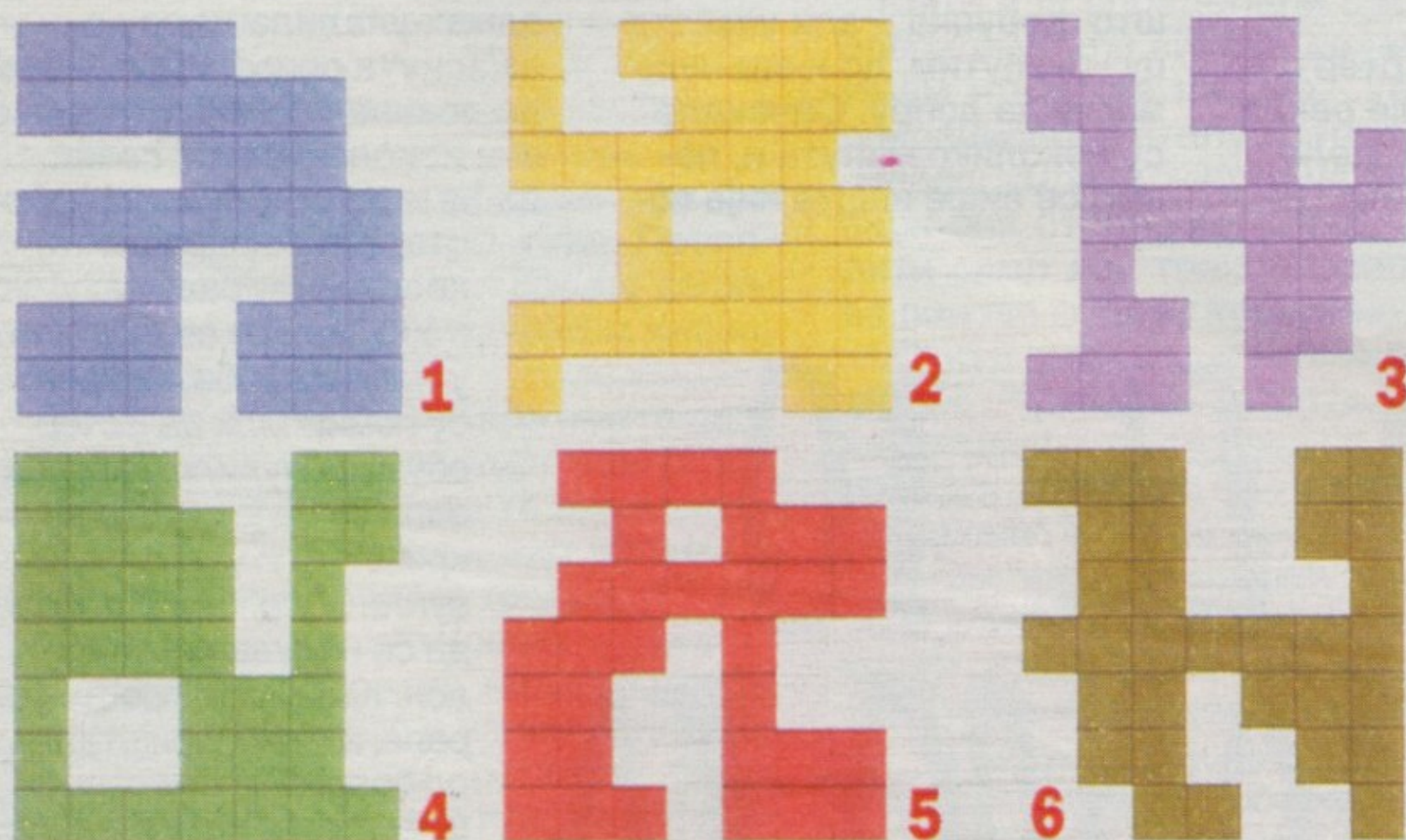
КОРПА ПУНА ЈАЈА

Вукосава је позната продавачица кокошијих јаја на једној београдској пијаци. Међутим, када је прошлог петка кренула да заузме своју тезгу носећи корпу пуну јаја, Вукосаву је пресекао пас и почео да лаје. Жена се уплашила, изгубила равнотежу, па су сва јаја завршила у – кајгани. Власнику пса било је врло непријатно због тога, те јој је понудио надокнаду штете. На питање колико је јаја било у корпи, Вукосава му је одговорила: „Не сећам се баш тачно, али знам да их је било мање од 500 комада“. Број јаја дељив је са седам без остатка. Уколико би се бројка поделила са 2, 3, 4, 5 или 6 – увек би се појавио остатак. Колико је јаја било у корпи? ■

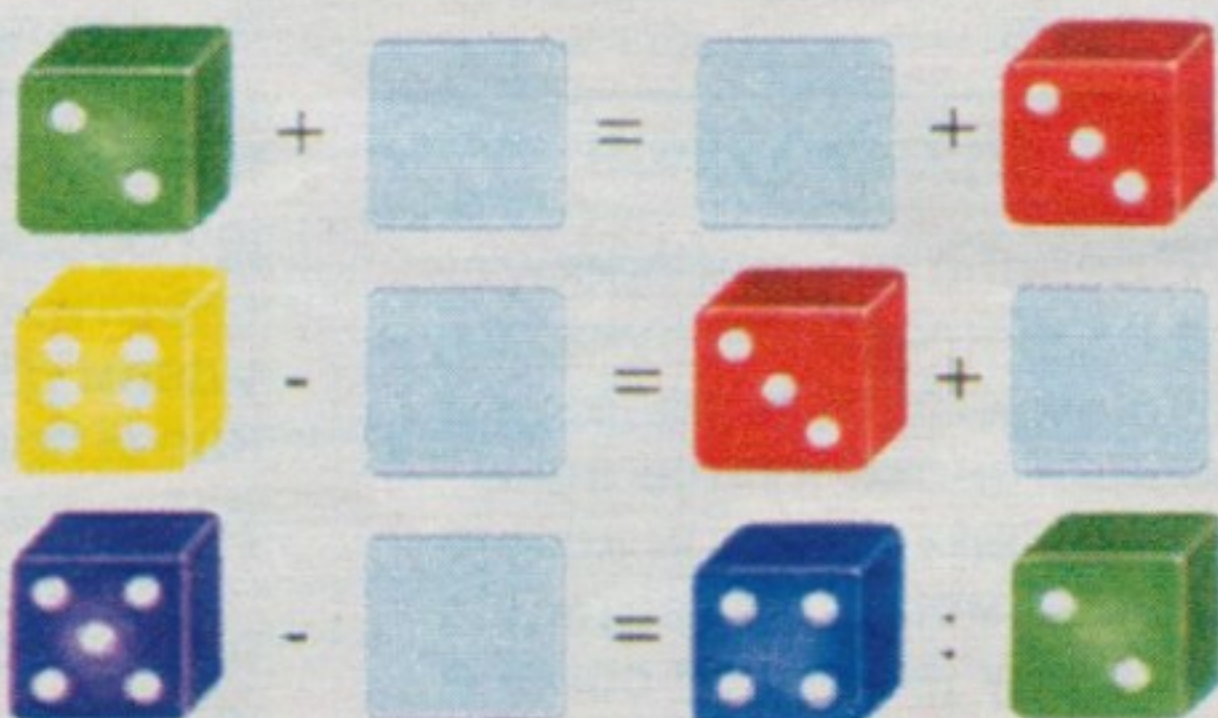
МАСКЕ

Погледајте добро ових шест понуђених маски, односно непоплочаних површина. Само две, када се ставе једна преко друге, прекривају читаву површину (7x7 плочица) ■

СВАКУ КОЦКИЦУ НА ЊЕНО МЕСТО!

Пет горњих коцкица ставите на одговарајућа места, па потврдите приказане рачунске операције ■

УЖИНА НА ИЗЛЕТУ

Ученици једне основне школе кренули су на излет. Када је дошло време за ужину, поделили су се у две групе. Прва група, у којој је било осморо ученика, појела је својих 8 сендвича за 8 минута. За које ће време друга група, у којој је седморо ђака, појести својих седам сендвича под условом да једу истом брзином? ■

Радио
ПОЛИТИК

Бр. 73/46

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(18-23.11.2002.)

1. (1) + **THE ROLLING STONES**
– Don't Stop (5)
2. (6) + **MANIC STREET PREACHERS**
– There By The Grace Of God (4)
3. (4) + **OASIS** – Little By Little (5)
4. (7) + **SANTANA ft. MICHELLE BRANCH**
– The Game Of Love (4)
5. (2) + **RICHARD ASHCROFT**
– Check The Meaning (5)
6. (9) + **STATUS QUO**
– All Stand Up (Never Say Never) (4)
7. (8) + **TOM PETTY** – The Last DJ (3)
8. (3) + **RED HOT CHILI PEPPERS**
– The Zephyr Song (7)
- 9.(10) + **NIRVANA**
– You Know You're Right (3)
- 10.(14) + **COLDPLAY** – The Scientist (2)
- 11.(12) + **TOM JONES**
– Tom Jones International (2)
- 12.(13) + **SHAKIRA** – Objection Tango (3)
- 13.(–) + **AVRIL LAVIGNE** – Sk8er Boi (1)
- 14.(17) + **KYLIE MINOGUE**
– Come Into My World (2)
- 15.(–) + **TORI AMOS** – A Sorta Fairytale (1)
16. (5) + **PEARL JAM** – I Am Mine (6)
- 17.(16) + **MADONNA** – Die Another Day (4)
- 18.(–) + **MOBY** – In This World (1)
- 19.(11) + **THE STREETS**
– Don't Mug Yourself (6)
- 20.(15) + **GARBAGE** – Shut Your Mouth (8)
- 21.(18) + **PAUL WELLER**
– It's Written In The Stars (9)
- 22.(21) + **BON JOVI** – Everyday (9)
- 23.(19) + **BRYAN ADAMS** – Here I Am (6)
- 23.(20) + **THE CALLING** – Adrienne (7)

Испали:

SUPERGRASS – Grace (8)

SUEDE – Positivity (7)

THE STROKES – Someday (7)

Листу уређује и води Ах-Неша.
Тонски реализатор Јована Гавриловић.

(У сарадњи са Round Records-ом)
105,2 и 91,5 MHz FM Stereo

Нови термин емитовања листе је
суботом од 22.30 до 24.00

Најбољи синглови недеље:

The Billboard Hot 100

1. **EMINEM** – Lose Yourself

UK Top 75

1. **CHRISTINA AGUILERA ft. REDMAN** – Dirty

The ARC Weekly Top 40

1. **SANTANA ft. MICHELLE BRANCH**
– The Game Of Love

Најбољи видео-спотови недеље:

MTV Top 20

1. **MISSY ELLIOTT** – Work It

VH1 Top 20 Countdown

1. **NO DOUBT** – Undemeath It All

57
на страни
решења

Девојка се звала Естер Кокс, место догађаја био је Амерст, мали град у канадској покрајини Нова Шкотска, у сеоској области на обалама Атлантика. Естер, којој је мајка умрла, а отац се поново оженио, живела је са старијом сестром и њеним мужем Данијелом Тидом, предрадником у земљорадничкој задрузи. Њихово домаћинство чинило је осам чланова. Осим њих, било је то двоје мале деце Тидових, друга Естерино сестра по имену Џејн и још два Данијелова рођака.

Естер и Боб

Осморо људи делило је приземну дрвену кућу. Водили су сасвим обичан, уредан живот, све до једног дана 1878. године када се десио веома непријатан догађај. Био је то тек почетак догађаја који су уследили и веома их потресли.

Естер је била онижа девојка округлог и милог лица. Имала је момка по имену Боб Мекнил. Једне вечери он ју је позвао да се провозају чезама по околини. Негде изван села Боб је зауставио коња и грубо јој рекао да пође с њим у шумарак. Када је то одбила, почео је да је вуче по земљи да би на крају извадио пиштољ и наредио јој да крене или ће је убити. Естер је мислила како јој је дошао крај, али, на њену срећу, Боба је омео звук неких других чеза које су се приближавале. Бесно је поју-

рио назад и одвезао Естер кући вратоломном брзином. У међувремену је почела да пљушти киша. Боб је оставио девојку пред кућом мокру, прозеблу и прљаву и одвезао се даље. Више га нико никада није видео у Амерсту.

Ушавши у кућу, Естер ни коме у породици није рекла шта јој се догодило. Целе недеље су јој биле очи цр-

Естер је делила кревет са својом сестром Џејн. Неколико минута пошто су угасиле лампу, Естер је скочила вичући како осећа да јој је миш испод покривача. Џејн је почела да га тражи јер се и њој учинило да нешто гребуцка – али у мадрацу – међутим, до њега нису могле да допру. Сачекале су неколико минута и, пошто се више ништа није по-

обрт. Естер је, рекавши да се не осећа добро, рано отишла у кревет. Само што је Џејн ушла у собу Естер је одскочила од кревета, а покривач је полетео с њом. Повикала је: „Шта ми се то дешава? Умирем!“ Џејн је одмах упалила лампу и, ужаснута призором, почела да дозива помоћ: Естерино очи исколачиле су се као да ће испати, лице јој је постало тамноцрвено, а коса се усправила.

Укућани су се окупали у њиховој соби. Испрва су помислили да Естер обузима лудило. Покушавали су да је спусте на кревет, али чим су је повукли доле, она је почела да се надувава као балон. Кожа јој је просто горела, а она је вриштала од болова. У том страшном тренутку изненада се зачуо заглушујући звук попут удара грома. Сви су стали као укопани, а грмљавина се поновила још три пута. Док су укућани гледали изbezумљено око себе, Естер је изненада осетила олакшање, кожа јој је поново имала природну боју, очи су се вратиле на своје место, надутост је спласнула, а убрзо затим она је, изморена, заспала.

Догађај се понавља

После овог догађаја уследиле су две-три мирне ноћи, а потом се све поновило с тим што се овага пута покривач, лебдећи, прометао по целој соби. Кад је породица покушала да га спусти, поново су се зачули удари грома, а онда се све, као и први пут, вратило у уобичајено стање.

Укућани су избегавали да причају о овим догађајима уверени да у све то нико не би поверовао, али најзад су закључили да морају да помогну Естер. Породични лекар, доктор Керит, пристао је да дође и посматра шта се током ноћи дешава у кући Данијела Тидеа. Ту ноћ сви су с нестрпљењем чекали. Лекар је, после дугог времена, већ био спреман да каже породици како су Естерино невоље можда знаци обичне нервозе када је јастук изненада полетео изнад њене главе. Неколико тренутака лебдео је изнад кревета, а онда пао на своје место. Доктор Керит је

ШТА СЕ ТО ДОГОДИЛО ЕА ЕСТЕР КОКС?

– Умирем! – викала је девојка очију тако исколачених као да ће јој испати. Њено лице постало је тамноцрвено, а коса се усправила...

вене, па су сви помислили како су она и Боб имали неку безазлену свађу. Седме ноћи после немилостивог догађаја десило се нешто необично...

мерало, легле су у кревет и заспале.

Црвено лице

Следеће вечери пробудила их је необична бука. Шушцање као да је долазило из картонске кутије пуне којеквих ситница која је стајала испод кревета. Извукле су је наред себе, а онда је, на њихово запрепашћење, кутија одскочила високо у ваздух и пала окренувши се наопачке. Џејн ју је вратила у правилан положај, али кутија је поново поскочила. Обе девојке су вриснуле и тада је у собу улетео Данијел да види шта се догађа. Када су му испричале како кутија скаче, насмејао се и рекао им да су то вероватно сањале. Сутрадан су се сви укућани шалили на њихов рачун, па су се девојке и саме запитале да ли су можда све умислиле.

Наредне вечери догађаји су попримили зачуђујући

Кућа породице Ван Амбер у Амерсту у којој је живела Естер и која је нестала у пожару

још стајао отворених уста када се све поновило. Овог пута Данијелов брат зграбио је јастук, али, иако га је вукао свом снагом, није могао ни да га помери.

Поново се зачула грмљавина, овога пута као да је допирала одоздо, испод кревета. Лекар се сагнуо и погледао, али ничега није било. Када се усправио, звук се померио у његовом правцу. Кренуо је ка вратима, а грмљавина га је пратила у стопу. Онда су покривачи полетели с кревета.

Док је породица била заузета враћањем постељине на место, зачуло се стругање и гребање и сви су погледали према кревету. На зиду иза њега појавила се порука исписана крупним словима. Изгледало је као да је урезана неким оштрим металним предметом. Писало је: „Естер Кокс, моја си и убићу те“.

Вечерња изненађења нису се завршила овим. Док је доктор Керит стајао гледајући с неверицом у речи на зиду, комад гипса одвојио се од зида и ударио га у главу. Поново је почела грмљавина, овога пута тако гласна да је потресала целу собу. Потом је све утихнуло, па су после извесног времена сви могли да пођу на спавање.

Када је доктор Керит следећег дана свратио да посети Естер, устукнуо је у чуду јер је неколико кромпира полетело ка његовој глави. Те ноћи грмљавина је била још гласнија. Као да је допирала са крова куће, а чуло се и ударање секиром.

Бука је привукла пажњу житеља целе улице и наредног затамњеног Американаца је причао о ономе што се догађало Естер. Ускоро су људи почели да се окупљају око куће Тидових са жељом да открију шта се то у ствари збива, чак су неколико пута позивали и полицију.

Неколико наредних месеци невоље Естер Кокс су се наставиле, а бука која је допирала из куће није јењавала. Девојка се потом разболела од дифтерије и, док је лежала болесна, мир се вратио у дом Данијела Тида. Око Нове године његови

укућани су се понадали да су ружни догађаји остали иза њих.

Опасан преокрет

Нажалост, није било тако. Скоро истовремено са њеним опоравком поново су почеле необичне појаве, само што су постале веома опасне. Једне ноћи Естер је пробудила своју сестру Џејн ре-

од дрвета и, ако би се само једна запалила, постојала је опасност да пожар захвати целу улицу. Данијелу Тиду суграђани су најзад рекли да није добро да Естер и даље борави у његовој кући. Повинујући се овом притиску, он се сложио да нађе некога код кога ће је сместити.

Следећих девет месеци Естер је морала да се сели из куће у кућу, а узнемири-

а са породицом фармера, која је живела у околини Дејвисона, договорила се да ради код њих.

Ускоро је Ван Амбер приметио да им разни делови одеће нестају из куће, а касније су сви нађени у амбару Дејвисонових. За крају су оптужили Естер, али пре него што су успели ишта да докажу, у амбару је избио пожар и све је изгорело.

Суђење и затвор

Естер је поново осумњичена да је намерно изазвала пожар и девојка се нашла на суду.

Осуђена је на четири месеца затвора, али је ослобођена после само четири недеље пошто су људи упућени у оно што јој се догађало сведочили у њену корист.

Кад је пуштена из затвора, узнемиривања су потпуно престала. Удавала се два пута и родила једно дете. Али, ни њен каснији живот није био срећан. Године 1907. Естер Кокс нашао је неки истраживач прича о духовима. Тада је одбила да разговара с њим уколико јој не плати сто долара, што је он одбио.

Истина или превара?

Умрла је пет година касније, у педесет другој, а тајна око духа који је годинама прогонио остала је неразјашњена. После њене смрти неки људи сумњичили су је да је у извесним приликама, када се наводно појављивао дух, варала. Ипак, огроман број поузданих сведока лично је јемчио да је све оно што се догађало са Естер било истинито.

Можда би у овом случају последњу реч требало да има доктор Керит. Године 1883, пет година пошто се дух први пут појавио, написао је свом колеги: „Врло сумњичаве особе брзо су се увериле да нема преваре и подвале у овом случају...

Ни сам не бих веровао у овако нешто да нисам био сведок целог догађаја“ ■

С. Ђ.

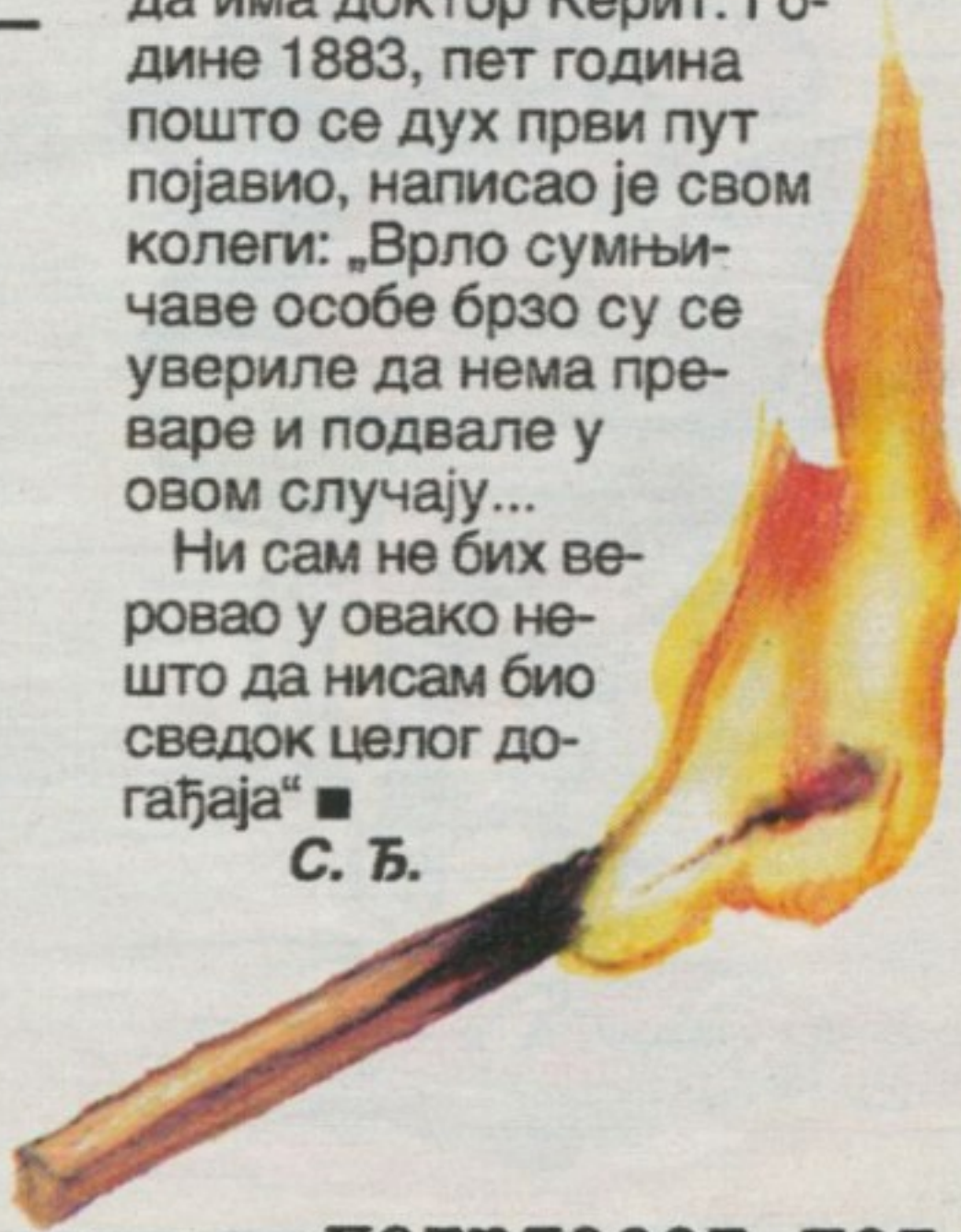
– Естер Кокс, моја си и убићу те! – Овај натпис као да је неко оштрим предметом урезао изнад кревета

кавши јој да је управо разговарала с духом. Запалиће им кућу, казао јој је. Џејн је, уплашена, позвала остале укућане, али ово упозорење они нису схватили озбиљно. Штавише, убеђивали су Естер како дух није у стању да запали ватру, када се, на њихов ужас, ниоткуда створила упаљена шибица и с таванице пала на кревет. Џејн ју је брзо бацила на под, али одмах се створило на десетине нових шибица које су падале свуда по соби. Новости о догађајима у кући Тидових изазвале су панику у граду. Све куће су биле

вања су се селила заједно с њом, чак су се појавиле и неке нове појединости у овој причи. У ресторану у коме је тада радила метални предмети, па наводно и ножеви, лепили су се за њу као да је магнет, а перорез неког дечака ударио ју је у леђа и потекла је крв.

Посуштајање силе

Постепено је снага тајанствене силе почела да слаби. Средином 1879. године Естер је становала у кући породице Ван Амбер на једној фарми изван Амерста,

КО
ЧИТА

ПОПУТИНИ

ЗАБАВНИК

ТАЈ
И
ЗНА

ЦАРЕВА МАЈКА ЈЕЛЕНА

Јелена, мајка последњег византијског цара Константина XI Палеолога, који је пао бранећи Цариград од Турака 1453, била је кћерка српског великаша...

- А: Угљеше Мрњавчевића
Б: Константина Дејановића – Драгаша
В: Вука Бранковића
Г: Страхинића Бана

Индустријска биљка коноплја као биљна врста сродница је...

- А: Лана
Б: Хмеља
В: Коприве
Г: Јечма

Колико, отприлике, има подражавалаца Елвиса Прислија?

- А: 4800
Б: 48.000
В: 480.000
Г: 580.000

Шта су лимбургер и тилситер?

- А: Врста сира
Б: Врста хамбургера
В: Коњи за трку
Г: Ловачки пси

Ко је око 1665. године створио прву стајаћу војску, ону која је и у миру под оружјем?

- А: Фридрих Велики
Б: Вилијем Освајач
В: Франсоа III
Г: Луј XIV

Ко је написао познату песму „Гавран“ чија се свака строфа завршава речима „Никад више“?

- А: Мери Шели
Б: Едгар Алан По
В: Роберт Браунинг
Г: Бајрон

Илустровао Зоран Петканић Петко

Шта је Баб-ел
Мандеб (Капија суза)?

- А: Земљоуз између
Северне и Јужне
Америке
- Б: Малајски земљоуз
- В: Мореуз између
Арапског полуострва
и Африке
- Г: Мореуз између
Сардиније и
Корзике

Велики медвед је
назив једног сазвежђа
које се лепо види и
голим оком. Како се
оно још зове?

- А: Велика кола
- Б: Велики облак
- В: Велика лисица
- Г: Велике санке

Где је одиграна прва
утакмица „фудбала на
води“, како се некад
називао ватерполо?

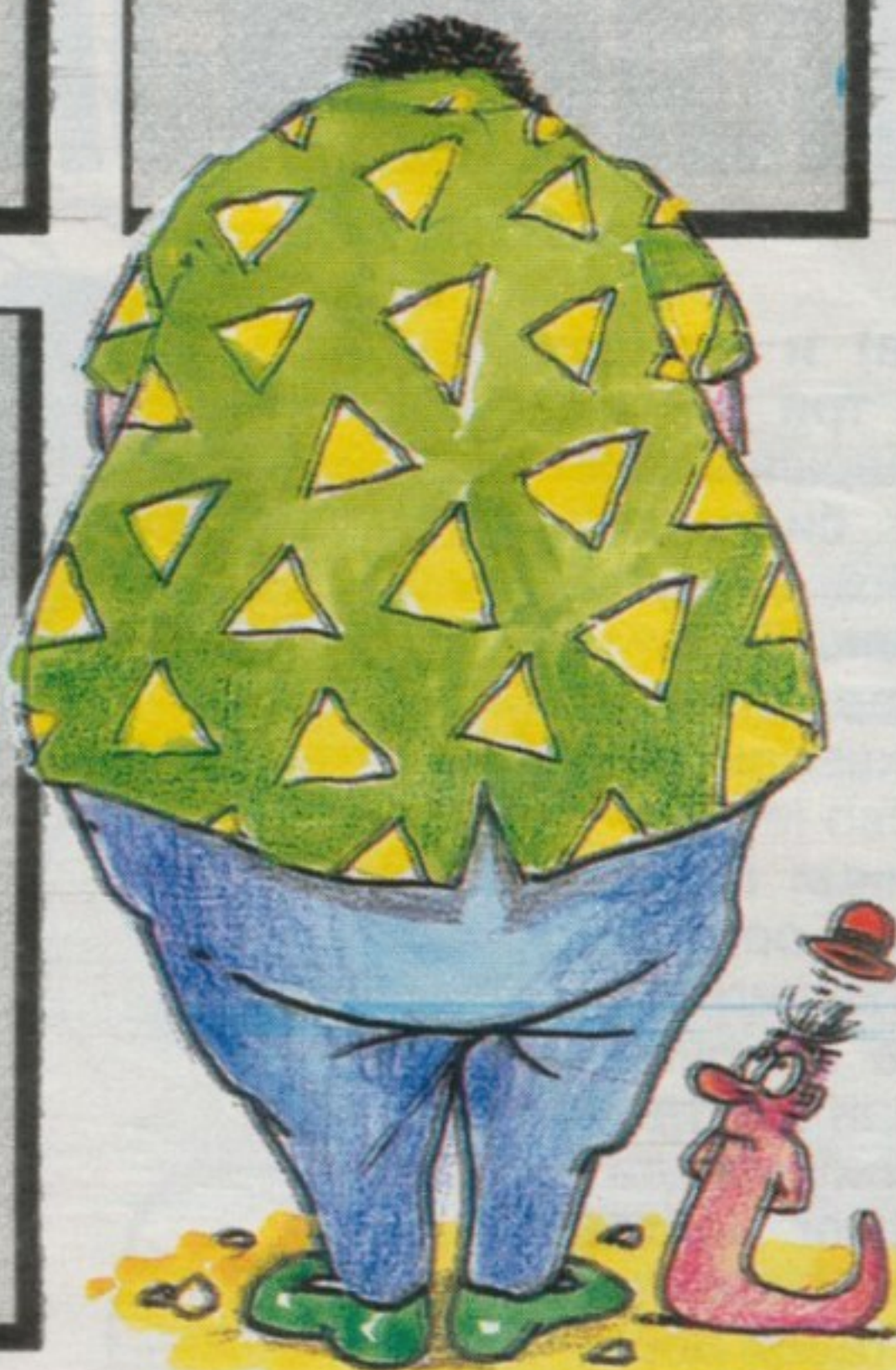
- А: У Сједињеним
Америчким
Државама
- Б: Немачкој
- В: Француској
- Г: Енглеској

Шта је курјук?
Та иначе турска реч
још се употребљава у
неким нашим
крајевима.

- А: Конопац
- Б: Плетеница
- В: Канап
- Г: Ланац

Шта значи латинска
реч „астер“ од које је
настало име
популарног стрипског
галског јунака
Астерикса?

- А: Падалица
- Б: Јуначина
- В: Звезда
- Г: Тврдоглавко

Битка код Заме
означила је крај
Пунских ратова
(202. г. пре н. е).
Ко је тада победио
пунског војсковођу
Ханибала?

- А: Јулије Цезар
- Б: Сципион Африканац
- В: Гај Марије
- Г: Август

Назив „клиника“
постао је од грчке
речи „клин“.
Шта значи ова реч?

- А: Кревет
- Б: Немоћ
- В: Болест
- Г: Несвестица

У ком се веку јавља
град с чисто
словенским именом
Београд?

- А: 6. веку
- Б: 7. веку
- В: 8. веку
- Г: 9. веку

Које се пловно
језеро налази на
највећој надморској
географској висини?

- А: Викторијино
- Б: Мичиген
- В: Титикака
- Г: Хјурон

Који играч
има
најтежу
спортску
опрему
тешку и по
15 килограма?

- А: Играч
рагбија
- Б: Голман у
хокеју
на леду
- В: Случар
- Г: Ронлац

У ком је рату
Енглескиња
Флоренс Најтингел
организовала пољске
болнице и увела промене
у санитарску службу и
негу рањеника и болесника?
Касније је основала
прву школу за
медицинске сестре.

- А: Стогодишњем
- Б: Тридесетогодишњем
- В: Француско-пруском
- Г: Кримском

Отров паука „црне
удовице“ једанаест
пута је јачи од отрова...

- А: Змије шарке
- Б: Поскока
- В: Осе
- Г: Змије звечарке

Прве праве укрштене
речи, које је саставио
Енглец Артур Вино,
појавиле су се у
недељном додатку
једних њујоршких
новина. Које године?

- А: 1891.
- Б: 1913.
- В: 1908.
- Г: 1915.

У 2642. броју нашег
листа објавили смо
питање једне читатељке
коју је занимало 'ко је
била Чучук Стана јер
станује у улици која
носи то име. Одговор,
овде скраћен, гласи
да је била друга жена
Хајдук-Вељка Петровића.
Реч Чучук није име, већ
надимак. Шта он значи?

- А: Лепа
- Б: Храбра
- В: Мала
- Г: Снажна

К. В.

Решења на страни 57

СЕЋАЊЕ НА ЈЕДНУ ОЛИМПИЈАДУ

Прва шаховска олимпијада после Другог светског рата – иначе девета по реду – одржана је у Дубровнику од 20. августа до 11. септембра 1950. године. Последња уочи овог рата била је 1939. године у Буенос Ајресу, управо у време када је рат почео.

На Олимпијади у Дубровнику учествовало је 16 екипа, међу њима први пут репрезентације Грчке и Савезне Републике Немачке. Такмичење је одиграно по Бергеровом систему (свака екипа састала се са осталим учесницима Олимпијаде). Играло се у просторијама Уметничке галерије, одакле је пуцао поглед на море и острво Локрум. Свака екипа имала је четири члана и две резерве. Главни судија Олимпијаде био је велемајстор професор др Милан Видмар из Љубљане, а његов заменик интернационални мајстор Ханс Кмох, Аустријанац, који је живео у Њујорку. Уз Кмоха је била екипа најбољих шаховских судија из целе Југославије.

Екипа Југославије (Глигорић, Пирц, др Трифуновић, Рабар и резерве инж. Видмар млађи и Пуц) стекла је предност од 3,5 поена и вођство на табели задржала до краја такмичења. Тако је освојила прво место са 45,5 поена испред Аргентине (43,5), СР Немачке (40,5), САД (40), Холандије (37), Белгије (32), Аустрије (31,5), Чилеа (30,5), Француске (28,5), Финске (28), Шведске (27,5), Италије (25), Данске (22), Перуа (21,5), Норвешке (15) и Грчке (12). Капитен југословенске екипе био је професор Лудвиг Габровшек из Љубљане.

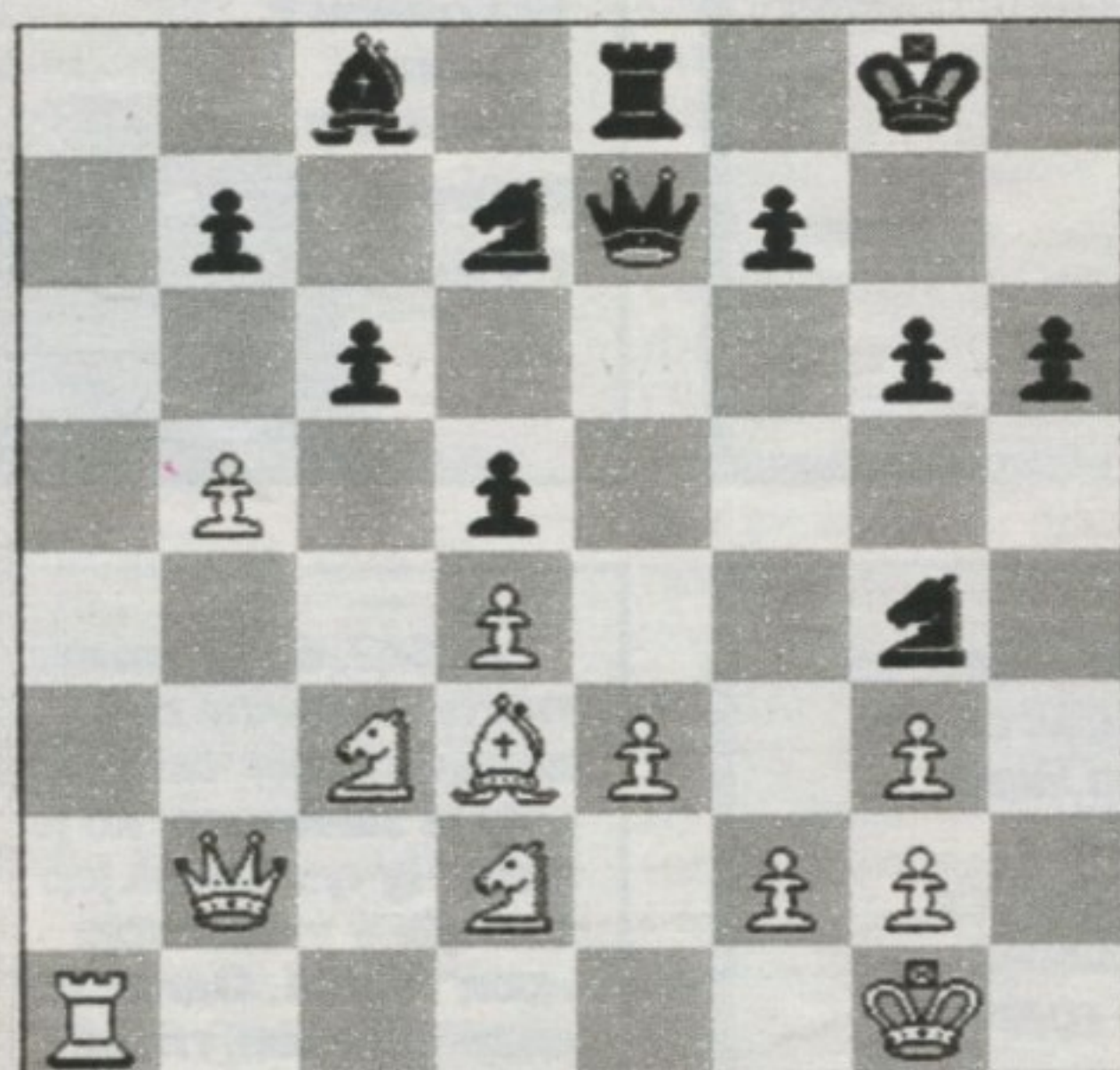
За освојену победу екипа Југославије добила је прелазни, златни, Хамилтон-Раселов пехар, а у трајно власништво сребрни пехар израђен у филигранској техници.

Најбоље резултате по таблама постигли су: I табла – Најдорф (Аргентина) и Унцикер (Немачка) по 11 поена од 14 могућих, II табла – Болбоћан (Аргентина) 11,5 (14), III табла – др Трифуновић (Југославија) 10 (13), IV табла – Рабар (Југославија) 9 (10), резерве: Пилник (Аргентина) 7,5 (10) и Лари Еванс (САД) 9 (10).

Јунак Олимпијаде био је четрдесетогодишњи др Петар Трифуновић који је пред крај такмичења имао три прекинуте партије: са Девосом (Белгија),

Ђустолизијем (Италија) и Купферштихом (Данска). Све три партије биле су прекинуте у завршницама у којима је предност била на страни др Трифуновића, али је пут до победе био далек. Љубитељи шаха у целој Југославији с нестрпљењем су очекивали победе Трифуновића. Прво је у тешкој пешачкој завршници побеђен Белгијанац Девос, а у остале две партије победа је постигнута наредног дана када је Трифуновић морао да игра један наставак за другим. Он је покушао да затражи одлагање једног наставка за касније, али је Ханс Кмох строгим гласом наредио да наставци морају да се играју један за другим.

На Олимпијади у Дубровнику било је много познатих личности. Експрампион света др Макс Еве, упркос жарком дубровачком сунцу, долазио је прописно обучен, с краватом. То је важило и за старог велемајстора др Тартаковера који је остао запамћен по елегантном тамном оделу и шеширу, док је

БЕЛИ: Решевски
ЦРНИ: Мاستихијадис

1. d4 d5 2. c4 e6 3. Sc3 Sf6 4. Lg5 Le7 5. e3 Sbd7 6. cd: ed: 7. Dc2 c6 8. Ld3 h6 9. Lf4 Sf8 10. Sf3 Se6 11. Lg3 Ld6 12. Lh4 0-0 13. 0-0 Te8 14. Tab1 Sf8 15. Lg3 Lg3: 16. hg: Sg4 17. b4 a6 18. a4 g6 19. b5 ab: 20. ab: Ta3 21. Ta1 De7 22. Db2 Ta1: 23. Ta1: Sd7 24. Sd2. Реми.

Најдорф, у белом оделу, својом причом привлачио пажњу свих. Карикатуриста Ремигио Братуш спокојно је током целе Олимпијаде ишао од екипе до екипе и правио карикатуре, па и ове које објављујемо: Светозара Глигорића и Мигела Најдорфа. За време Олимпијаде пуштена је у промет серија од пет шаховских марака штампаних у Швајцарској које, и данас, многи сврставају међу најлепше које су посвећене овој древној игри.

Партија која је пред вама одиграна је током меча САД – Грчка између Решевског и Мастихијадиса. Играчи су стигли до позиције на дијаграму када је Мастихијадис потезом 24. ... Sf2: (црни коњ узима белог пешака на f2) могао одмах да добије партију. Чим је то приметио, Решевски је скочио и понудио реми. Мастихијадис, изненађен понудом, знајући да је Решевски био кандидат за првака света, ипак је прихватио реми.

Билтен Олимпијаде објавио је ту партију са дијаграмом у часу када је Решевски био у изгубљеној позицији и понудио реми. После те партије Решевски је отпутовао из Дубровника.

Прва шахисткиња која се појавила у

мушкој екипи била је Францускиња Де Силанс, која је у Паризу водила познати шаховски клуб „Каиса“. Због тога, а и због своје лепоте, привлачила је пажњу присутних. Када је победила свог партнера Х. Крамера у мечу с Холандијом, они који су желели да јој чести-тају чекали су у подугачком реду.

Олимпијада у Дубровнику, одржана

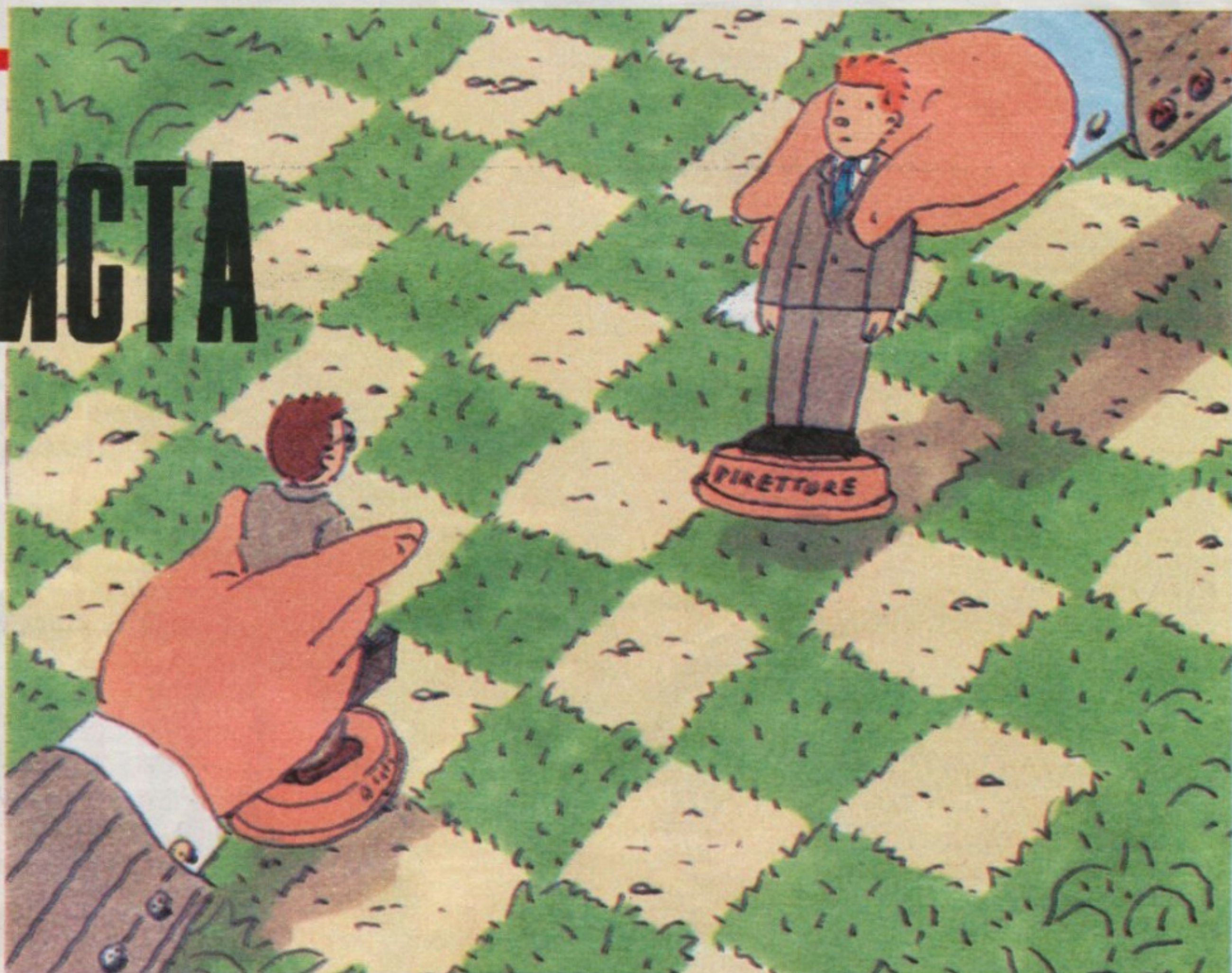
само пет година после завршетка Другог светског рата, била је узорно спроведена. Шахисти су се разишли са лепим успоменама и фигурама „Дубровник“ које су и данас цењене у шаховском свету и које је Фишер увек тражио да би с њима играо. Сваки учесник Олимпијаде добио је на поклон такву гарнитуру.

После Дубровника следиле су још две олимпијаде на тлу бивше Југославије: 1972. у Скопљу и 1990. у Новом Саду, такође беспрекорно припремљене.

Тридесет пета шаховска олимпијада одржана је ове године на Бледу од 25. октобра до 11. новембра. Окупила је шахисте целог света под геслом: „Gens una summus“. (Један смо род) ■

КАРИКАТУРИСТА И ШАХИСТА

Карикатуриста „Политике“ Јован Прокопљевић по струци је инжењер архитектуре, коју је завршио 1967. године, али већ више година не бави се овим послом. Од 1992. године ради у „Политикиној“ кући као карикатуриста. Али, он није само то. Он је одушевљени шахиста – (истина без титуле) који потиче из шаховске породице. Његов отац Драго Прокопљевић био је још пре Другог светског рата по-

знати шахиста у Земуну и члан градске шаховске екипе. По струци кројач, имао је радњу у којој је узимао мере не само муштеријама него и шахистима. Уз шиваћу машину, маказе и остали потребан прибор имао је и шаховску

таблу, а уз њу и шаховски сат, па када не би радила шиваћа машина, у погону је била шаховска!

Пре више година у радњу код мајстора Прокопљевића бануо је једног преподнева његов познаник интернационални мајстор Петар Смедеревац који је довео непознатог црноког, ћутљивог младог човека, испоставило се – шахисту.

Мајстор је помислио да је у питању муштерија, али Смедеревац му је објаснио да је то његов познаник, кум, па га је довео на неколико брзопотезних партија.

Драго Прокопљевић радосно је одложио посао и започео бој са непознатим шахистом. Петар Смедеревац само се смењао док су фигуре летеле по табли, јер су играли брзопотезне партије. Резултат је био нерешен, 1:1. У трећој партији, мајсторици, како се она зове, „непознати“ је однео победу, па је меч у кројачкој радњи добио са 2:1.

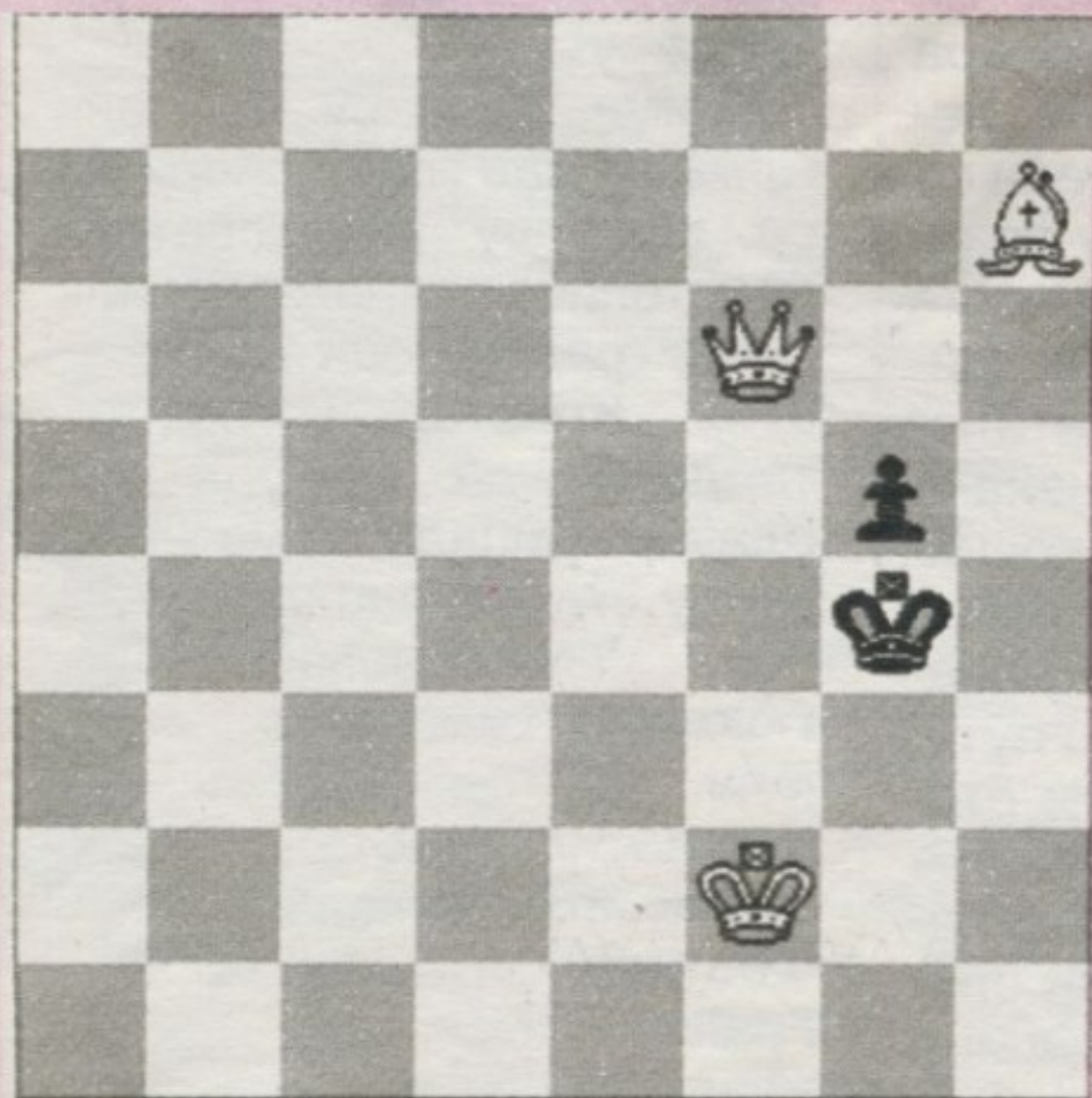
Онда је Петар Смедеревац упитао мајстора Драгу Прокопљевића: – Знаш ли с ким си играо?

Он је мало боље почео да загледа незнајца црних крупних очију и благог осмеха који је прелазио преко лица.

– Драго, играо си са Таљем! – викнуо је Петар Смедеревац, увек спреман за овакве шале. Михаил Нехемјевич Таљ, првак света у шаху 1960–1961. године, био му је кум. Његовој кћерки дао је име Талија ■

Славко В. Домазет

ЉУБОЈЕВИЋ РЕШАВА ПРОБЛЕМ

Решење:
1. Dh8

Још као дечак, велемајстор Љубомир Љубојевић показивао је таленат и у решавању шаховских проблема. Он је похађао часове које је младим проблемистима давао Бранко Атанацковић, новинар, касније уредник шаховске рубрике „Политике“. Љубојевић је муњевито решавао постављене проблеме, па и „овај“ проблемски минијатурни задатак (минијатуре су проблеми до 7 фигура) који је саставио проблемиста Абот. Задатак је белог да матира црног у 2 потеза. Љубојевић је то урадио у тренутку. А ви? ■

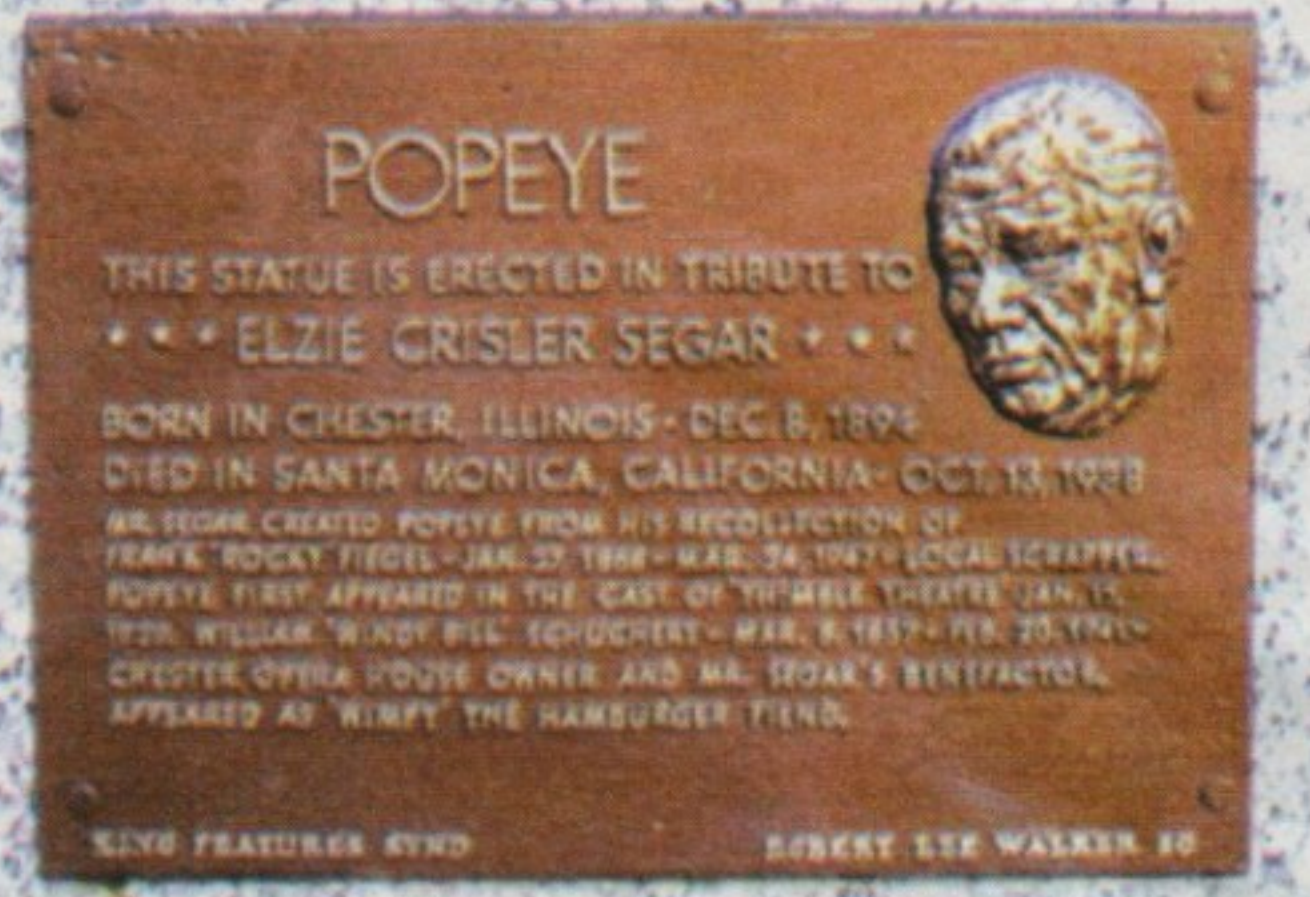
СТРИП

ЈЕ ЖИВОТ,

ЖИВОТ ЈЕ СТРИП

Попајева
бронзана
статуа у
Честеру и
спомен-
плоча
његовом
„оцу“ Елзију
Сигару

Градски оци Честера у савезној америчкој држави Илиноису одлучили су 1977. године да најзад одају почаст свом најчувенијем суграђанину Елзију Сигару, „оцу“ морнара Попаја. Тим поводом су усред парка, који се налази крај обале Мисисипија и носи Сигарово име, открили бронзани споменик омиљеном морнару висок два метра и тежак 400 килограма, чија је израда стајала 10.000 долара. Сигар је рођен

у Честеру 1894. године и многи јунаци из стрипа о Попају настали су према стварним узорима – његовим суграђанима што, између осталог, пише и на спомен-плочи.

Деценију касније, на сличну замисао дошли су становници места Алма у Арканзасу који је, иначе, прави расадник Попајевих статуа. Тамошња фабрика конзервисаног спанаћа задужена је за 65 одсто производње у Сједињеним Аме-

ричким Државама, те је поносна Алма доделила себи титулу „светске престонице спанаћа“. Њихов заштитни знак је Попај, па су 1987. године пред зградом Привредне коморе поставили статуу познатог морнара високу 2,5 метара. Али, несташни тинејџери видели су у свему томе прилику да се добро нашале – неколико дана после свечаног откривања статуа се „прошетала“ са свог постоља и некако стигла до главне раскрснице усмеравајући саобраћај! Овакви несташлуди понављали су се неколико пута, па је након две године статуа обновљена и отежана како се више не би тако лако померала. За сваки случај, привезана је и ланцима за постоље.

Поред ове статуе, у суседном месту Лоуел налазе се још две, испред фа-

брике спанаћа и у главној згради компаније. Утолико је изненађење грађана Арканзаса било веће када су сазнали да је прва Попајева статуа подигнута још давне 1937. године и то у – Тексасу!

Наиме, када су мештани Алме на сав глас почели да се хвалишу као „светска престоница спанаћа“, јавили су се градски оци тексашког Кристал Ситија тврдећи да титула одавно припада њима јер су управо они највећи произвођачи Попајевог омиљеног јела. Још од 1936. године у Кристал Ситију се одржава Фестивал спанаћа! Грађани су тада увели и обичај да носе костиме Попаја и осталих јунака из стрипа. Убрзо су

ПОДЛЕТНИК
ЗАБАВНИК

22.11.2002.

CRYSTAL CITY CITY HALL

Споменици
у Кристал
Ситију и
Лоуелу

Чувени морнар у
тексашком граду
Кристал Ситију, светској
престоници спанаћа

СТИВ КЕЊОН КАО УЗОР

Захваћени патриотским осећањима на крају Другог светског рата, грађани општине Сквирел Галч из америчког града Ајдахо Спрингса мало су претерали – 1947. године званично су променили назив своје општине у Стив Кењон, по истоименом јунаку из стрипа, ратном пилоту и пустилову. Премда су већ тиме обезбедили место у историји девете уметности, три године касније отишли су корак даље: на градском тргу подигли су споменик Стиву Кењону висок 2,5 метара. На спомен-плочи је, између осталог, угравирано: „Сједињене Државе одају пошту Стиву Кењону и, преко њега, свим америчким стрип-јунацима који су служили отаџбини“. Овај необични подухват стајао је државу 12.000 долара■

Грађани Ајдахо
Спрингса
подигли су
споменик Стиву
Кењону,
стрипском
јунаку, ратном
пилоту и
пустилову

СУПЕРМЕНОВ ГРАД

Варошица Метрополис у држави Илиноис основана је 1839. године и има око 15.000 становника. Све до седамдесетих година тек минулог века мало је ко од мештана Метрополиса чуо за Супермена, а још мање размишљао о случајности да се њихово место зове исто као и град у ком обитава овај стрипски јунак.

Тада се у Метрополис доселио извесни Роберт Вестерфилд из Канзаса и подстакао своје нове комшије да искористе околности око имена места. Житељи су, помало се снебивајући, одлучили да послушају „светског човека“ и градске власти су 1972. године прогласиле свој Метрополис „Суперменовим градом“.

Сви су били радосни и сви су очекивали да туристи из целе Америке похрле к њима. Утолико је веће било њихово разочарање када до тога није дошло. Њихове жеље помирила је измена на деоници аутопута која је требало да их повеже „са светом“. Схвативши да од те замисли неће бити ништа, окренули су се својим свакодневним пословима заборавивши јунака из стрипова.

А онда је 1979. године снимљен први играни филм о Супермену са Кристофером Ривом у насловној улози. У узбуђењу које је завладало око Супермена, многи су се присетили илиноиског Метрополиса и почели да се распитују о већ заборављеним светковинама посвећеним дошљаку са

Криптона. Мештани су се поново ускомешали и 1986. године сакупили 1000 долара за подизање Суперменове статуе нешто више од два метра и поставили је у центру града. То је, додуше, било знатно скромније у поређењу с некадашњим сновима о циновској статуи испод чијих би ногу пролазили аутомобили с туристима одвозећи

их у Суперменов забавни парк, али – било је довољно за нови почетак. Педесети рођендан стрипског јунака 1988. године био је добра прилика да се чује за Метрополис и овог пута коначно су нагрнули дугоочекивани посетиоци из Америке и целог света – Норвешке, Аустралије, Ирске, Велике Британије, Канаде...

Град је све више попримао обележја из стрипа. Дневни лист који излази у Метрополису назван је „Планет“, месна банка нуди „суперповољне кредите“, на згради Привредне коморе је Кал-Ел у бришућем лету... Било је ипак догађаја који су повремено кварили идилу. Припите шалџивције желеле су да утврде да ли је „човек од челика“ отпоран на метке из ловачких пушака, па је Супермен неколико пута био њихова мета. Али, мештани Метрополиса, сада већ чврсто решени да не изгубе своју туристичку атракцију, наручили су 1993. године још већу бронзану статуу, проверено отпорну на пушчана зрна. Јесте да је за нову статуу високу око 4,5 метара избројано 120.000 долара,

Градске власти
Метрополиса, у
Илиноису, прогласиле су ову варошицу Суперменовим градом. Крasi
га статуа Супермена
висока 4,5
метара

сакупили прилоге и поставили

Попајеву статуу испред градске скупштине са по светом „Свој деци света“.

У згради Привредне коморе налази се још једна статуа. Претходно су градски оци затражили и добили Сигарову дозволу, али он, нажалост, није стигао да дође и види статуу јер је умро 1938. године. Ипак, нацртао је једну епизоду стрипа у којој Попај, Олива и Пера Ждера долазе у Кристал Сити на фестивал спанаћа.

Џејмс Олред, гувернер Тексаса, прогласио је те, 1936. године Кристал Сити светском престоницом спанаћа, што је и председник Роналд Реган потврдио 1987. године како би прекинуо бесмислено супарништво америчких градова■

ЗАБАВНИК

22. 11. 2002.

педесет један

TRUTH - JUSTICE - THE AMERICAN WAY

СНУПИ

Мало је познато да је Чарлс Шулиц, творац Снупија, једини цртач стрипова који је до сада имао изложбу у чувеном париском музеју Лувр. У време када су стрипови о Снупију били на врхунцу популарности, читало их је 355 милиона људи у 2600 новина које су излазиле у 75 земаља и на 21 светском језику. Шулиц је преминуо 12. фебруара 2000. а у августу ове године у калифорнијском граду Санта Росе отворен је музеј посвећен њему. Испред музеја постављен је споменик Чарлију Брауну и Снупију.

Житељи Санта Росе у Калифорнији поносни су на Снупија и Чарлија Брауна

али до данас нема ни огреботине.

Прекопута споменика налази се Супермузеј, животно дело Цима Хембрика који се у Метрополис доселио 1993. године. Његова збирка разних предмета повезаних на било који начин са Суперменом јединствена је у свету и има око 100.000 експоната. Од тога је у музеју, због недостатка простора, изложено тек 20.000. Хембрик се бави сакупљањем „суперекспоната“ још од 1959. године и поседује велики број заиста јединствених, на пример, први Суперменов костим за ТВ серију која је била црно-бела, ту је и телефонска говорница коју је Супермен користио за пресвлачење у првој екранизацији, давно пре Кристофера Рива 1979. године. Са таванице музеја visi торзо-калуп који је телевизијски Супермен, Џорџ Ривс, користио за летење – калуп се качио о кран и тако је глумац „летео“ изнад макета градских кућа и солитера. Кристофер Рив је деценијама касније „летео“ само у студију, а филмски трик стваран је нарочитом пројекцијом позадине.

Према Цимовим речима, музеј свакодневно посети најмање 200 радозналаца који разгледају стрипове, илустрације, фотографије, плакате за филмове, картонске фигуре које су стајале у предворјима биоскопа, различите реквизите коришћене у филмовима и ТВ серијама и, наравно, мноштво Суперменових фигурица у различитим величинама.

КРЕМЕНКОВИ СВЕТОВИ

Након играног филма о породици Кременко снимљеног 1994. године, поново је порасло занимање за Фредове и Барнијеве

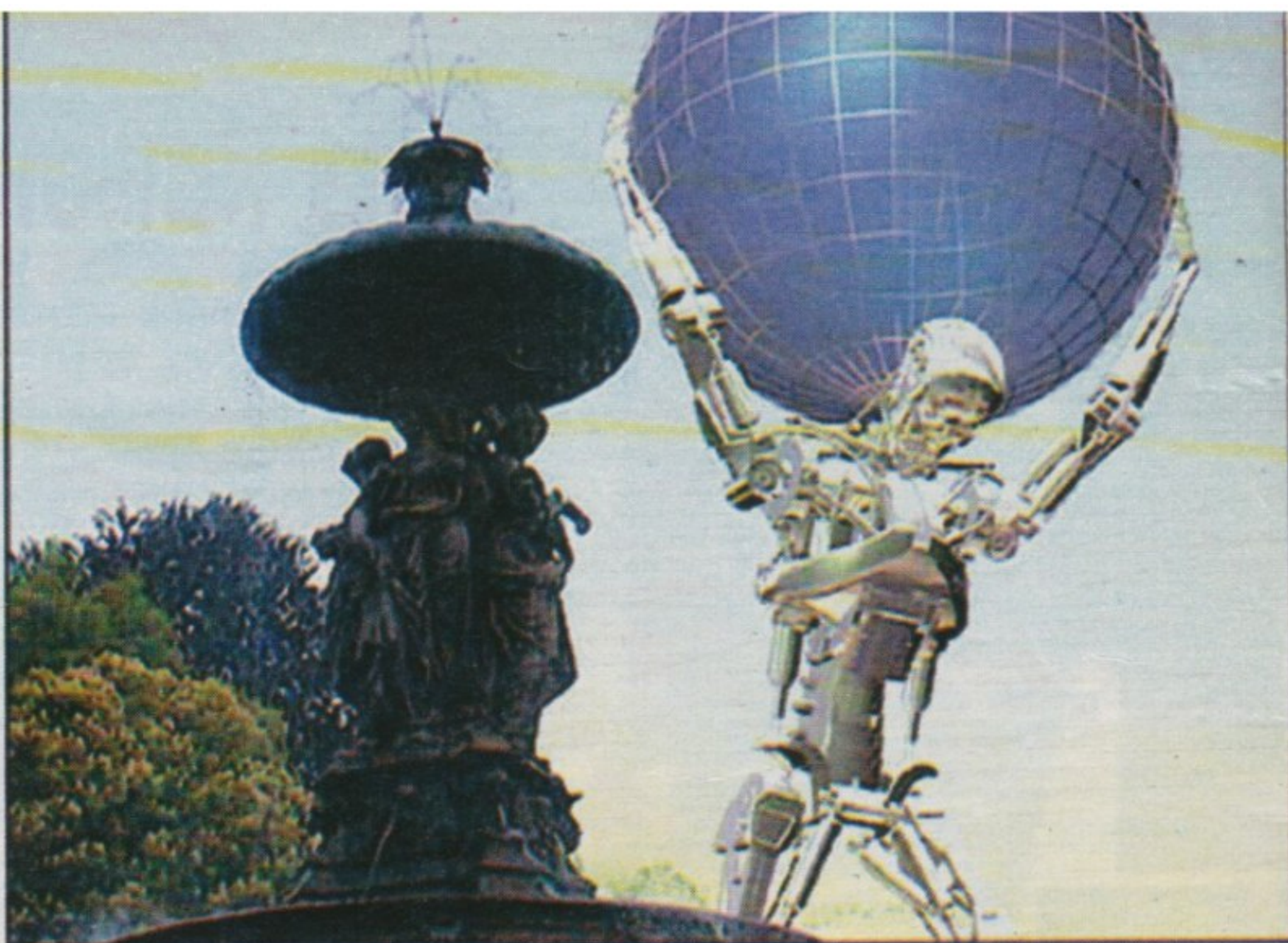
свећен Кременку. Оживљени Бедрок, онакав каквог га памтимо из цртаних филмова, пружа посетиоцима прилику да возе Кременков чувени „аутомобил“ уз помоћ сопствених стопала или да доживе друга слична узбуђења која су

Становници Црних планина Јужне Дакоте направили су забавни парк посвећен Кременку

догодoвштине. Имајући то на уму, становници Црних планина Јужне Дакоте (којима припада и Рашмор где су исклесана лица америчких председника) направили су забавни парк по угледу на Дизниленд, али по-

Оживљени Бедрок право је уживање за посетиоце

СПОМЕНИК ШВАРЦЕНЕГЕРУ

Аустријски град Грац још раније је Арнолду Шварценегеру, који је у њему рођен, одао почаст дајући његово име једном спортском стадиону, а сада се припрема да му ода још веће признање подижући споменик висок 27 метара и тако премаши постојеће споменике Моцарту и Фрањи Јосифу. Споменик ће бити постављен у градском парку, а приказиваће Шварценегера у улози која га је прославила широм света – Терминатору. Израда ће коштати више од милион евра. Додуше, многи становници града сматрају овај споменик неприкладним јер – Грац ће следеће године ипак носити титулу Европског града културе.

деценијама гледали на малим екранима. А на крају насеља, као што је могло и да се очекује, налази се споменик у виду исклесаних лица главних јунака цртаћа.

Поред овог, постоји још један Бедрок забавни парк. Између њих нема никакве непосредне везе сем што се баве истом темом. Други Бедрок је наомак Великог Кањона у Аризони и такође је намењен забави. Особеност овог парка је аутокамп, па породице могу да остану у њему много дужи, на задовољство најмлађих. Уместо исклесаних ликова, по узору на планину Рашмор, овде су постављене статуе Фреда, Барнија, Дина и других најважнијих јунака.

Н. Васовић

ЗАШТО КАКО?

КАКО ЈЕ КЛИЗАЊЕ НА ЛЕДУ ПОСТАЛО СПОРТ?

Клизање на леду настало је у северној Европи, а остаци који указују на постојање првих клизаљки, чија се старост процењује на 1700 година, нађени су у Немачкој, Шведској и Швајцарској. На почетку су клизаљке израђиване од костију, а затим од дрвета. Тек 1572. године начињене су од гвожђа, а седамдесет година касније, 1642. године, у Единбургу је основан први клизачки клуб.

Уметничко клизање појавило се захваљујући Бушнелу – који је 1850. године у Филаделфији изумео клизаљке од челика које су вештим

клизачима пружале велике могућности, и Американцу Џексону Хејнсу који је у овај спорт увео балет и музику.

Хејнс се 1863. године преселио у Беч где је, настојећи да унапреди уметничко клизање, начинио ципеле с клизаљкама изједна што до тада није био случај. Ово је омогућавало већу слободу покрета и већу стабилност клизача.

У Енглеској је 1879. године први пут коришћен вештачки лед, изум извесног Паркера, што је у годинама које су следиле допринело још бржем развоју овог спорта. Године 1892. основана је ме-

ђународна клизачка организација, а 1896. одржано је прво Светско првенство у Петрограду. Женски шампионати одржавају се од

1907, а годину дана касније уметничко клизање заступљено је и на Олимпијским играма ■

Delo
2002.

Илустровао
Небојша Дедић

КАКО ЈЕ ЧАЈ ПОЧЕО ДА СЕ ПИЈЕ?

Чај је зимзелено шибље или мало дрво из породице Theaceae, листови су му кожasti и сјајни, а цветови бели или ружичасти. Његово лишће, које се иначе прерађује, садржи кофеин, теин, теобромин, танин, етарска уља... а младо и витамин Це. Лишће чаја бере се тек између четврте и седме године старости шибља од кога се сушењем добија чај.

Чај је из Кине стигао у Европу, тачније у Португал, 1560. године. Постао је омиљен напитек нарочито у Холандији која је тада била политички повезана с Португалом.

Енглески „чај у пет“, који је више историја него стварност у Великој Британији, појавио се из једноставног разлога – што би Енглези у неко доба дана огладнели јер су се у то време служила само два главна obroка, dorучак и вечера. Онда се почетком 19. века војвоткиња од Бедфорда, по имену Ана, досетила да приређује чајанке на којима су се служили сендвичи и слаткиши.

Руси такође имају дугу традицију пијења чаја. Го-

дине 1618. у кинеској амбасади у Москви цару Алексеју послужен је овај напитек који му се веома свидео. У почетку је чај био веома скуп јер су га посебни каравани довозили из Кине, али до краја 18. века свака руска кућа имала је самовар из кога се цео дан пио чај. Самовар није обичан чајник. Он је пажљиво осликан, често сјајан и велик. Неки примерци права су уметничка дела.

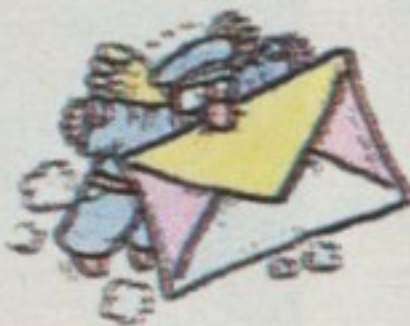
У Америку је чај стигао тек почетком 20. века, тачније 1904. године, када је у Сент Луису одржана Светска изложба. Ричард Блехинден, плантажер чаја, покушао је том приликом да послужи овај напитек, али како су наступиле врућине, готово нико није показао жељу да пије топли чај. Блехинден га је расхладио и направио ледени чај. Само се треба сетити! А четири године касније Томас Саливан из Њујорка досетио се и спаковао чај у кесице да би се лакше употребљавао ■

Владана Рашић

I ZLATNA... I ŽUTA...
I moja!

ПРВИ СТРИП

Обожавам стрипове, па бих желео да сазнам када је настао први стрип, како се звао и ко га је нацртао.

Милош из Обреновца

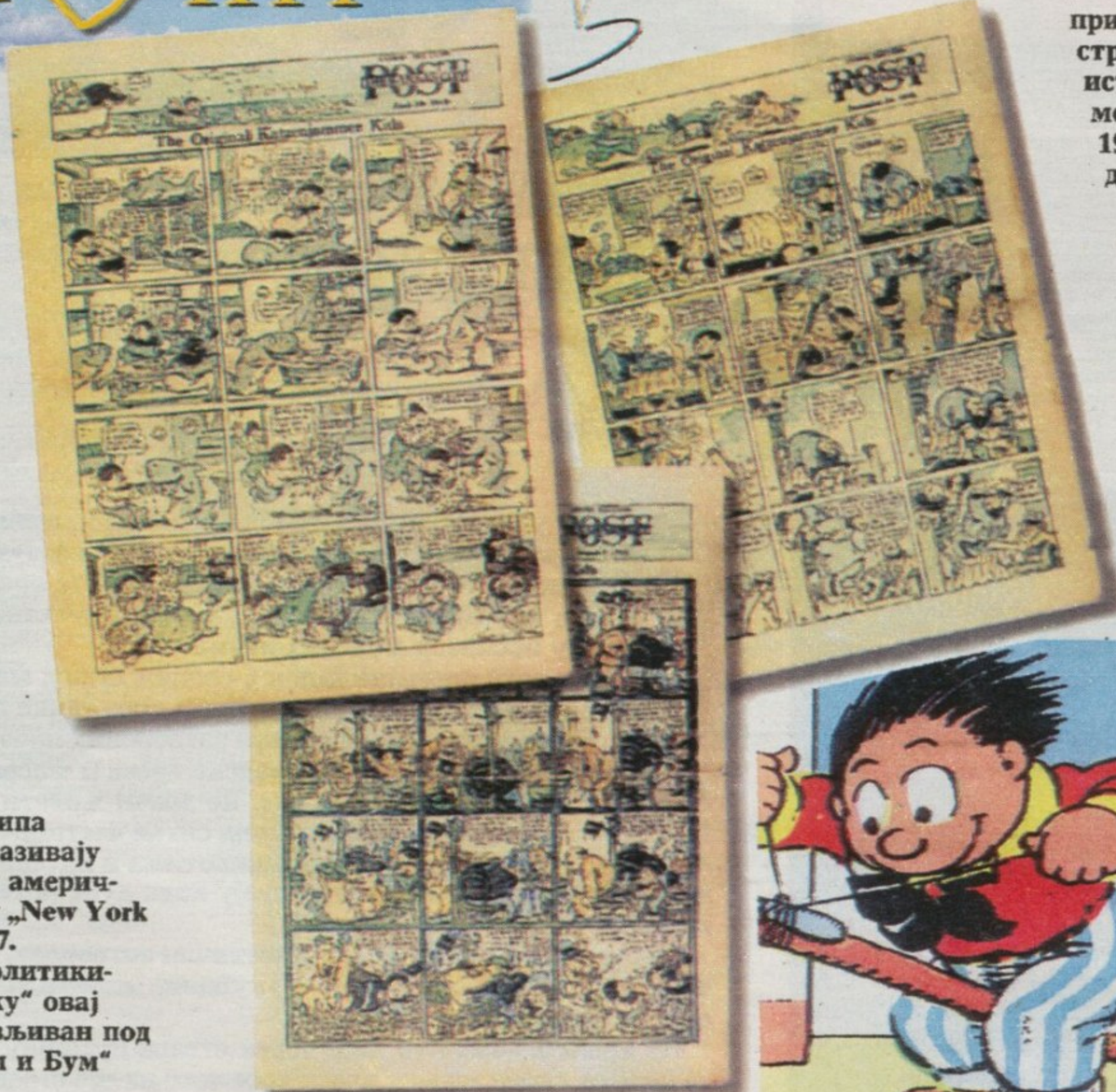
Многи сматрају да су претече стрипова биле карикатуре са кратком причом непознатих стваралаца и да су се као облик уметничког изражавања појавиле крајем 19. века.

Први прави стрип, приповетка у сликама, настао је из пера америчког илустратора Рудолфа Диркса (на слици горе). Он је 1897. године за часопис „New York Journal“ на целој страни стрипски приказао несташлуке Макса и Морица (у стрипу су се звали Ханс и Фриц), јунака истоимене приповетке немачког писца хумористе и сликара Вилхелма Буша (1832-1908). Назив стрипа био је „Каценхајмерова деца“.

Јунаци популарне бајке постали су још омиљенији и популарнији захваљујући стрипу, па су новине широм света почеле да га објављују, али често под другим називом. Тако се овај стрип 1932. године нашао и на нашем тлу. У два броја часописа „Весели четвртак“ објављен је прво под именом „Тића и Мића“, а потом као „Ђира и Спира“. У „Политикином Забавнику“ пре Другог светског рата почео је да излази стално. Јунаци су названи Бим и Бум, па и стрип памтимо под тим именом.

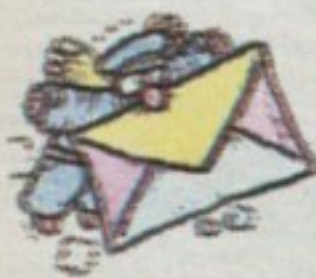

ЈА ♥ ПТТ

Странице стрипа „Деца која изазивају главобољу“ у америчком часопису „New York Journal“ из 1897. године. У „Политикином Забавнику“ овај стрип је објављиван под називом „Бим и Бум“

СПАВАЛИЦЕ И РАНОРАНИОЦИ

Колико је одраслом човеку потребно сна да би био одморан и спреман за рад?

Игор из Бешке

Сан је пролазно физиолошко стање током кога се цео човеков организам одмара од целодневних послова и обавеза. Док спавамо, престају више функције великог мозга, смањује се чулна осетљивост, успорава се рад срца и дисања, крвни притисак се снижава, а мишићи се опуштају. Организам тако

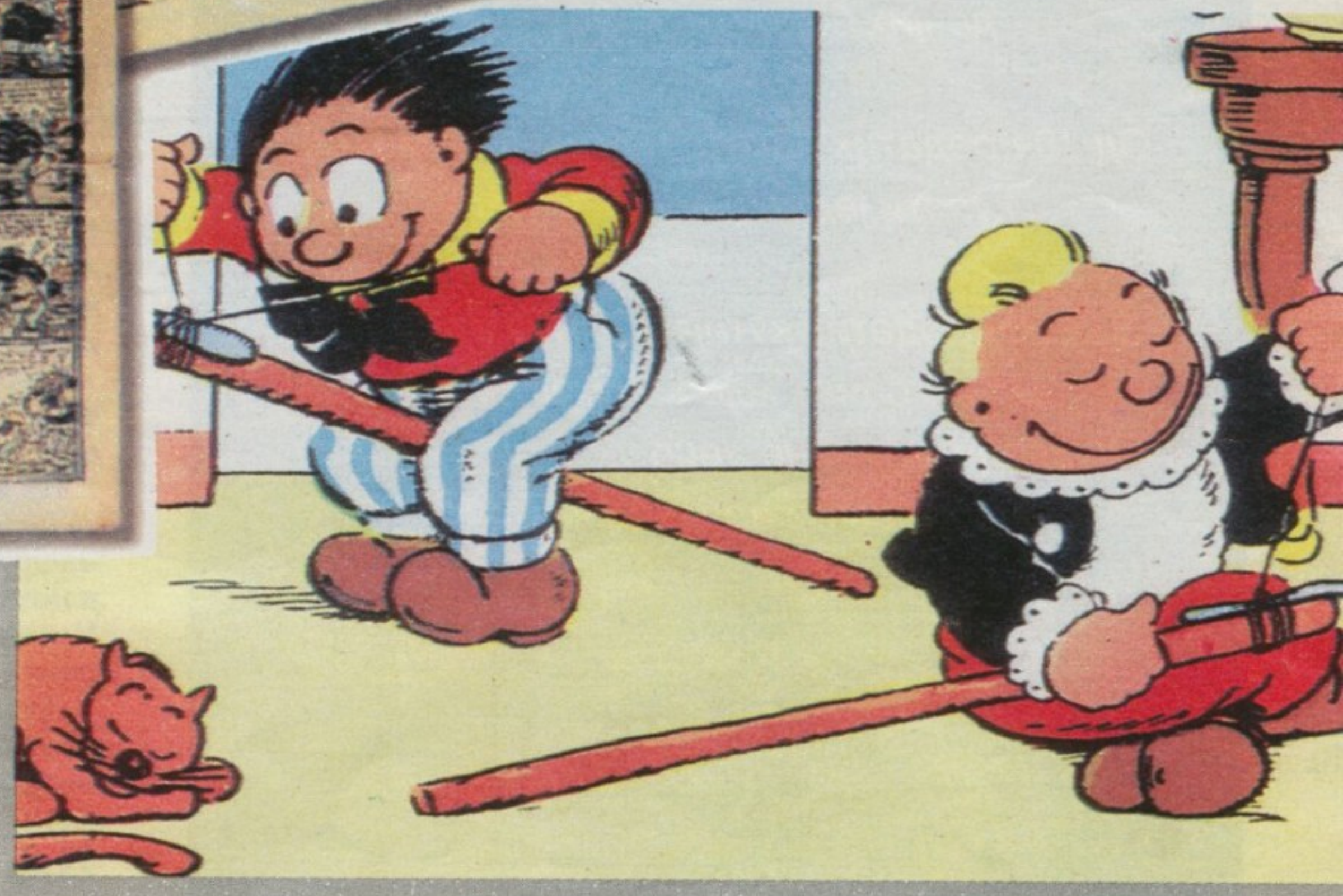
обнавља своје способности, па је после буђења човек спреман за умни и физички посао.

А колико је организму одраслог човека потребно окрепљујућег сна да би био одморан за рад, питање је на које нема тачног одговора. Многи стручњаци бавили су

се овим питањем, али до „праве мере“ неопходног сна нису дошли. Сваки људски организам је јединствен. Једном

нервном систему треба мање одмора да би отклонио замор, другом више. Неки људи су спавалице и у кревету проводе десетак сати док други устају у цик зоре после свега неколико сати сна, а и једни и други су одморни – кажу стручњаци Калифорнијског универзитета из Сан Дијега.

Ипак, на основу до сада прикупљених података, сматра се да просечна дужина сна треба да буде између 6 и 8 сати.

СВАКА ГОДИНА ЈЕ НОВА ГОДИНА.

За новац добијен од 10 продатих честитки могу се набавити вакцине против најопаснијих дечјих болести за 20 деце.

Од 10 продатих пакета честитки може се купити једна школска табла.

За 100 продатих кутија честитки могу се набавити играчке које ће омогућити да се 100 хендикепиране деце укључи у игру са својим вршњацима.

Купите УНИЦЕФ-ове честитке.
Пошаљите наду.
Пошаљите осмех.

unicef
United Nations Children's Fund

Микроскопски снимак
кућне гриње, ситног
зглавкара, увећан 80 пута

СВЕТ ПРАШИНЕ

Битку коју водим с прашином у соби стално губим. Ма колико да усисавам и бришем, она као да стално однекуд извире. Из чега настаје кућна прашина?

Бранкица Н.
Нови Сад

Свет у коме живимо пун је прашине, мешавине ситних честица различитих материја које лебде у ваздуху или другим гасовима. У њеном стварању учествује и природа, са свим својим силама и облицима живота, и механичка средства која су производ људских изума.

Због тога прашине има и у сваком стану, ма колико да су укућани уредни. Она споља улази кроз танке пукотине у зиду, испод врата, поред оквира затворених прозора. Живети у кући која је удаљена од градске вреве и фабричких димњака, а окружена зеленилом, не значи живети без прашине. Њу стварају биљке: као полен, ситне честице биљних влакана и из остатака угинулих животиња и инсеката. О зрнцима песка и земље који се усковитлају када дуне ветар не треба ни причати.

Чак и када би кућа била херметички затворена, у њој би било прашине. Стварали би је сами укућани, „извирала“ би и из свега што је у њој.

Не треба заборавити да и човек ствара прашину. Његова кожа се перута, ситне маље и власи косе лете на све стране, одећа је пуна кртих влакана која се мрве у невидљиву прашину. Исто је и са намештајем који се круни од коришћења, храном која пропада. Настанку прашине доприносе и микроскопски ситни организми попут гриња који се хране биљном и животињском трулежи.

Дакле, прашине не можемо да се ослободимо. То, наравно, не значи да је не треба чистити и уклањати, поготово ако у њој има честица које изазивају алергије ■

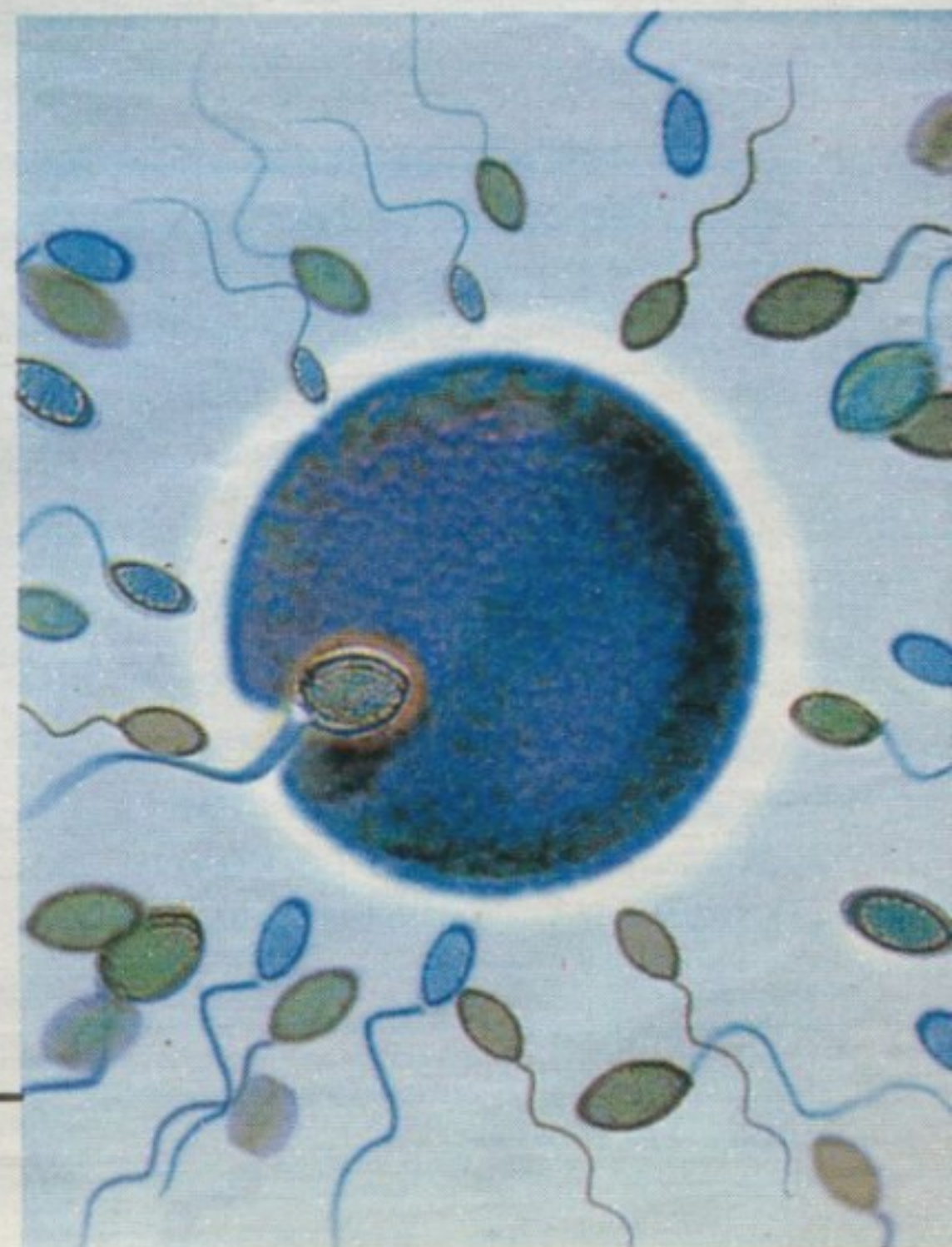
ДА Л' ЈЕ ЖИВО СВЕ ШТО ПЛИВА?

Да ли су сперматозоиди жива бића?

Мића
Брза
Паланка

Имају реп, крећу се (чак и релативно брзо – 3 милиметра на сат), а имају животни век од три до четири дана. Ипак, иако несумњиво живе, не сматрамо их живим бићима пошто нису генетски употпуњени. Носе само 23 хромозома, колико има и женска јајна ћелија, и када се тако удруже, дају укупно 46 неопходних хромозома за један живот ■

МИСАО ЈЕ НАЈБРЖА НА СВЕТУ

Којом брзином ради
људски мозак?
Злата из Бајмока

Мисли су производ електричних сигнала које мозак прерађује кроз мрежу својих неурона и ћелија сиве масе. У поређењу с обичним кућним рачунаром, наш је мозак обичан спорах са резултатом од неколико милисекунди потребних да се „испали“ појединачна мисао. Дакле, један наш неурон способан је да „пуца“ само неколико стотина пута у секунди и то је милион пута спорије од најсавременијих процесора. Међутим, у не-

ким пословима људски мозак побеђује све рачунаре на свету пошто има способност да упрегне милионе неурона да раде заједно. Тај упоредни рад можданих ћелија за сада је недостижан било ком облику вештачке интелигенције. Пример за то је, рецимо, рад на препознавању лица или звукова. А има их још!

ДОКАЗ ПРИРОДНОСТИ

У неким телевизијским рекламама помињу се сокови с пулпом, а такве напие видеља сам и на омотима разних прерађевина од воћа и поврћа. Шта значи реч пулпа?

Мирјана из Куршумлије

Пулпа је латинска реч и значи мекота, крто месо, каша. У медицини се користи уместо израза коштаног срж, а означава и срж зуба. У њој се налазе живац и крвни судови који из чељусту улазе у зуб кроз мали отвор на врху корена.

И у прерађивачкој индустрији воћа и поврћа све чешће је у употреби назив пулпа уместо парчићи плода. Да не би дошло до забуне због чега је неки сок мутан и кашаст, али и као доказ да је направљен од природних састојака а не од вештачки добијених концентрата, произвођачи истичу да њихова роба садржи целе, исечене или недовољно самлевене делове меса плода, односно пулпе.

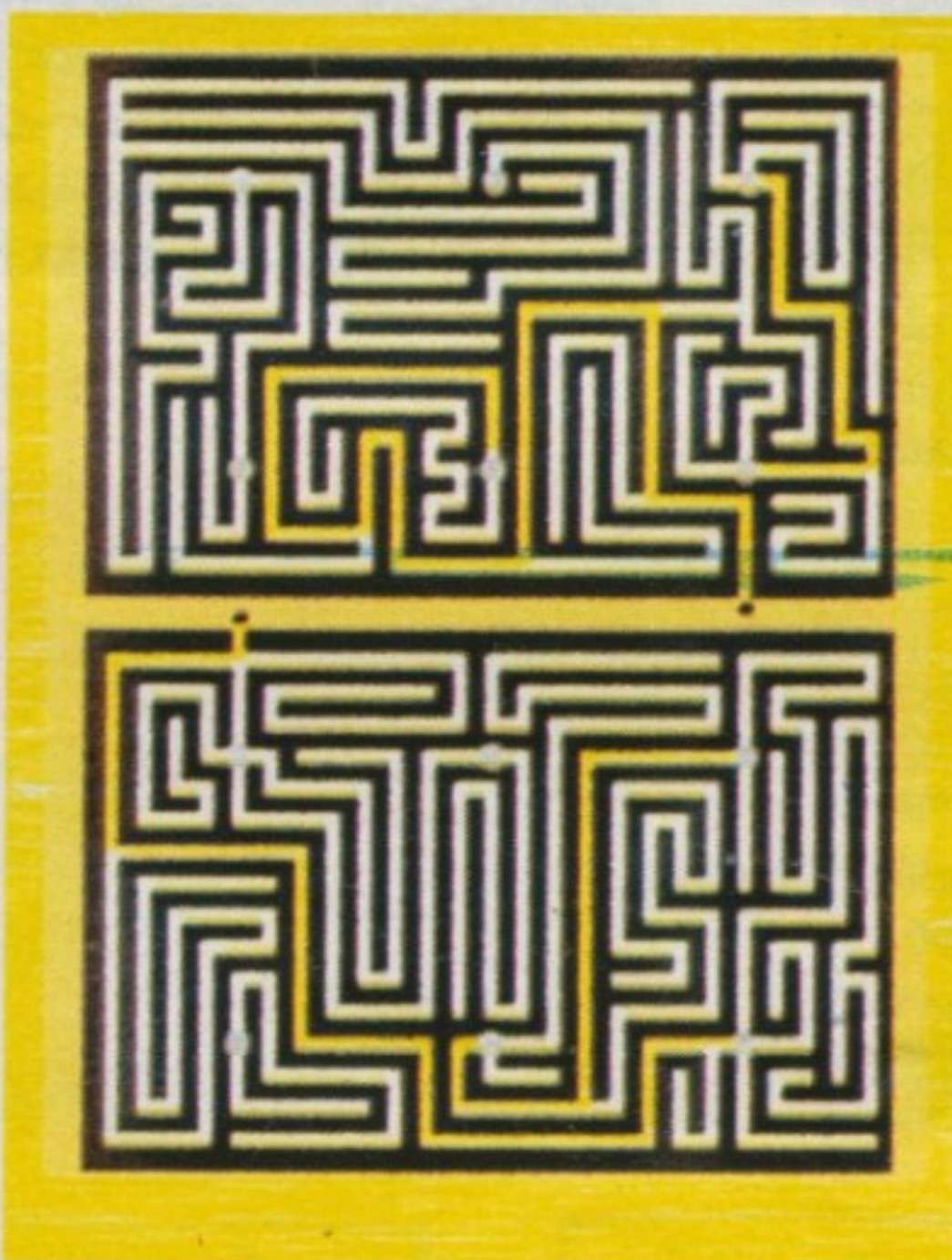

РЕШЕЊА

ПОКЛОН

Седморо пријатеља прикупило је новац за поклон чија је цена 38 евра ■

ДВОСТРУКИ ЛАВИРИНТ

КОРПА ПУНА ЈАЈА

У корпи је било 301 јаје ■

МАСКЕ

Маске под бројем 3 и 5, када се ставе једна преко друге, чине јединствену целину ■

СВАКУ КОЦКИЦУ НА ЊЕНО МЕСТО

2 + 5 = 4 + 3
6 - 2 = 3 + 1
5 - 3 = 4 : 2

УЖИНА НА ИЗЛЕТУ

Седморо ђака појешће своје сендвиче такође за осам минута. Јер, то је време које је сваком ђаку потребно да поједе један сендвич ■

РЕШЕЊЕ КВИЗА

Ко чита **ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК**
тај и зна

1-Б; 2-Б; 3-Б; 4-А; 5-Г; 6-Б; 7-В;
8-А; 9-Г; 10-Б; 11-В; 12-Б; 13-А;
14-Г; 15-В; 16-Б; 17-Г; 18-Г;
19-Б; 20-В.

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2650

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Заменик Главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стрипа Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радвановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334
центра 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група -
Европа: 96 EUR. II група - Азија - Африка: 102
EUR. III група - Америка - Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I **RAIFFEISEN ZENTRAL BANK**
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд - Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM-DOO-Београд
или

II **DEUTSCHE BANK AG**
Swift code: DEUTDEFF - Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка
АД - Београд
Swift code: KOBVYUBG - BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM-DOO-Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист **Забавник**
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines - 11000 Београд,
29. новембра 24/1. Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084
Годишњу претплату на лист не примамо.
Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ГЕРИЈА ДАРСОНА

„ХЕЈ, БУДАЛЕ...
КАКО МИСЛИТЕ ТОЛИКУ
КЛОПУ У ОВУ РУПУ?“

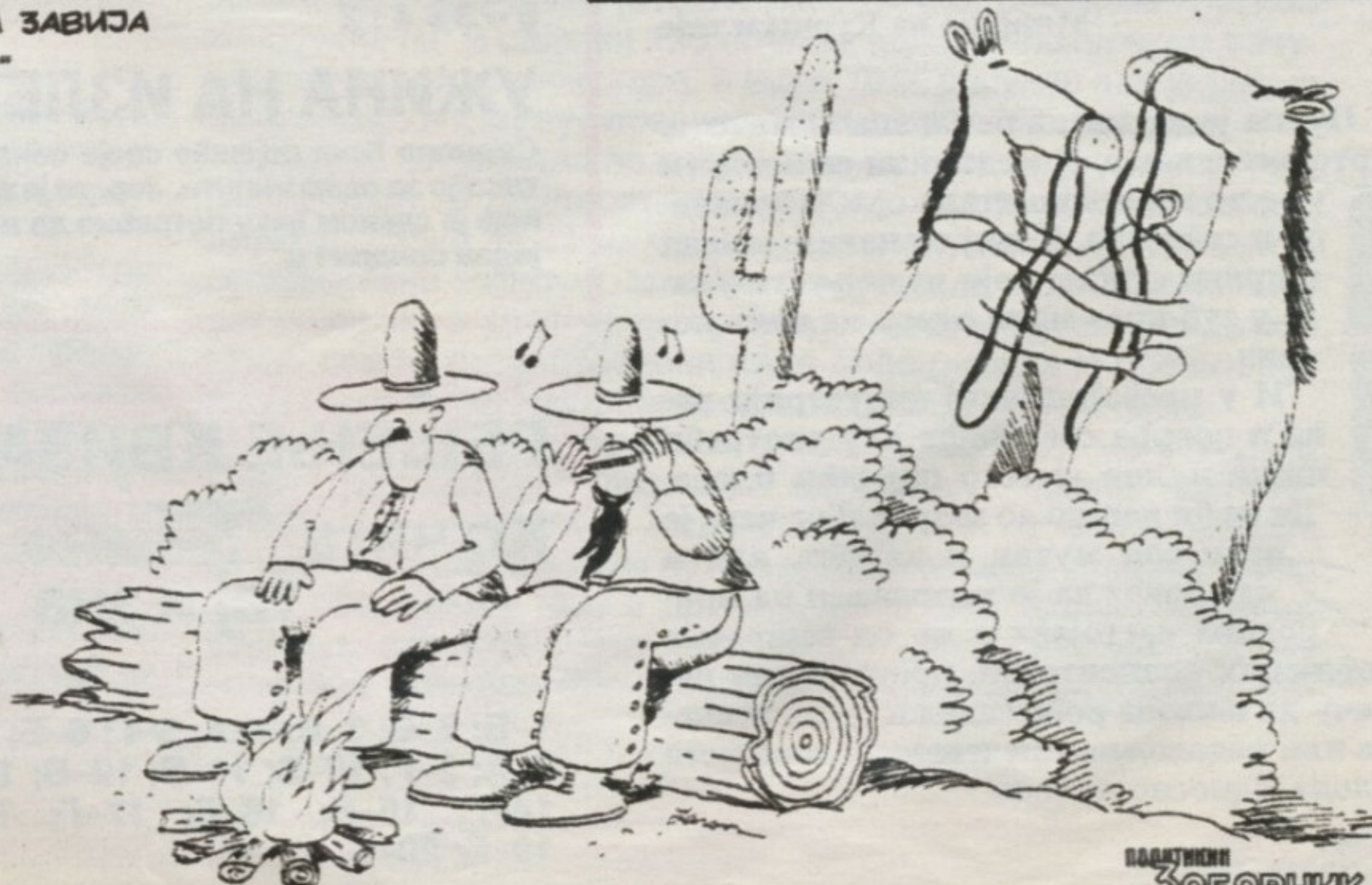
„РАЗМИСЛИ, ЕДИ...
КЛАСА ИНСЕКТА ИМА
26 РЕДОВА, ГОТОВО 1000
ФАМИЛИЈА, И ВИШЕ ОД
750.000 ОПИСАНИХ ВРСТА
- АЛИ ЈА ИПАК НЕ МОГУ
ДА СЕ ОТМЕМ УТИСКУ ДА
СМО МИ СВИ САМО
ГОМИЛА БУБА!“

„СТИЖУ
ЛОШИ МОМЦИ,
АРНИ!
ХВАТАЈ
ДЕ-МО!“

„ИЗГЛЕДА
ДА СИ
У ПРАВУ,
ФРЕНК...
ТО ИПАК
МОЖДА ЗАВИЈА
ВЕТАР!“

РЕКЛИ

СУ

ДОБРО ЈЕ
СВЕ ОНО ЛОШЕ
ШТО СЕ НЕ УЧИНИ.

Вилхелм Буш
немачки
књижевни
критичар
и сликар
(1832–1908)

ЉУДИ ЋЕ ВАМ
НАЈТЕЖЕ
ОПРОСТИТИ ЗЛО
ШТО СУ ГА О ВАМА
ГОВОРИЛИ.

Андре Мороа
француски
књижевник
(1885–1967)

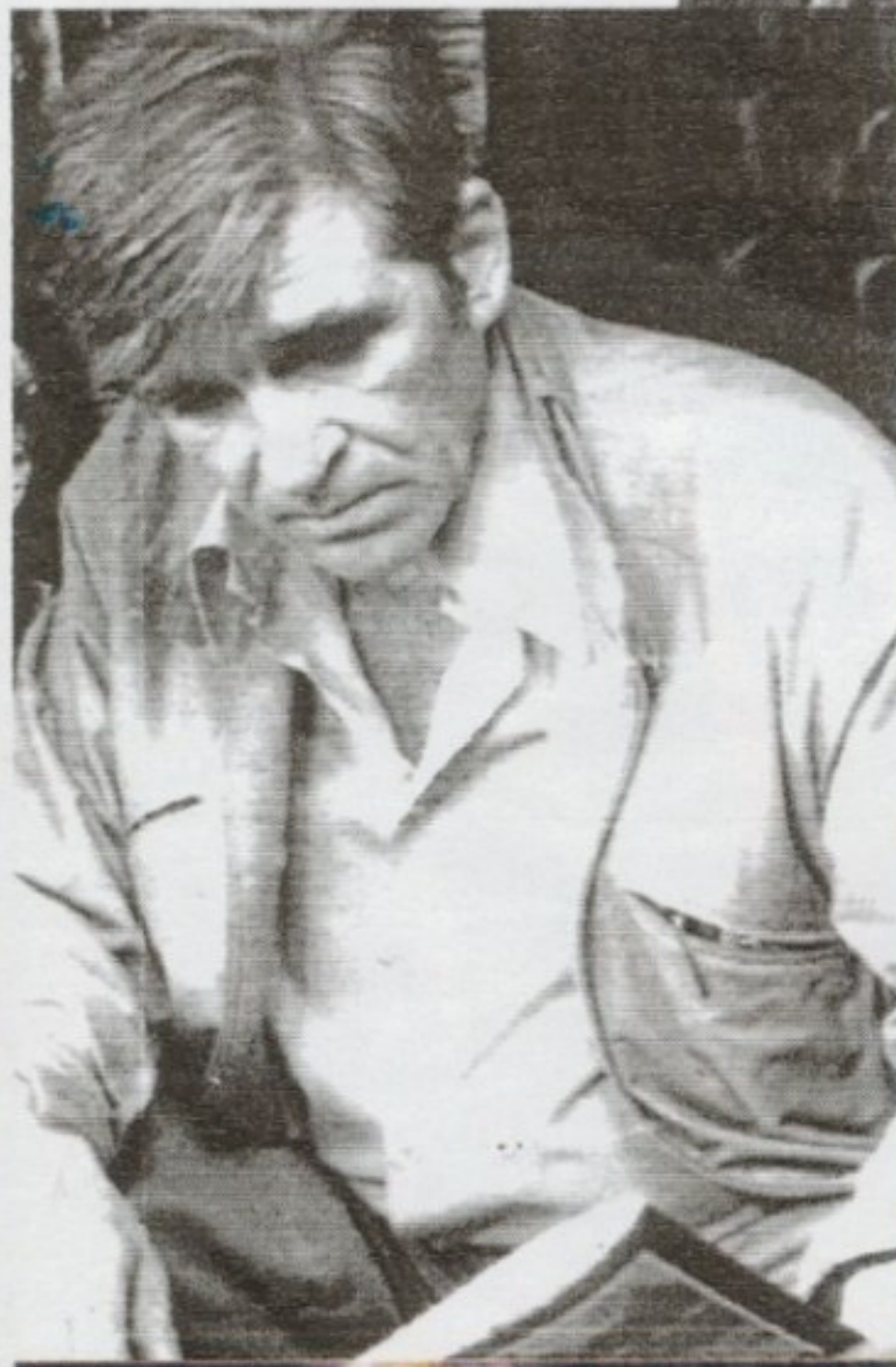
ПРОСТ НАРОД ЈЕ
МУДРИЈИ ЗАТО ШТО
ЈЕ МУДАР САМО
ОНОЛИКО КОЛИКО
МУ ЈЕ ПОТРЕБНО.

Лактанције
римски црквени
писац и учитељ
реторике
(рођен у 4. веку)

ЗДРАВА, НОРМАЛНА,
ТО ЈЕСТ ПРОСЕЧНА
ГРАЂАНСКА
ПАМЕТ НИЈЕ
ГНЕЗДО
УМЕТНОСТИ.

Исидора Секулић
наша књижевница
и преводилац
(1877–1958)

ЧИМЕ ЉУБИТИ
СВЕТ АКО СУ
ЈЕДИНА УСТА
ВЕЧИТО ЗАУЗЕТА
ИЗГОВАРАЊЕМ
ЉУБАВИ?

Мирослав Антић
наш књижевник
(1932–1986)

ПРОСЕЧНОГ
ЧОВЕКА ВИШЕ
ЗАНИМА ЖЕНА
КОЈОЈ ЈЕ ОН
ЗАНИМЉИВ,
НЕГО ЖЕНА
– БИЛО КОЈА ЖЕНА
– ЛЕПИХ НОГУ.

Марлен Дитрих
немачка глумица
(1901–1992)

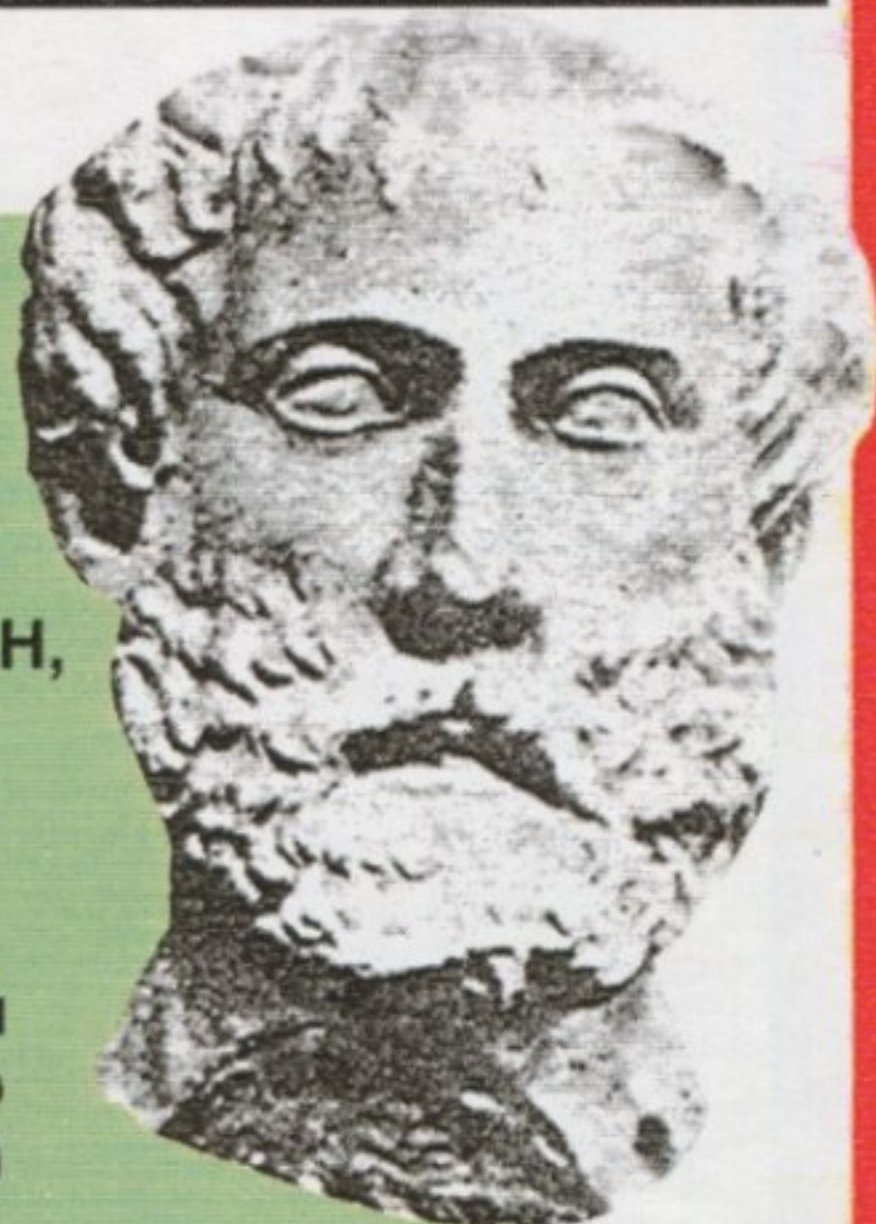

СВЕ СЕ НАЦИЈЕ
ЈЕДНА ДРУГОЈ
ИЗРУГУЈУ И СВЕ СУ
У ПРАВУ.

Артур Шопенхауер
немачки филозоф
(1788–1860)

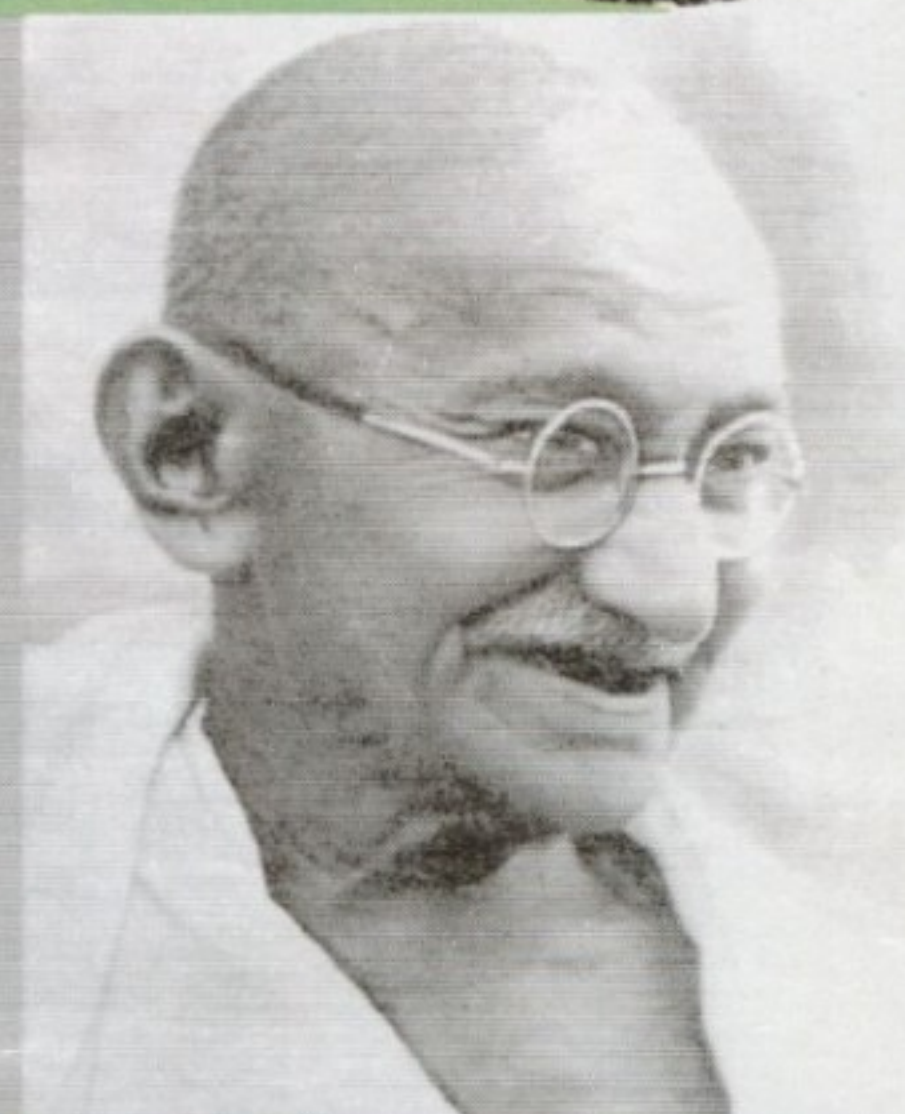
ОНАЈ КО ЈЕ
НЕСПОСОБАН ДА
БОРАВИ У ДРУШТВУ
ИЛИ КОМЕ ЈЕ ОНО
НЕПОТРЕБНО ЗАТО
ШТО ЈЕ САМ СЕБИ ДОВОЉАН,
НЕ САЧИЊАВА ДЕО
ЗАЈЕДНИЦЕ – ТАЈ ЈЕ ИЛИ
ДИВЉА ЗВЕР ИЛИ
БОЖАНСТВО.

Аристотел
грчки филозоф
(384–322. пре н.е)

ТАМО ГДЕ СЕ МОРА
БИРАТИ ИЗМЕЂУ
КУКАВИЧЛУКА
И НАСИЉА,
ЈА САМ
ЗА НАСИЉЕ.

Махатма Ганди
индијски државник
(1869–1948)

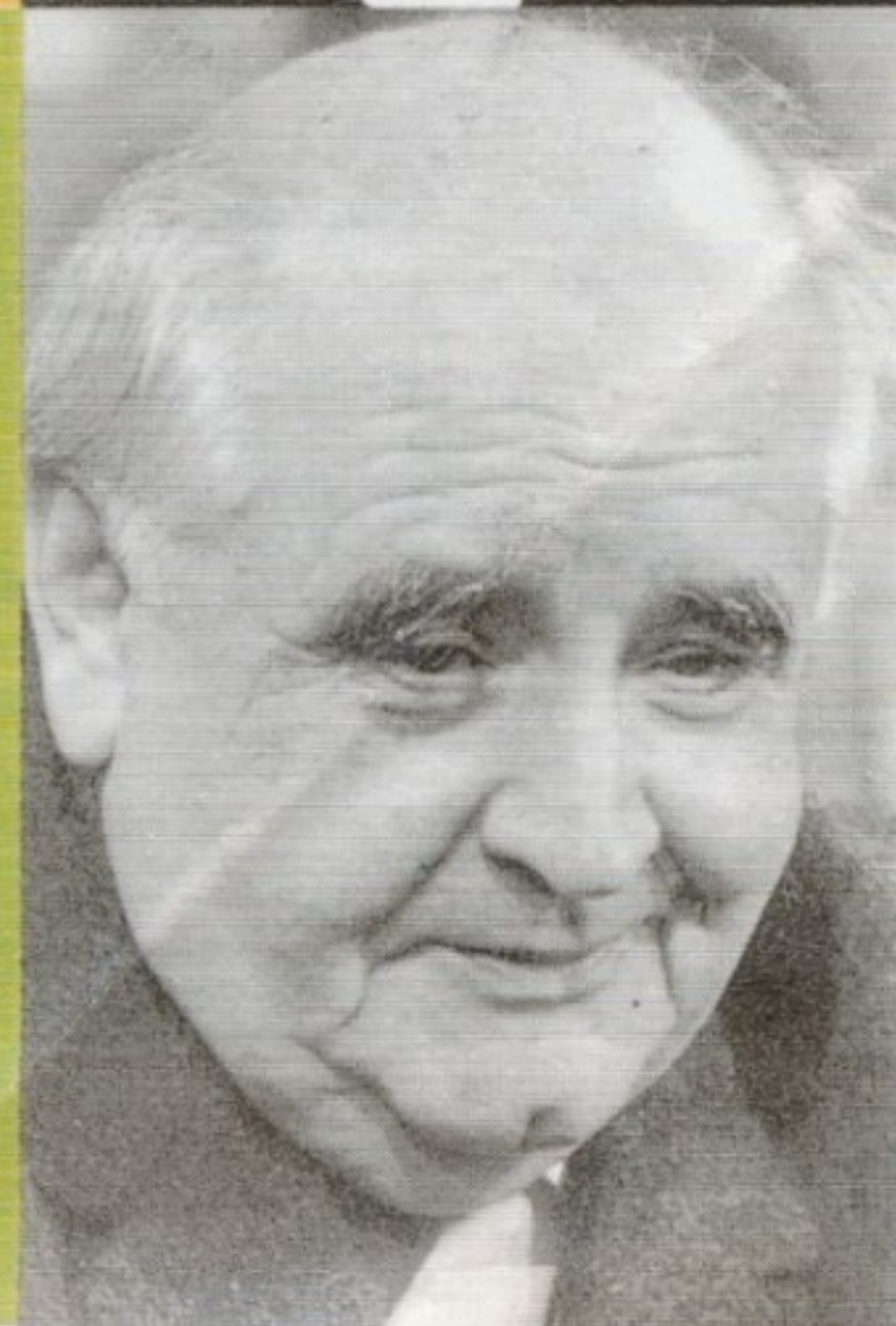
МИР!
САДА ОПЕТ
МИРНО МОЖЕМО
ДА СЕ
ПОСВЕТИМО
НАОРУЖАВАЊУ.

Карел Чапек
чешки књижевник
(1890–1938)

НИ
МЕЂУ
ЦВЕЋЕМ
НЕМА ПРАВДЕ.

Мирослав Крлежа
хрватски
књижевник
(1893–1981)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

